

Konstruktiv journalistikk i NRK: revurderinger av journalistikkens samfunnsoppdrag og idealer

En kvalitativ kasusstudie av NRKs pågående arbeid med konstruktiv journalistikk med semi-strukturerte dybdeintervjuer og dokumentanalyser

En masteroppgave av Steffen Tomt

13. Mai 2024

Masteroppgaven – MJ5900

Masterstudium i medieutvikling – journalistikk

Institutt for journalistikk og mediefag (IJM)

Fakultetet for samfunnsforskning (SAM)

OsloMet – storbyuniversitetet

Sammendrag

Hva journalistikk skal bidra med i samfunnet, og hvordan det journalistiske arbeidet best utføres, er det ulike meninger om. Konstruktiv journalistikk, en bevegelse som stammer fra Danmark, argumenterer for at dagens journalistikk er polariserende, sensasjonalistisk og preget av et negativt verdenssyn. Fokus på positive utviklinger, håp, løsninger og nyanser er løsningen. Som et av de første mediehusene i Norge har NRK gått inn for en omfattende satsning på konstruktiv journalistikk, og uttalt at dette skal inn i alle ledd av deres produksjoner. Hvordan NRK arbeider med konstruktiv journalistikk, og hvilke journalistiske idealer som preger dette arbeidet, er fokuset for denne masteroppgaven.

Gjennom kvalitative dybdeintervjuer med redaktører og journalister i NRK, og dokumentanalyser av interne dokumenter belyser denne masteroppgaven NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk. Intervjuene ble gjort ved to redaksjoner i NRK, med åtte informanter. Her lå fokuset på informantenes erfaringer og opplevelser fra arbeidet deres med konstruktiv journalistikk. Analysen av intervjumaterialet og de interne dokumentene har belyst spennende funn. Journalister og redaktører i NRK har ulike forståelser av hva konstruktiv journalistikk er, men de benytter seg av lignende metoder og teknikker for å utføre dette arbeidet. Noen kobler konstruktiv journalistikk til et personlig behov for å bidra med lyspunkter i alt det mørke, mens andre ser det som en naturlig utvikling av journalistikken. Journalistiske idealer som det å være *kritisk undersøkende*, *subjektiv*, *sosialt ansvarlig og aktivistisk* er en viktig del av informantenes praktisering av konstruktiv journalistikk. Publikumsresponsen har vært positiv og til tider overveldende: konstruktive saker leses både lengre og av fler. De interne dokumentene har etablert konstruktiv journalistikk som en del av NRKs samfunnsoppdrag og arbeidet med å løse dette samfunnsoppdraget.

Denne masteroppgaven har undersøkt NRKs pågående arbeid med konstruktiv journalistikk, og hvordan journalistiske idealer er synlig i dette arbeidet. Det har også blitt foreslått to tilleggs-konsepter i møte med NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk: det journalistiske idealet *konstruktiv*, og rolleorienteringen *førerhunden*, tenkt som forslag til videre undersøkelser av konstruktiv journalistikk og dets forhold til journalistiske normer.

Forord

Inspirasjonen til denne masteroppgaven stammer fra mitt eget møte med konstruktiv journalistikk under min bachelorgrad i medievitenskap ved Institutt for medier og kommunikasjon ved Universitetet i Oslo. Deltakelsen min på et seminar i regi Ulrik Haagerup om konstruktiv journalistikk, holdt ved OsloMet våren 2018, resulterte i stiftelsen av et nytt mediemagasin ved IMK, med navnet PRESSET., i det jeg og noen gode studievenner ønsket å prøve oss selv på konstruktiv journalistikk. Arbeidet med konstruktiv journalistikk i PRESSET. ble temaet for bacheloroppgaven min ved UiO, og ved starten av masterstudiet i medieutvikling – journalistikk ved OsloMet innså jeg at interessen min fortsatt lå ved dette fenomenet.

Jeg ønsket å vite mer om konstruktiv journalistikk, hvordan det praktiseres i Norge, og hvordan journalistiske idealer kommer til syne i et slikt arbeid. Oppmerksomhet min fant fort veien til NRK, som i 2022 gikk inn for en storstilt satsning på det jeg selv hadde vært opptatt av i hele studietiden min: *konstruktiv journalistikk*. Resultatet av nysgjerrigheten og oppmerksomheten min har du nå foran deg. En masteroppgave som tar for seg NRKs satsning på konstruktiv journalistikk, med fokus på journalistene og redaktørenes erfaringer.

Jeg vil takke alle informantene i NRK som har bidratt til denne oppgaven for deres innsikt, tid og varme mottakelse. En særlig stor takk rettes til venner og familie som har vært støttende og hjelpende hele den lange veien som er en masteroppgave. Til slutt må jeg takke veilederen min, førsteamanuensis Ragnhild K. Olsen, for oppløftende, givende og rettende veiledning underveis i arbeidet med denne masteroppgaven.

Steffen Tomt,

13. mai 2024, Oslo, Norge.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	<i>i</i>
Forord.....	<i>ii</i>
Innholdsfortegnelse	<i>iii</i>
1. Introduksjon.....	1
1.1 Innledning	1
1.2 Problemstilling	2
1.3 Oppbygging	2
2. En kasusstudie av NRK: presentasjon av undersøkelsesobjektet	3
2.1 NRK-plakaten	4
2.2 Tidslinje: NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk	5
2.3 NRK Lyspunkt og konstruktiv journalistikk i NRK.....	5
3. Teori: teoretiske perspektiver og tidligere forskning.....	7
3.1 Journalistikk: hva er det egentlig?.....	7
3.1.1 Institusjon, praksis og produkt	8
3.1.2 Idealer i journalistikken: en pragmatisk forståelse.....	13
3.1.3 Det journalistiske kompasset: normative rolleorienteringer i journalistikken	18
3.2 Konstruktiv journalistikk: hva er det egentlig?	21
3.2.1 Utviklingen av konstruktiv journalistikk	21
3.2.2 Forløpere til konstruktiv journalistikk	24
3.2.3 Konseptuell tvetydighet og tre ulike definisjoner på konstruktiv journalistikk.....	27
3.3 Tidligere empirisk forskning.....	28
3.3.1 Satsninger, respons og definisjoner: masteroppgaver om konstruktiv journalistikk	29
3.3.2 Forskning på det journalistiske samfunnsoppdraget i konstruktiv journalistikk	30
3.3.3 Forskning på praktiseringen av konstruktiv journalistikk	31
3.3.4 Forskning på publikumsresponsen på konstruktiv journalistikk.....	32
3.4 Summering av teoretiske perspektiver og tidligere forskning.....	33
4. Metode	34
4.1 Eksplorativ tilnærming og stegvis-deduktiv induktiv modell (SDI)	35

4.2 Primær kvalitativ datagenerering: semi-strukturerte dybdeintervjuer	38
4.2.1 Innmelding til SIKT og prosjektgodkjenning	39
4.2.2 Test av intervjuguide	40
4.2.3 Rekruttering av informanter.....	40
4.2.4 Informantutvalget	41
4.2.5 Lydopptak og transkripsjon	42
4.3 Sekundær kvalitativ datagenerering: dokumentstudier	43
4.3.1 Metodetriangulering	44
4.3.2 Dokumentutvalget.....	44
4.4 Koding og analyse: semi-strukturerte intervjuer og dokumentanalyser	46
4.4.1 Primæranalyse av semi-strukturerte dybdeintervjuer: empirinærkoding	46
4.4.2 Sekundæranalysen av dokumenter og rapporter: saksetablering, saksomforming og konteksting ..	48
4.5 Etske betraktninger	49
4.5.1 Metoderefleksjoner.....	50
4.6 Summering av metode.....	52
5. Presentasjon og drøfting av funn fra primæranalysen: semi-strukturerte dybdeintervjuer	52
5.1 Presentasjon av informantene.....	53
5.2 Konstruktiv journalistikk som samfunnsoppdrag	55
5.2.1 Håp og løsninger: «[så] tenker jeg på saker som viser løsninger på et problem og dermed gir håp»	55
5.2.2 Nyanser: «Der en tilstreber nyanser, både i kildeutvalg og i hvordan en presenterer journalistikken»	58
5.2.3 Utvidet samfunnsoppdrag: «Hva er det vi kan bidra med inn her?»	60
5.2.4 Nødvendig skille: «'Å, skal dere bare lage sånne gladsaker eller sånne kosesaker, dere nå Caroline?'» [...] Det er bare sånn, nei!»	62
5.3 Konstruktiv journalistikk som praksis	64
5.3.1 Bevisstgjøring: «[...] begrepet trengs for å bevisstgjøre, mer enn at det er noe nytt»	65
5.3.2 Omstilling: «[...] vi går for litt andre type saker enn vi ville ha gjort før».....	67
5.3.3 NRKs grunnplanke: «Dette skal inn i <i>all</i> produksjon faktisk. Altså, at det skal være en slags grunnplanke»	70
5.4 Konstruktiv journalistikk og publikumsrespons.....	73
5.4.1 Positivt: «'Dette er helt fantastisk og så viktig innslag. Det kan faktisk redde liv. Tusen takk'.»	73
5.4.2 Deltakelse: «[...] folk var positivt innstilt og kom med gode historier tilbake: det avlet litt»	75

5.5 Summering av primæranalyses funn og drøfting.....	77
6. Presentasjon og drøfting av funn fra sekundæranalyse: dokumentanalyser	78
6.1 Prosjektrapport: NRKs operasjonalisering av konstruktiv journalistikk	78
6.1.1 Saksetablering: et riktig verdensbilde	79
6.1.2 Saksomforming: NRKs egne konstruktivitet	80
6.1.3 Konteksting: utfordringer, historisk forankring og omstilling	81
6.2 Intern presentasjon: NRKs realisering av konstruktiv journalistikk.....	82
6.2.1 Saksetablering: NRKs utfordringer	82
6.2.2 Saksomforming: realisering og praktisering	83
6.2.3 Konteksting: deltakende.....	83
6.3 Nettverkssamling: NRKs sosiale kompetansedeling	83
6.3.1 Saksetablering: NRKs samfunnsoppdrag	84
6.3.2 Saksomforming: akademias bidrag.....	84
6.3.3 Konteksting: sosial kompetansedeling	85
6.4 Summering av sekundæranalyses funn og drøfting.....	85
7. Diskusjon og drøfting: normative journalistiske idealer og rolleorienteringer	86
7.1 Pragmatiske idealer i journalistikken og forslag for ytterligere dekning	86
7.1.2 Et supplerende ideal om konstruktivitet	87
7.2 Videre utvikling av det journalistiske kompasset: en hund for konstruktiv journalistikk.....	92
7.2.1 Førerhunden: en femte tilleggs-hund i normative rolleorienteringer.....	93
7.3 Konsepttest og teoritest: de siste stegene i SDI-modellen	95
7.3.1 Utviklingen av konsepter og konsepttest	96
7.3.2 Utviklingen av teori og teoritest.....	97
8. Summering av studien: en ny journalistikk for NRK.....	97
8.1 Konklusjonen av studien.....	98
8.2 Begrensninger og videre forskning på konstruktiv journalistikk	101
Litteraturliste	103
Vedlegg 1: Opprinnelig meldeskjema SIKT, 06.02.23, med daværende prosjektittel	109
Vedlegg 2: Oppdatert meldeskjema med tillegg til databehandling, SIKT, 14.03.23, med daværende prosjektittel.....	110

<i>Vedlegg 3: Endelig meldeskjema SIKT, 25.10.2023, med daværende prosjektittel</i>	<i>111</i>
<i>Vedlegg 4: Informasjonsskriv og samtykkeskjema, fysisk intervju, 01.03.2023, med daværende prosjektittel og problemstilling.....</i>	<i>112</i>
<i>Vedlegg 5: Informasjonsskriv og samtykkeskjema, digitalt intervju, 01.03.2023, med daværende prosjektittel og problemstilling.....</i>	<i>115</i>
<i>Vedlegg 6: Intervjuguide semi-strukturerte dybdeintervjuer, 01.03.2023, med daværende prosjektittel og problemstilling.....</i>	<i>120</i>

1. Introduksjon

1.1 Innledning

Journalistikkens samfunnsoppdrag baserer seg på at journalistikken leverer samfunnsnyttige tjenester og ideen om at journalistikken skal gi et vesentlig bidrag til en opplyst offentlig samtale påpeker Martin Eide i boken *Hva er journalistikk?* (Eide, 2015, s. 18–19). Dette samfunnsoppdraget preges av ulike former for normative elementer som idealer, roller og ansvarsrammer som kommer til uttrykk i hvordan journalister, redaktører og mediehus utfører dette arbeidet på. Men hvor godt dette arbeidet utføres med samtidens journalistikk er ikke forkjemperne for *konstruktiv journalistikk*, overbevist om.

Foregangspersoner for konstruktiv journalistikk som Ulrik Haagerup, Cathrine Gyldensted og Karen McIntyre argumenterer for at samtidens journalistikk er for negativ, kritisk, sensasjonalistisk og formet av det de omtaler som et *negativt verdenssyn*. Konstruktiv journalistikk er ment som et motsvar til dette negative sykdomsbildet som preger journalistikken, og har som hensikt å motkjempe en stadig større tabloidisering, sensasjonalisering og negativ skjevhet (Constructive Institute, u.å.-a). Siden konstruktiv journalistikk først så dagens lys i Danmark i 2008 har fenomenet spredt seg over hele verden og utløst en rekke redaksjonelle satsninger, forskningsprosjekter og samarbeid på tvers av land: konstruktiv journalistikk har allerede markert seg som en av de raskest voksende og internasjonalt utbredte bevegelsene i journalistikkens historie (Bro, 2023, s. 32).

Dette har også blitt lagt merke til hos norske medier, hvor NRK har gått inn for en omfattende satsning på konstruktiv journalistikk, uten at denne satsningen har vært belyst i noen særlig grad i mediene. NRK har fokusert på konstruktiv journalistikk siden 2016, men satsningen ble først systematisert og definert våren 2022, som la til rette for konstruktive endringer i alle ledd av NRKs produksjoner (NRK, 2022, s. 52). Som NRK selv omtaler det, er hensikten med denne satsningen og dette pågående arbeidet med konstruktiv journalistikk «Å være først ut – med hele bildet» (NRK, 2022, s. 2–6). Det er denne satsningen og på konstruktiv journalistikk i NRK som er fokuset for denne masteroppgaven. Her er målet å undersøke hvordan NRK utfører dette arbeidet med konstruktiv journalistikk, hvordan det påvirker redaktørene og journalistenes praktisering, og hvordan publikumsresponsen på dette arbeidet er. Sentralt for masteroppgaven er spørsmålet om hvordan ulike idealer gjør seg gjeldende i dette arbeidet og hvordan slike normative elementer kommer til syne i

satsningen på konstruktiv journalistikk. Arbeidet med å undersøke dette gjøres med semi-strukturert dybdeintervjuer med redaktører og journalister i NRK hvor deres erfaringer og opplevelser fra arbeidet med konstruktiv journalistikk er i fokus. I tillegg til dybdeintervjuene er dokumentanalyser en viktig del av metodearbeidet i denne masteroppgaven, hvor interne prosjektdokumenter, rapporter og samlings-dokumenter utgjør utvalget. *Public service broadcasting* og det tilhørende fagfeltet kunne være et interessant utgangspunkt for å undersøke NRKs arbeid i kraft av deres rolle som den eneste statlig finansiert allmennkringkasteren i Norge, men dette er ikke et tema denne masteroppgaven tar for seg.

1.2 Problemstilling

Med denne masteroppgaven ønsker jeg å undersøke hvordan arbeidet til NRK med konstruktiv journalistikk har foregått så langt, og hvordan ulike journalistiske idealer kommer til syne i denne satsningen. Sentralt for masteroppgaven er derfor å belyse hvordan NRK har operasjonalisert satsningene på konstruktiv journalistikk, hvordan redaktører og journalister i NRK realiserer dette i deres journalistiske arbeid, og hvordan publikumsresponsen på dette arbeidet. Masteroppgavens problemstilling er som følger: **«*Hvordan arbeider NRK med konstruktiv journalistikk og hvordan kommer ulike journalistiske idealer til uttrykk i dette arbeidet?*».**

1.3 Oppbygging

I kapittel én presenteres oppgavens bakgrunn, tematikk, problemstilling og oppbygging. Kapittel to presenterer NRK som undersøkelsesobjektet for studien, hvor en gjennomgang av NRKs samfunnsoppdrag undersøkes, og deres arbeid med konstruktiv journalistikk presenteres med en tidslinje over viktige punkter. Kapittel tre presenterer relevante teoretiske perspektiver og tidligere empirisk forskning på temaet. Her belyses journalistikkens sentrale kjennetegn, både som en institusjon, en profesjon og et produkt som angår publikum. Journalistikkens idealer, med Harald Hornmoen og Steen Steensens pragmatiske utgangspunkt slik de presenterer i *Journalistikkens filosofi* (2021), belyses for å kunne si noe om hva journalistikk er og kan være. Konstruktiv journalistikk undersøkes videre med fokus på kjennetegn, begrepsbruk og utvikling, samt utfordringer arbeidsmetoden står ovenfor. Avslutningsvis tar kapittelet for seg tidligere forskning på konstruktiv journalistikk. Med hjelp fra relevant forskningslitteratur på disse feltene presiseres oppgavens problemstilling ytterligere med følgende fem forskningsspørsmål:

1. *Hvordan skiller NRKs konstruktive journalistikk seg fra 'vanlig' journalistikk i NRK?*
2. *Hvordan har NRK definert og operasjonalisert begrepet «konstruktiv journalistikk»?*
3. *Hvordan påvirker satsning på konstruktiv journalistikk det journalistiske arbeidet til redaktører og journalister i NRK?*
4. *Hvordan er publikumsresponsen på NRKs konstruktive journalistikk?*
5. *Hvordan presenterer NRK satsningen på konstruktiv journalistikk i interne dokumenter?*

Kapittel fire beskriver hvordan arbeidsprosessen, metoden, datainnsamlingen og koding av materialet som utgjør analysen i oppgaven har foregått. I kapittel fem presenteres og drøftes funnene fra primæranalysen: semi-strukturerte dybdeintervjuer. Primæranalysen blir presentert ved tre delkapitler som beskriver følgende: *5.2 Konstruktiv journalistikk som samfunnsoppdrag*, *5.3 Konstruktiv journalistikk som praksis* og *5.4 Konstruktiv journalistikk og publikumsrespons*. Analysen fortsetter i kapittel seks, med presentasjonen og drøftingen av funn fra sekundæranalysen: dokumentanalysene. Det empiriske materialet framlegges, og analysen presenteres med tre delkapitler som tar for seg for de ulike dokumentene: *6.1 Prosjektrapport: NRKs operasjonalisering av konstruktiv journalistikk*, *6.2 Intern presentasjon: NRKs realisering av konstruktiv journalistikk* og *6.3 Nettverkssamling: NRKs sosiale kompetansedeling*. Kapittel syv bygger på den foregående analysen i studien og utgjør masteroppgavens foreslåtte konseptutvikling og diskusjon. Her vil utviklingen av tilleggs-konsepter, i kombinasjon med diskuterende refleksjoner rundt funn og gjennomgang av de siste stegene i SDI-modellen belyses. Avslutningsvis vil jeg konkludere studien i kapittel åtte med en gjennomgang av svarene på problemstillingen og forskningsspørsmålene, min vurdering av studien og dens begrensninger, og til slutt forslag til hvordan videre forskning kan bidra til mer empiri på konstruktiv journalistikk og fenomenets rolle i samfunnet, journalistikken og hos praktiserende journalister og redaktører.

2. En kasusstudie av NRK: presentasjon av undersøkelsesobjektet

Kapittel to gjennomgår NRKs som undersøkelsesobjektet for denne studien. Her tar jeg for meg NRKs samfunnsoppdrag slik det er utformet i de styrende dokumentene og paragrafene kjent som NRK-plakaten. Videre redegjør jeg for deres arbeid med konstruktiv journalistikk ved å se på viktige utviklingspunkter, presentert med en tidslinje. Systematiseringen som tok form i 2023 avslutter kapittelet. Med en institusjon som NRK som undersøkelsesobjekt er

det mange mulige tilnærminger som kan gi fruktbar forskning og interessante funn. I denne studien tar jeg utgangspunkt i hvordan NRK, sett gjennom to redaksjoner som tilhører ulike geografiske regioner, utfører arbeidet deres med konstruktiv journalistikk. En gjennomgang av selve undersøkelsesobjektet gir et nyttig innblikk i hvordan arbeidet til NRK med konstruktiv journalistikk har utviklet seg til hva det for øyeblikket er. Som nevnt tidligere, er det tatt et valg om å ikke inkludere feltet *public service broadcasting* i studiens teoretiske perspektiver. Av den grunn vil det ikke inkluderes i dette kapittelet heller.

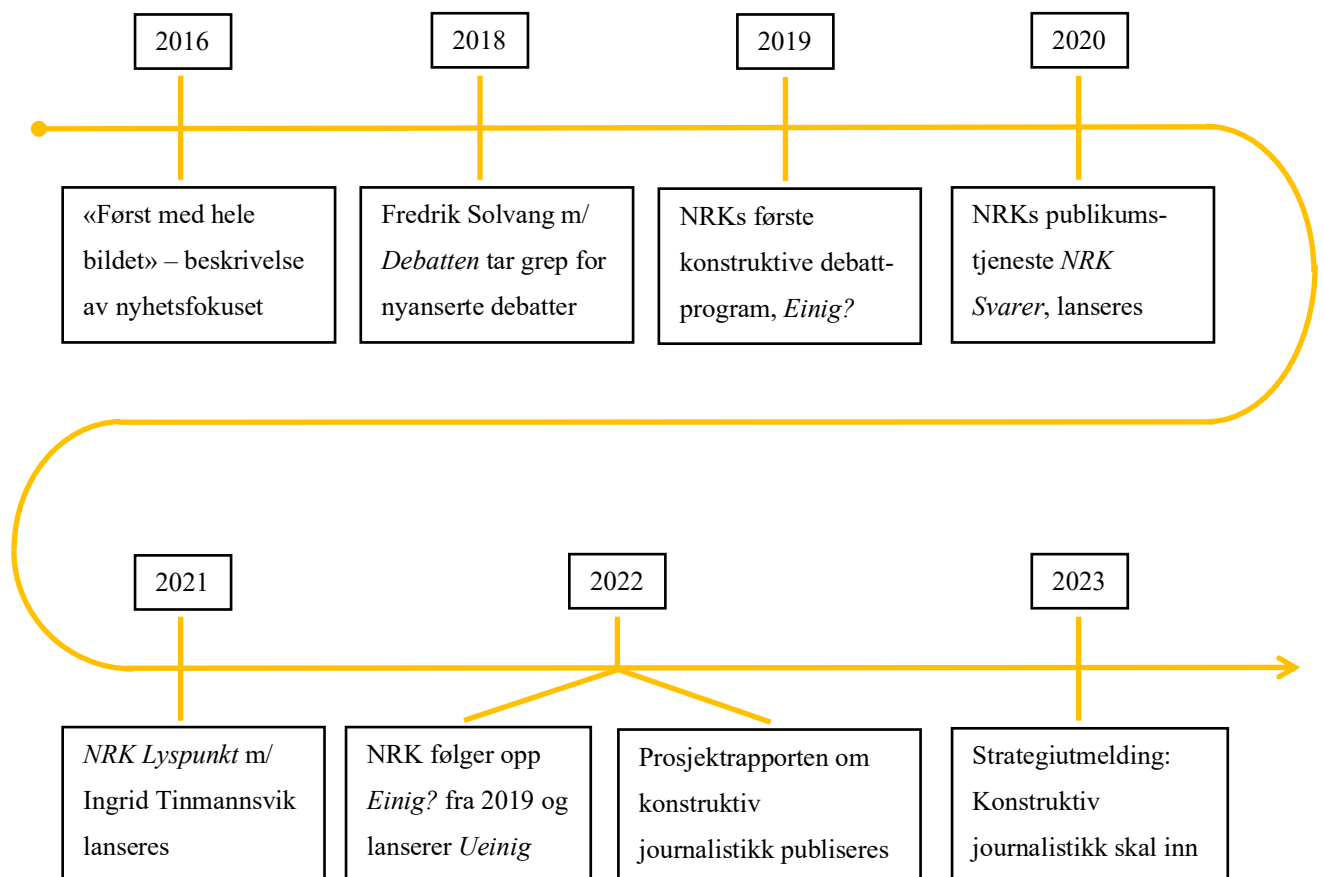
2.1 NRK-plakaten

NRKs samfunnsoppdrag er definert og beskrevet gjennom dokumentet kjent som *NRK-plakaten*. I 1996, når NRK ble organisert som et statlig aksjeselskap med staten som eneste eier, ble NRK underlagt Kulturdepartementet. Departementet og kulturministeren fungerer som NRKs generalforsamling, som igjen vedtar de styrende vedtektene og utnevner NRKs sittende styre og kringkastingssjef (NRK, u.å.; NRK Kommunikasjon, 2013). Plakaten ble først utformet i 2007, og har siden det blitt revidert tre ganger, senest i 2019. Dette måldokumentet beskriver Stortingets krav og forventninger til NRK, og består av to deler: «NRK-plakaten – Del II» og «Utfyllende bestemmelser til NRK-plakaten – Del III» (NRK, u.å.). Men det er ikke bare NRK-plakaten som legger føringer for arbeidet til NRK, institusjonen må også forholde seg til *Kringkastingsloven* (rammeregulering for alle som driver med kringkasting i Norge), *Åndsverksloven*, *offentleglova* og *anskaffelsesloven* (Lovdata, u.å.-a, u.å.-d, u.å.-c, u.å.-b). NRKs redaksjonelle virksomhet følger også de tre utenforstående plakatene: *Vær varsom-plakaten*, *Tekstreklameplakaten* og *Redaktørplakaten* og redaksjonelle føringer fra Pressens Faglige Utvalg (PFU) (NRK, u.å.).

NRK-plakaten er organisert med fem pilarer, som alle understreker formålene til NRK: *1. NRK skal understøtte og styrke demokratiet, 2. NRK skal være allment tilgjengelig, 3. NRK skal styrke norsk språk, identitet og kultur, 4. NRK skal etterstrebe høykvalitet, mangfold og nyskaping, og 5. NRKs allmennkringkastingstilbud skal være ikke-kommersielt* (Regjeringen, u.å.). Plakaten åpner med paragraf § 12: «NRK skal ha som formål å oppfylle demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet» (NRK Kommunikasjon, u.å.). De ulike paragrafene i plakaten legger føringer for oppdraget til NRK, hvor eksempelvis paragraf § 21 påpeker viktigheten av at NRK skal etterstrebe nyskaping og mangfold i sitt redaksjonelle innhold (NRK Kommunikasjon, u.å.).

2.2 Tidslinje: NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk

Arbeidet med konstruktiv journalistikk har pågått over lengere tid i NRK, med ulike satsninger, redaksjoner og programmer. *Dagsnytt 18*, *Dokumentar- og samfunns-avdelingen*, *Klimaredaksjonen*, *NRK Ung-redaksjonen*, *Visuell journalistikk-redaksjonen*, *Debatten*, *NRK Svarer* og radioprogrammene *Einig?* og *Ueinig?* er alle eksempler på dette arbeidet (NRK, 2022, s. 33–44). Disse programmene og redaksjonene har på ulike måter oppgjennom årene arbeidet med løsningsorienterte saker, konstruktiv journalistikk og håpefulle historier i NRK (NRK, 2022, s. 33–44). En tidslinje over NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk fra 2016 til 2023 kan gi en god oversikt over hva som er førloperne og bakgrunnen for den innsatsen NRK nedlegger nå. En slik tidslinje følger her, av figur 1:

Figur 1: Tidslinje over NRKs satsning på konstruktiv journalistikk med sentrale punkter

2.3 NRK Lyspunkt og konstruktiv journalistikk i NRK

Tirsdag 9. mars 2021 kunne man se en ny rubrikk på nettfronten til NRK. Klikket man seg inn her kom man til en ny underside av NRK, med navn *NRK Lyspunkt*. Undersiden er som navnet

peker på, ment som en side hvor man kan finne saker som «gir deg pause og inspirasjon» slik det står i tittelteksten på siden. Siden samlet sammen ulike artikler fra NRK som hadde fellesnevnerne som håp, glede og inspirasjon, mens det etter hvert havnet saker på siden som var laget utelukkende for *Lyspunkt*. Ingrid Tinmannsvik var på dette tidspunktet ansvarlig journalist for prosjektet, og hadde utarbeidet nettsiden sammen med NRK-designerne Helge Silset, Annichen Woll Eide og Anja Oppen. I et intervju med *Journalisten* pekte Tinmannsvik på viktigheten av et slikt prosjekt for NRKs samfunnsoppdrag: «Det er jo et ansvar vi har, å speile verden og en virkelighet utover alt det kjipe som skjer med korona» (Silvola, 2021). For *Lyspunkt* var ment som nettopp det, et lyspunkt oppe i alt det mørke som var å se i nyhetsbildet under pandemiens høyperiode.

Lyspunkt markerer et skifte i NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk. Fra våren 2021, da *Lyspunkt* ble lansert, til sommeren 2022 arbeidet en prosjektgruppe med å kartlegge hva konstruktiv journalistikk skulle bety for NRK. Resultatet var klart juni 2022 med prosjektrapporten *Konstruktiv journalistikk i NRK* (NRK, 2022). Selve rapporten tar for seg NRKs historie med å jobbe konstruktivt, deres definisjon av begrepet, konkret informasjon om langsiktige mål og implementeringer av rutiner for å nå disse målene (NRK, 2022). Det ble også lyst ut en koordinerende prosjektlederstilling som ble satt av Tinmannsvik i det hun trådte inn i rollen som konstruktiv prosjektleder 1. januar 2023. Tinmannsvik gikk over sommeren 2023 inn i foreldrepermisjon og stillingen ble da fylt av Ingunn Andersen. Etter endt foreldrepermisjon gikk Tinmannsvik tilbake i rollen som konstruktiv prosjektleder.

Kapittel 2 har tatt for seg undersøkelsesobjektet for denne studien, NRK, og presentert nødvendig og relevant informasjon om selve undersøkelsesobjektet. En kort summering av NRKs samfunnsoppdrag med organisasjonens styrende dokumenter i form av NRK plakaten, i samsvar med en gjennomgang av tidslinjen for NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk og en beskrivelse av vendepunktet med *NRK Lyspunkt* utgjør dette kapittelet. Ved å gi en slik kort presentasjon av undersøkelsesobjektet og faktorene som har virket inn på studiens undersøkelsesobjekt skaper man et godt grunnlag for å gå videre med oppgavens teoretiske perspektiver og annen empirisk forskning.

3. Teori: teoretiske perspektiver og tidligere forskning

I dette kapitlet vil jeg presentere relevante teoretiske perspektiver som sammen med tidligere empirisk forskning er med på å skape rammeverket for denne masteroppgaven. Kapitlet er delt opp i fire delkapitler, hvor de to første, *3.1 Journalistikk: hva er det egentlig?* og *3.2 Konstruktiv journalistikk: hva er det egentlig?* tar for seg nødvendige teoretiske perspektiver for studien. Det tredje delkapitlet, *3.3 Tidligere empirisk forskning*, presenterer relevant funn fra tidligere studier og forskning på fenomenet konstruktiv journalistikk. Kapitlet avsluttes med en oppsummering i delkapitlet *3.4 Summering av teoretiske perspektiver og tidligere forskning*.

I delkapittel 3.1 vil jeg belyse ulike teoretiske perspektiver på journalistikk som en institusjon, en profesjon og et produkt som angår publikum. Dette inkluderer perspektiver på journalistikkens samfunnsoppdrag, og journalistikkens mange idealer, hvor perspektiver på hva journalistikk *bør* og *kan* være står sentralt (Bjerke et al., 2019; Deuze, 2005; Eide, 2015; Hanitzsch et al., 2019; Hornmoen & Steensen, 2021; Lee & Chyi, 2014; Sjøvaag, 2010). Hensikten er her å belyse teori som kan si noe om journalistikkens mange like og ulike sider, og forståelsen av disse og deres betydning for journalistikken. I delkapittel 3.2, med fokus på konstruktiv journalistikk, vil jeg videre belyse teoretiske perspektiver på arbeidsmetodens felles tankegodt og motstående beskrivelser (Bro, 2019; Holmaas, 2019; Haagerup, 2017; McIntyre & Gyldensted, 2017). Formålet er her å vise hvordan ulike perspektiver former og preger konstruktiv journalistikk som arbeidsmetode. Det tredje delkapitlet, 3.3, tar for seg tidligere empirisk forskning på konstruktiv journalistikk, med særlig vekt på samfunnsoppdraget, praktiseringer og publikumsrespons.

3.1 Journalistikk: hva er det egentlig?

Dette delkapitlet presenterer perspektivene som fungerer som nyttige verktøy for å kunne forstå hvordan journalistene forholder seg til samfunnsoppdraget sitt, deres profesjonsforståelse, og hvordan de anser sitt arbeid som et produkt ment for publikum. Her er det relevant å se på ulike måter journalistikken omtales, forstås og presenteres. Det er som nevnt tidligere, sentralt å se på ulike perspektiver av hva journalistikk *bør* og *kan* være for å svare på hvordan journalistene forholder seg til profesjonen sin. Teoretiske perspektiver på ulike journalistiske idealer er relevant og sentralt for å si noe om hvordan journalistene forholder seg til arbeidet sitt og hvordan dette kommer til uttrykk. Slike

perspektiver kan gi ett innblikk i hvilke roller journalistene kjenner seg igjen i, og hvilke journalistiske idealer de forankrer arbeidet sitt gjennom.

3.1.1 Institusjon, praksis og produkt

Journalistikk som en institusjon:

Journalistikken har en særegen rolle i samfunnet, og kjennetegnes som oftest som en nødvendighet i opprettholdelsen av et demokratisk styrt samfunn. En slik betegnelse benytter medieforsker Martin Eide seg av i hans beskrivelse av journalistikken i boken *Hva er journalistikk?:* «[...] en moderne institusjon som innhenter, bearbeider og formidler informasjon som gjør krav på å være sann og som kan være demokratisk relevant» (Eide, 2015, s. 10–11). Eides formulering krever riktignok noen avklaringer og utdypinger. At journalistikken forstås som en *institusjon* viser til at det er snakk om en form for praksis som strekker seg over tid og rom, hvor bestemte konvensjoner og regler står som et normativt (rettledende og preskriptive) fundament (Eide, 2015, s. 11). *Moderne* forstås her til å understreke at journalistikken oppstår i tilknytning til arbeidsdelte og utviklede samfunn hvor opplysning og fornuft kan trumfe tradisjoner og hvor makten i samfunnet må begrunnes (Eide, 2015, s. 11). Eide peker på noe vesentlig, da formuleringen av *kan være demokratisk relevant* i definisjonen han fremlegger. Informasjonen som journalistikken henter frem er ikke nødvendigvis knyttet til demokratisk deltakelse, men at journalistikkens egen faglige selvforståelse alltid er knyttet til at den har en demokratisk avgjørende rolle i samfunnet (Eide, 2015, s. 11). Eide vektlegger her hvilken institusjonalisert rolle journalistikk har i samfunnet. Samtidig understreker Eide hvordan journalistikken er formet av et ansvar ovenfor virkeligheten gjennom *sannhetsprinsippet* (informasjonen ikke skal være falsk eller oppdiktet) (Bjerke et al., 2019, s. 17).

Journalistikkens samfunnsoppdrag blir som begrep forstått og brukt på ulike måter av norske medier og redaktører, peker Helle Sjøvaag på i boken *Journalistikkens samfunnsoppdrag* (Sjøvaag, 2010, s. 37–38). Sjøvaag ser på samfunnsoppdraget til journalistikken som en kontrakt mellom pressen og publikum, som i følge klassisk kontraktsteori forstås som en avtale mellom to eller flere parter, som tjener et felles mål (Sjøvaag, 2010, s. 39).

Samfunnskontrakten vedlikeholdes ved at begge parter opprettholder de forpliktelsene kontrakten tilsier, og samtidig får visse rettigheter i gjengjeld (kjent som *gjensidighetsprinsippet*). Forpliktelsene og rettighetene i kontraktsteori er forankret i to

prinsipper fra politiske idealer: folkesuverenitetsprinsippet (republikansk ideal) og ytringsfrihetsprinsippet (liberalt ideal) (Sjøvaag, 2010, s. 40). Republikanske prinsipper er basert på positive rettigheter, *retten til*, mens liberale prinsipper er basert på negative rettigheter, *retten fra*, som speiles i samfunnskontrakten ved å balansere disse mot hverandre (Sjøvaag, 2010, s. 40). Ved hjelp av slike prinsipper har pressens rolle i samfunnet blitt definert, gjennom liberale negative rettigheter som ytringsfrihetsprinsippene utviklet av John Stuart Mill og John Milton, og positive republikanske verdier som felles innsats for et godt samfunn (Sjøvaag, 2010, s. 40–41). Grunnlaget for journalistikkens samfunnsoppdrag er forankret med dette i både liberal og republikansk kontraktsteori. De liberale prinsippene som støtter ytringsfriheten gir autoritet til journalistikken mens journalistikkens demokratiske oppdrag finner sin legitimitet i republikanske «felles-gode» prinsipper (Sjøvaag, 2010, s. 41).

Dette kommer til uttrykk i hvordan plikter og rettigheter fordeles under journalistikkens samfunnsoppdrag i Vær Varsom-plakatens paragraf §1, punkt 1.1., hvor punktet åpner med de liberale prinsippene som gir journalistikken rettigheter i samfunnskontrakten: ytringsfriheten, informasjonsfriheten og trykkefriheten. (Sjøvaag, 2010, s. 41; *Vær Varsom-plakaten*, 2021). Pliktene pressen tar på seg kommer frem i punkt 1.2: informasjon-, debatt- og samfunnskritikk, og «ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk» (Sjøvaag, 2010, s. 43–44; *Vær Varsom-plakaten*, 2021). Dette punktet åpner med journalistikkens rettigheter og avslutter med pliktene journalistikken har i samfunnet (Sjøvaag, 2010, s. 44). Balansen av rettigheter og plikter er til stede i hele Vær Varsom-plakaten og viser hvordan sameksistensen av disse er nødvendige for en optimal journalistisk samfunnskontrakt (Sjøvaag, 2010, s. 44).

Journalistikk som en profesjon og en praksis:

Journalistikken omtales også som en samling av oppfatninger og praksiser som involveres i spredningen av sosialt viktige nyheter og informasjon, etter Tim P. Vos beskrivelser (Sjøvaag, 2010, s. 37–38). Vos understreker hvordan journalistikken er et strukturert arbeid med en samfunnsnyttig verdi, og derav vektlegger journalistikkens posisjon som et offentlige gode til samfunnet (Bjerke et al., 2019, s. 17). I boken *Worlds of Journalism: Journalistic Cultures Around the Globe* har Thomas Hanitzsch et al. undersøkt hvordan journalister selv oppfatter sine roller i samfunnet og i journalistikken (Hanitzsch et al., 2019). Her peker han

på at journalister snakker om og utfører journalistikk gjennom fire ulike orienteringer: *normative* og *cognitive role orientations*, og *practiced* og *narrated role performance* (Hanitzsch et al., 2019, s. 163). Disse to orienteringene forteller om ulike sider ved journalistisk praktisering: *hva journalister bør gjøre* (normative), *hva journalister ønsker å gjøre* (cognitive), *hva journalister faktisk gjør* (practiced) og *hva journalister tenker / sier de gjør* (narrated) (Hanitzsch et al., 2019, s. 163). Hanitzsch et al. viser til hvordan den journalistiske rollen er i kontinuerlig utvikling og forandring, som gjennom ulike diskurser og samtaler skapes på nytt og utfordres av motstående tanker (Hanitzsch et al., 2019, s. 163). På tross av dette, er det seks normative rollebegrep som er vedvarende og dominerende: journalister som «*informers*» (informatorer), «*reporters*» (reportere) «*watchdogs*» (vakthunder) «*investigators*» (undersøkere) «*monitors*» (monitorer) og som «*educators*» (lærere) (Hanitzsch et al., 2019, s. 164–166). Disse normative rollene kan peke på det Hanitzsch et al. omtaler som et felles, profesjonelt utgangspunkt for journalistenes egne rolleforståelser (Hanitzsch et al., 2019, s. 167).

Andre måter å omtale journalistikken på kommer ofte frem i beskrivelser som peker til et *kall*, en *misjon* eller en *livsstil*, som ofte har vært personavhengig: en slik beskrivelse benytter blant annet Unesco seg av (Bjerke et al., 2019, s. 16). Slike beskrivelser av journalistikk gir assosiasjoner til noe mer enn bare ett yrke eller en profesjon, men heller noe som former hele tilværelsen til de som utøver arbeidet. Mark Deuze beskriver en lignende forståelse i artikkelen *What is journalism?* (2004), hvor journalistikken er å forstå som en felles ideologi som deles av nyhetsarbeidere verden over. En slik felles journalistisk ideologi, som formes av det Deuze kaller for *ideal-typiske verdier*, understreker hvordan det er journalistene selv som gir journalistikken mening: «Conceptualizing journalism as an ideology [...] primarily means understanding journalism in terms of how journalists give meaning to their newswork.» (Deuze, 2005, s. 444). Deuze samler verdiene i fem kategorier: *offentlig tjeneste*, *objektivitet*, *autonomi*, *umiddelbarhet* og *etikk*. Det å utføre en offentlig tjeneste, arbeide objektivt og fritt, arbeide med umiddelbarhet og aktualitet, og ha god kjennskap til riktige etiske valg, er fellestrekkene som utgjør den journalistiske ideologien (Deuze, 2005, s. 446).

Journalistikk som et produkt som angår publikum:

Journalistikk, forstått som et produkt som angår publikum, har sjeldent vært gjenstand for klare definisjoner eller utforskning i medie- og journalistikkforskning, påpeker Angela M. Lee og Hsiang Iris Chyi i artikkelen *When Newsworthy is Not Noteworthy* (Lee & Chyi, 2014, s. 810). Publikums forhold til medier, deres bruk og konsum av nyheter og medieprodusert innhold er derimot et veletablerte forskningsfelt hvor bruksstudier ofte benyttes som metode (Lee & Chyi, 2014, s. 810). Her ligger det en implisitt antakelse at nyhetsinnholdet og journalistikken *alltid* er nyttig for publikum, og som følger av dette *alltid* klarer å dekke ulike behov hos publikum, forklarer Lee og Chyi (Lee & Chyi, 2014, s. 811). Lee og Chyi stiller spørsmål ved hva som skjer hvis det journalistiske produktet ikke oppfattes som nyttig og ikke klarer å dekke ulike behov hos publikum (Lee & Chyi, 2014, s. 808–811).

Undersøkelser utførte av Pew Research Center for the People and the Press blant det amerikanske publikummet fra 2010 viser til store forskjeller i nyhetsbruken blant voksne og unge mennesker: der 64% av respondentene over 65 år svarte at de leste én avis dagen før, svarte kun 7% det samme i aldersgruppen 18-24 år (Lee & Chyi, 2014, s. 809; NW et al., 2010). Unge voksne resonerer dårligere med nyheter og journalistikk, kjenner seg ikke igjen i problematikken og temaene som presenteres, og kritiserer samtidig nyhetsmedienes stadig økende sensasjonalisme (Lee & Chyi, 2014, s. 809). Aldersforskjeller kan ikke utelukkende forklare ulikhetene i nyhetsbruken blant unge voksne og voksne, understreker Lee og Chyi, og viser til at mediene og journalistikkens evne til å skape eller å ikke skape innhold som publikum anerkjenner som «*noteworthy*» (bemerkelsesverdig) (Lee & Chyi, 2014, s. 809). Begrepet består av to dimensjoner: relevanse og interessanhet, hvor det journalistiske produktet enten må ha *relevanse* eller *være av interesse* for publikum for at det skal gjenkjennes som bemerkelsesverdig innhold (Lee & Chyi, 2014, s. 811).

I en undersøkelse blant internettkbrukere i USA og deres oppfattelse av nevneverdighet i nyheter og journalistikken, svarte gjennomsnittlig 36% av deltakerne at det journalistiske innholdet fra etablerte medier var nevneverdig, mens litt over $\frac{2}{3}$ svarte at innholdet ikke var bemerkelsesverdig (Lee & Chyi, 2014, s. 813). Lokale nyheter ble oppfattet som mer relevant og interessant hos kvinner, eldre voksne og lavere lønnende deltakere, mens politiske, internasjonale og økonomiske nyheter var mer bemerkelsesverdig hos eldre deltakere med høyere utdanning (Lee & Chyi, 2014, s. 815). Underholdningsnyheter var den eneste kategorien som unge voksne anser som mer relevant og interessant en eldre voksne i

undersøkelsen (Lee & Chyi, 2014, s. 815). Lee og Chyi viser til at disse funnene kan tyde på at bemerkelsesverdighet i nyheter og det journalistiske produktet ligger hos *forbrukeren* og ikke hos *produsenten*, noe som må sees i sammenheng med demografiske ulikheter i publikum (Lee & Chyi, 2014, s. 815). Funnene peker til at antakelsen om publikum som en masse hvor *en-størrelse-passar-alle* ikke er en optimal måte å interagere med publikum i en tid preget av fragmentering og synkende nyhetskonsument (Lee & Chyi, 2014, s. 815).

Summering av institusjon, praksis og produkt:

Med aspekter og perspektiver som disse, kan det virke vanskelig å lande på en enkelt formulert definisjon av hva journalistikk er, eller hva det *kan være*. Pål Bjerke, Birgitte Kjos Fonn og Birgit Røe Mathisen har i sin bok *Journalistikk, profesjon og endring* (2019) formulert en mulig definisjon av journalistikk på følgende måte:

Vi betrakter journalistikk som en institusjonalisert praksis i samfunnet og et offentlig gode der i all fall en vesentlig del av den har en demokratisk funksjon, og der sannhetskravet er grunnleggende. Vi oppfatter journalistikk som et viktig grunnlag for den offentlige samtalen, og med en sentral rolle i samfunnet, men det betyr ikke at den ikke kan endre form, eller at styrkeforhold og status internt er i bevegelse. (Bjerke et al., 2019, s. 17–18)

Slike ulike beskrivelser av hva journalistikk er viser til mangfoldet av ulike perspektiver og tolkninger av journalistikkens vesen. Sentralt for disse, og for de aller fleste perspektivene på hva journalistikk er, er samfunnsnyttens Eide peker til i sine beskrivelser. At journalistikken er et gode som offentligheten kan ha bruk for, veier tungt (Bjerke et al., 2019, s. 17). Bjerke et al.s definisjon understreker noen viktige momenter ved journalistikken: den demokratiske funksjonen, sannhetskravet og tilskuddet til den offentlige samtalen, samtidig som det understrekes at journalistikken i seg selv ikke er rigid. Journalistikken utvikler seg og beveger seg i og med tiden, med de impulsene som virker på det utenfra og innenfra, det være seg interne strider og enigheter, publikums innspill og tilbakemeldinger, eller teknologiske og digitale utviklinger. Som Eide påpeker kan det være nærmere umulig å styre unna hva journalistikken *bør* være i diskusjoner og undersøkelser av hva journalistikken er (Eide, 2015, s. 11). Slike tanker og ideer om det normative fundamentet til journalistikken gir rom for

kritiske standarder som kan brukes i en vurdering av journalisters arbeid: journalistiske idealer kan måles mot realiteten av det arbeidet journalistene utfører (Eide, 2015, s. 11).

3.1.2 Idealer i journalistikken: en pragmatisk forståelse

Som belyst over er det ulike definisjoner og beskrivelser av journalistikken og dens rolle i samfunnet. Slike normer og verdier i journalistikken kommer også til uttrykk på andre måter enn ved beskrivelser og definisjoner. Idealer i journalistikken er et eksempel på dette. I et forsøk på å belyse hvordan journalistikken kan forstås gjennom dens rådende idealer har Harald Hornmoen og Steen Steensen tatt for seg journalistikkens idealer og vurdert disse fra et pragmatisk filosofisk ståsted. Dette gjør de med et utgangspunkt i argumentet om at journalistikken er mangfoldig og preget av tilsynelatende motstående idealer, og tar i bruk dette i et forsøk på å etablere en pragmatisk filosofisk ståsted ved å fokusere på hvordan disse idealene former journalistikken som praksis, profesjon og som en samfunnsinstitusjon (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 25). Her argumenterer de for at et slikt pragmatisk ståsted er essensielt for å forstå seg på mangfoldet av idealer og normer som eksisterer i journalistikken. Disse idealene, slik Hornmoen og Steensen beskriver de, er bestemte «ideer om hvordan journalistikken skal eller bør være» (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 25). Disse uttrykkes gjerne som eksplisitte idealer, ofte forklart gjennom profesjonsnormer som Vær varsom-plakaten, eller implisitte idealer, som gjerne eksisterer som ubevisste tankemåter i journalistisk praksis (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 25) Her trekkes det et skille mellom idealene, hvor noen idealer er nedskrevet med blekk og papir, mens andre idealer heller finnes hos journalistene og redaktørens internaliserte tankemåter. Men disse idealene beskriver likevel en form for normative ideer i journalistikk, som ikke nødvendigvis er enkle å oppnå, men heller noe journalistikken strekker seg etter. De beskriver bestemte tankemåter og praksiser: *idealer* (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 25).

De syv idealene Hornmoen og Steensen belyser er følgende: *objektiv, fri og uavhengig, sosialt ansvarlig, kritisk undersøkende, aktivistisk, subjektiv og dialogisk*. Hvordan disse ulike idealene preger den journalistiske prosessen, og hvordan journalister og redaktører kan forholde seg til dem, er her sentralt i drøftingen og presentasjonen til Hornmoen og Steensen (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 25). Her viser de hvilke filosofiske utgangspunkt idealene har, hvordan de skiller seg fra hverandre, og hvordan de kan forenes og forstås som ulike deler av et helhetlig mangfold under pragmatisme som en paraply.

Pragmatikere anser det ikke som et mål i seg selv å beskrive eller representere virkeligheten, men betrakter heller ord og tanker som *instrumenter* for praktisk handling (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 26). I kjernen av det hele står det grunnleggende problemet, «usammenliknbarhetens problem» (Hornmoen og Steensens oversettelse), som er en del av moderne, demokratiske og mangfoldige samfunn. Problemet går ut på at et moderne, demokratisk og mangfoldige samfunn består av ulike verdier, holdninger og mål, men må på en eller annen måte komme til enighet om *utviklingen* av selve samfunnet, tross uenighetene (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 27). Det å oppnå en slik enighet er umulig, men for pragmatismen så handler det ikke om at det er et problem med verden i seg selv, men heller et problem som er relevant kun i situasjoner der en ønsker å løse samfunnets problemer (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 27). Journalistikken blir her et bidrag til å løse slike problemer, siden pragmatisme ikke kan være til stede i et samfunn hvor undersøkelser og kommunikasjon ikke er etablert gjennom rutiner og ritualer, slik journalistikken gjør (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 27). Med et slikt utgangspunkt benyttes pragmatismen som en inngangsport for å undersøke hvordan tilsynelatende motstående journalistiske idealer som *objektivitet* og *subjektivitet* kan eksistere samtidig i norsk journalistikk (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 29–30). Videre følger en beskrivelse av de syv journalistiske idealene Hornmoen og Steensen diskuterer.

Objektivitet idealet i en pragmatisk-filosofisk forstand peker på en forståelse av at objektivitet ikke er det samme som sannhet eller sikker kunnskap (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 186). Journalistens egne erfaringer og tolkninger av verden er med på å tolke virkeligheten i det journalistiske arbeidet, men en slik tolkning er ikke uten videre fjernet fra å være objektiv. Ved å følge objektivitetens tre standarder, *empirisk* (informasjon stemmer med evidens), *koherens* (sammenheng mellom utsagn og allerede kjent informasjon) og *rasjonell diskusjon* (et mangfold av ulike perspektiver) kan journalister opprettholde objektivitetsidealet i deres journalistiske praksis (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 186).

Fri og uavhengig idealet i har en sterk kobling til de øvrige idealene, og særlig til objektivitets idealet, hvor det å være fri og uavhengig utgjør ett av kriteriene for objektivitetsidealet (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 187). I den liberale presseideologien som springer frem fra aktører som John Milton på 1600-tallet og John Stuart Mill fra 1800-tallet, har frihet og uavhengighet vært et kjerneelement i utvekslingen av ideer og

informasjon i det offentlige rom: pressen og journalistikken skal ha friheten til å overvåke og kontrollere samfunnets makthavere og institusjoner (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 188). Idealet pryder Vær Varsom-plakaten som øverste punkt, men for at idealet ikke skal kun være et talepunkt på festtaler og høytidelige utdelinger, påpeker Hornmoen og Steensen at idealet må sees i forhold til utøvende praksis og kontekst (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 68). Hvis idealet kun forstås som noe abstrakt og åndelig, løsrevet fra journalistikkens praksis og virke, vil idealet stivne til og kun være betydningsfullt i de «selvforherligende festtaleklisjeene»: det må forstås gjennom praktisering og kontekst, hvor idealet hele tiden brynes mot de øvrige idealene og det er i konstant forhandling med samfunnet (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 68). Et slikt pragmatisk forhold til idealet er essensielt for at idealet skal ha noe betydning for journalistikk påpeker Hornmoen og Steensen.

Sosialt ansvarlig idealet i journalistikken knyttes til teorien om en sosialt ansvarlig presse, slik Hutchins-kommisjonen i USA utviklet den på 1970-tallet, hvor journalistikkens samfunnsoppdrag ble knyttet til den etiske forpliktelsen om «dekke nyhetene nøyaktig og grundig og tilby et forum for et mangfold av stemmer» (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 72–73). Journalister og medier skulle ikke bare være uavhengige og frie, de skulle også bidra til samfunnet og *tjene* samfunnet: de skulle undersøke hva som lå bak faktaene, «the truth about the facts» slik Hutchins-kommisjonen beskrev det (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 189). En slik forståelse av rollene til journalister og medier peker på en sosial kontrakt mellom samfunnet og journalister, hvor journalister har et ansvar for å hjelpe leserne til å forstå samfunnet rundt seg og komplekse utfordringer (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 189). Men Hornmoen og Steensen understreker at det er behov for å tenke nytt om idealet i den digitale medievirksomheten vi befinner oss i, hvor publikum ikke lenger konsumerer nyheter og journalistikk på lineære, tradisjonelle måter. For å bygge tillit til publikum og vise seg som sosialt ansvarlige, må journalister og redaktører beherske ulike roller i digitale informasjonsnettverk, og vise transparens i alle ledd (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 190–191). Med journalistikk som tar for seg eksempelvis kriser og risikoer, kan journalister bruke ulike modeller for å skape tillit til publikummet, som den *kontekstuelle modellen*, hvor journalistikken tilpasses ulike kontekster og publikumsgrupper, eller den *deltakende publikums-modellen*, hvor publikums kunnskap og informasjon fremheves som relevant og nyttig for samfunnet og forskningen (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 191).

Kritisk undersøkende idealet henger tett sammen med pressens selvpålagte samfunnsoppdrag understreker Hornmoen og Steensen (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 191). Idealet har en høy posisjon blant norske journalister, noe som kommer til syne gjennom kåringer som SKUP-prisen og lignende hedringer (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 192). Kritisk og undersøkende journalistikk, slik det tradisjonelt har blitt praktisert, rommer et paradoks: journalistikken forsøker på en og samme tid å forholde seg nøytral og empirisk, og moralsk rettleidende i vurderinger av rett og galt (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 192). En løsning på dette, slik Hornmoen og Steensen argumenterer, er at den kritisk undersøkende journalistikk bør bevege seg i en mer spørrende og selvrefleksiv retning, for å unngå kritikk om å være for moralsk og skråsikker. Inkluderingen av kritiske holdninger til saker, men også til egne metoder, analyser og slutninger er teknikker journalister og redaktører bør ta i bruk for å sikre journalistikken og dens relevans. (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 192–193).

Aktivistisk idealet har lange historiske røtter i journalistikken, og var ansett som 'normalen' i journalistikken før objektivitetsidealet ble rådende, men tross dette så finnes aktivisme i dagens journalistikk like fullt (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 193). Idealet kan gjerne skimtes i form av å være *personlig* (journalistens egen idealisme), *institusjonell* (knyttet til et mediums plattform) eller *ad-hoc*-preget (knyttet til et formål) (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 193-194). Et sentralt poeng ved aktivistisk journalistikk er troen på et enkeltindividet i samfunnet kan skape endring og påvirke strukturene i samfunnet gjennom handling i det offentlige rom (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 193). Denne ideen kobler Hornmoen og Steensen til den amerikanske pragmatisme, og særlig filosofien til John Dewey og hans tanker om det *deltakende demokratiet*: aktivisme som ideal forutsetter en tro på mennesket som en aktiv deltaker, ikke en passiv tilskuer (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 193–194). Men Hornmoen og Steensen poengterer at aktivistisk journalistikk må lene seg på et godt empirisk grunnlag for å ikke bli provoserende eller propaganda-preget (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 194).

Subjektiv idealet deler mange likheter med aktivisme idealet, og var også en vanlig del av journalistikk før objektivitets idealet ble rådende (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 195). Idealet tar form som *bylinesubjektivitet* (journalistens erfaringer) eller *kildesubjektivitet* (kildens erfaringer) (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 195). Idealet innebærer en tro på at enkeltindividet, enten ved journalisten selv eller ved en kilde, kan skape gjenkjennelse og

tilhørighet hos andre ved å vise frem følelser og subjektive, personlige erfaringer: en slik tro på idealet har en forankring i Kants moralfilosofi hvor nettopp subjektive erfaringer forstås som allmenne og universelle, og derav er gjenkjennelige hos andre (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 195). Utfordringene ved det subjektive idealet, slik Hornmoen og Steensen ser det, er at det ofte baseres på en forenklet idé om subjektivitet og subjektive erfaringer, som eksempelvis ved case-journalistikk hvor en kilde blir redusert til en smal og forenklet rolle, samtidig som den skal representere noe allment (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 196). Løsningen, slik forfatterne forklarer det, ligger i å fokusere på menneskers liv, og å ikke bare betrakte kilder som kilder, hvis en skal forstå seg på hva som er viktig for mennesker (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 196). Det Hornmoen og Steensen her påpeker er viktigheten av en noe mer personlig tilnærming til journalistisk arbeid. Man er nødt til å anerkjenne følelser, normer og verdier hos kilden, så vel som hos en selv som journalist: det subjektive i journalistikken er en like stor del av journalisten som det objektive, som det må tas hensyn til (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 196).

Dialogisk idealet har i mindre grad enn de andre seks idealene blitt diskutert i journalistikken, men har tross dette vært avgjørende for utviklingen av journalistikken siden intervjuet ble en del av amerikansk presse på 1800-tallet (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 197). Hornmoen og Steensen peker til tre normative måter å forstå seg på dialog i journalistikken: *en vei til å erkjenne sannheten, en tilnærming til flere sannheter, og en beslutningsprosess mot demokratisk enighet* (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 197–198). Idealet har i nyere tid med digitaliserte medier blitt preget mer av samhandling med publikum, noe som fordrer at journalister og redaktører er mer bevisste ovenfor de ulike kommunikasjonsprosessene som følger digital journalistikk (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 197–198). Journalister og redaktører kan ikke lenger arbeide ut ifra en idé om en definert distanse mellom sitt arbeid og publikum. Forfatterne påpeker at det nå eksisterer et behov for et aktivt publikumsforhold. Slike refleksjoner over idealet kan styrke ens forståelse av de ulike kommunikasjonsprosessene journalister og redaktører er deltagende i (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 197).

Summering av idealer i journalistikken:

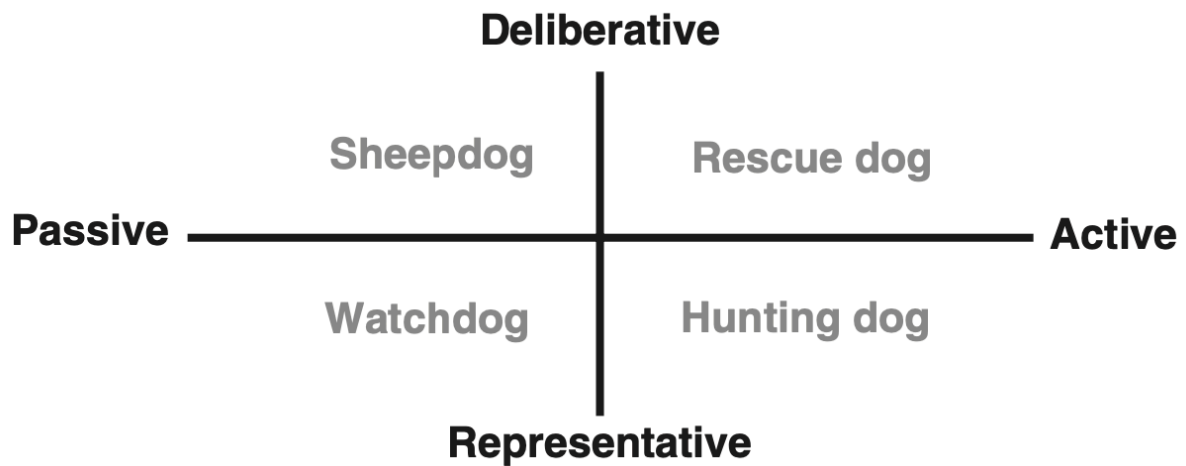
Ved hjelp av en pragmatisk holdning forholder Hornmoen og Steensen seg til disse syv idealene som på hver sin måte er sentrale for den journalistiske praksisen. Pragmatikken

deres fungerer på to plan: først som en pragmatisk holdning til hva idealene i seg selv *kan* bety, og sist som en pragmatisk filosofisk holdning for forståelsen *av* idealene (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 200). Pragmatisme benyttes her av Hornmoen og Steensen for å få bukt med det de anser som et grunnleggende problem i journalistikken: forholdet mellom det journalistikken *påstår* om virkeligheten og den *faktiske* virkeligheten der ute (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 200–201). Journalistikken søker her å synliggjøre mangfoldet av meninger og verdenssyn i samfunnet, da gjennom ulike praksiser, ulike syn på de journalistiske idealene, og ulike måter å jobbe journalistisk på (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 201). Avslutningsvis argumenterer Hornmoen og Steensen for det de omtaler som «det pragmatiske mangfoldet», og beskriver norsk journalistikk som mer enn én ting:

Dette mangfoldet kan ikke la seg fange av en bestemt identitet eller en bestemt profesjonsideologi. Journalistikken kan heller ikke enes om noen få idealer som styrende for sine ulike praksiser [...]. En filosofi for den moderne journalistikken må derfor favne hele spekteret og romme idealer som tilsynelatende er selvmotsigende. Det er særlig viktig fordi mangfoldet i hva journalistikk er, tilsynelatende blir større og større (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 199)

3.1.3 Det journalistiske kompasset: normative rolleorienteringer i journalistikken

Normative holdninger og beskrivelser av journalistikken og dens rolle i samfunnet, med ulike forståelser av arbeidet journalister og redaktører utfører, er et veletablert tema innenfor journalistikkforskning (Bjerke et al., 2019; Eide, 2015; Hornmoen & Steensen, 2021). En måte å forstå seg på journalistikkens rolle i samfunnet er å se på hvordan journalister selv vurderer sine roller i lys av det samfunnsansvaret de utfører. Peter Bro tok for seg dette temaet i sin studie fra 2008 hvor han undersøkte hvordan ulike normative verdier og holdninger kom til uttrykk i journalistikken, med fokus på *public journalism*-bevegelsen og «tradisjonell journalistikk» (Bro, 2008). For å skape et klarer skille mellom ulike normative holdninger i journalistikken utviklet Bro *det journalistiske kompasset*, som trekker på to fordelinger av et journalistisk fokus: aktiv og passiv på den ene siden og deliberativ og representativ på den andre (se figur 2). Kompasset plasserer disse fordelingene i motstående akser ovenfor hverandre, hvor passiv og aktiv utgjør den horisontale aksens mens deliberativ og representativ utgjør den vertikale aksens.

Figur 2: Bros journalistiske kompass

Kompasset var opprinnelig ment for bruk i forhold til *public journalism*-bevegelsen som preget vestlige medier på tidlig 2000-tallet, men har i senere tid blitt brukt i en rekke forskningsspørsmål og studier som har tatt for seg holdninger, roller og endringer i journalistikken, eksempelvis som Bro selv gjorde i 2019 hvor han undersøkte dette i lys av konstruktiv journalistikk (Bro, 2008, s. 314–316, 2019, s. 512–516). Et sentralt poeng ved kompasset til Bro er hundemetaforene, hvor hvert hjørne av kompasset har sin egen hund, som representerer den journalistiske rollen journalister og redaktører kan bevege seg imellom (se figur 2). Slik kompasset til Bro er lagt opp, utgjør det ikke en *normativ modell* man måler journalistikk etter, men heller en oversikt over *normative orienteringer* journalister og redaktører beveger seg i og navigerer etter i arbeidet deres, i likhet med hvordan et magnetisk kompass benyttes av reisende (Bro, 2019, s. 512–513). Kompasset tilsier ikke at én rolleorientering er viktigere eller mer ansvarlig og seriøs enn de øvrige rolleorienteringene, men beskriver heller ulike retninger journalister og redaktører kan anvende i praktiseringen av arbeidet deres. Nyhetsdekning og det journalistiske arbeidet kan orienteres på ulike måter, etter ulike hensikter og etter ulike roller (Bro, 2019, s. 512–513). Bruken av hunder som metaforer for ulike journalistiske rolleorienteringer stammer fra den flittige brukte metaforen journalister, medier og redaktører har vært mye knyttet til: vaktbikkja eller vakthunden, sånn mediene gjerne har blitt beskrevet i kraft av deres arbeid med å kontrollere og etterfølge de øvrige makthaverne og institusjonene i samfunnet (Bro, 2008, s. 312–316). Under følger korte beskrivelser av disse ulike hundene til Bro.

Gjeterhunden har en sterk forankring i deliberasjon og offentlig overveielser, hvor publikum og offentligheten spiller en aktiv rolle og inkluderes inn i journalistikkens fokus (Bro, 2008, s. 315–316). For gjeterhunden er denne inkluderingen av offentligheten og publikum inn i journalistikken målet i seg selv. **Redningshunden** på den andre siden, anser denne inkluderingen av publikum og offentligheten inn i journalistikken som et verktøy for å oppnå endringer i samfunnet og løsninger på de utfordringene og problemene mediene belyser. Disse to hundene har begge et deliberativt fokus, hvor publikum og offentligheten anses som en vesentlig del av journalistikken og det arbeidet journalister og redaktører utfører (Bro, 2008, s. 315–316). Her er ikke journalistikken frakoblet eller fjernet fra publikum, men heller innlemmer publikum som en aktiv komponent.

På den andre siden av den horisontale aksene finner vi de to hundene vakthunden og jakthunden, som begge har en kobling til representativ journalistikk hvor journalistikken skal presentere og representere informasjon om samfunnet uten å ta en direkte og deltakende part. **Vakthunden** er den mest kjente av disse fire rolleorienteringene, og er i størst grad forankret i forståelsen av journalistikken som samfunnets kontrollør og vokter. Fokuset på samfunnets representanter og en objektiv og separert presentasjon av informasjon og journalistikk preger denne rolleorienteringen. På den andre siden finner vi **jakthunden**, som er et resultat av en videreutvikling av vakthunden hvor en mer aktiv rolle danner grunnlaget. Jakthunden ønsker ikke bare å informere offentligheten og publikum om handlingene til samfunnets makthavere og institusjoner, men ønsker også å aktivisere disse makthaverne og institusjonene til handlingen (Bro, 2008, s. 316).

Som Bro påpeker ble kompasset først utviklet for å klargjøre forskjeller og likheter ved markante roller i journalistikken og nyhetsrapportering, men når kompasset nådde journalister og redaktører ble det tatt i bruk som et verktøy for normativ navigering (Bro, 2008, s. 319–320). Bro kobler dette til James Careys beskrivelse av kommunikasjonsprosesser fra 1989: «In one mode communication models tells us what the process is; in their second mode they produce the behavior they have described» (Bro, 2008, s. 320; Carey, 2009, s. 25). Her finner journalister og redaktører gjerne sine egne rolleorienteringer i lys av de fire ulike hundene i kompasset: nyhetsproduksjonen og journalistene og redaktørenes oppfattelser av sine egne roller orienteres ofte etter disse fire hundenes kvaliteter (Bro, 2008, s. 320–321). På denne måten har kompasset til Bro endt opp

med å ikke kun fungere som en deskriptiv belysning av ulike normer, verdier og rolleforståelser i journalistikken og nyhetsproduksjon. Det har også lagt til rette for normative rolleorienteringer journalister, redaktører og nyhetsprodusenter gjerne forankrer arbeidet sitt i, og det samfunnsoppdraget de utfører. Som Carey uttalte om kommunikasjonsprosesser på slutten av 80-tallet: i den første fasen beskrives prosessen, og i den neste iverksettes prosessen slik den er beskrevet.

3.2 Konstruktiv journalistikk: hva er det egentlig?

Dette delkapittelet presenterer konstruktiv journalistikk, dets utvikling og utfordringer, samt foregangspersonenes ulike formeninger og argumentasjon om hva konstruktiv journalistikk i realiteten er. Her redegjør jeg kort for den historiske koblingen konstruktiv journalistikk har til øvrige bevegelser i journalistikken, mens jeg avslutningsvis presenterer tre ulike definisjoner på fenomenet, slik foregangspersonene har beskrevet det. Slike perspektiver på konstruktiv journalistikk kan gi oss ett innblikk i hva som ligger i kjernen av fenomenet, og hvordan det forholder seg til journalistikkens samfunnsoppdrag og normative ideer.

3.2.1 Utviklingen av konstruktiv journalistikk

«Skal nyheter oppleves som relevante, må dei gi eit meir balansert og truverdig bilde av verda. Skal journalistikken framleis vera viktig for samfunnet, må løysingar innarbeidast som ein naturleg del av nyheitsdekkinga» skriver Holmaas i boken *Konstruktiv journalistikk – kritisk og løysingsorientert* (Holmaas, 2019, s. 24). Poenget til Holmaas fra 2019 er det samme som Ulrik Haagerup gjorde seg i 2008 med kronikken «Konstruktive nyheder» i danske avisen *Politiken*: her presenterte Haagerup konstruktiv journalistikk for første gang, og argumenterte for en omstilling av journalistikken (Bro, 2019, s. 3; Holmaas, 2019, s. 26; Haagerup, 2008). På denne tiden var Haagerup daværende nyhetsredaktøren for Danmarks Radio (DR), hvor han ønsket seg en mer konstruktiv journalistikk, og inviterte andre danske medier med på arbeidet med å utfordre den etablerte nyhetskulturen og gjøre om på journalistikkens fokus.

Hovedformålet til Haagerup, og senere Gyldensted og McIntyre, var å utfordre den etablerte nyhetskulturen og journalistikken som var tuftet på det de forstod som et negativt verdenssyn, ved å fokusere på løsninger og nyansere i nyhetsformidlingen og påvirke samfunnet på en positiv måte (Holmaas, 2019, s. 27). Fra 2008 fikk fenomenet fart i Danmark og med antologien *En konstruktiv nyhed: et oppgjør med pressens negative*

verdenssyn og inspiration til en ny journalistik til gavn for samfundet i 2012 utforsket Haagerup sammen med politikere, redaktører, journalister og forskere hva konstruktiv journalistikk kunne bety for journalistikken, nyhetsorganisasjoner og samfunnet (Bro, 2023, s. 3). I 2014 kom den første fagboken om konstruktiv journalistikk rettet mot et internasjonalt publikum ut, *Constructive News*, skrevet av Haagerup (Bro, 2023, s. 3; Haagerup, 2017).

Men arbeidet til Haagerup stod ikke alene: der Haagerup argumenterte for det han forstod som konstruktiv journalistikk utfra et nyhetsperspektiv, argumenterte Gyldensted, tidligere kollega av Haagerup i DR, for en forankring i positiv psykologi for den nye journalistiske arbeidsmetoden. Gyldensted var i likhet med Haagerup utdannet som undersøkende journalist, men hadde etterutdannet seg innenfor positiv psykologi, og benytte seg av dette som et grunnlag for hennes definisjon og argumentasjon for konstruktiv journalistikk (McIntyre & Gyldensted, 2017). Sammen med McIntyre tok Gyldensted i bruk teknikker fra positiv psykologi og utarbeidet sin egen definisjon og forklaring for arbeidsmetoden med artikkelen *Constructive Journalism: Applying Positive Psychology Techniques to News Production* i 2017 (McIntyre & Gyldensted, 2017).

2017 markerte seg som et vendepunkt for konstruktiv journalistikk på flere måter: Haagerup forlot DR til fordel for å etablere Constructive Institute ved Århus Universitet, med støtte fra blant annet Den Europeiske kringkastingsunionen (EBU), FN og Google (Holmaas, 2019, s. 26). Instituttet har siden fått flere støttespillere rundt om i verden, blant annet ved Bonn Institute i Tyskland (stiftet i 2022) og nå senest med etableringen av Constructive Institute Asia Pacific i Sydney, Australia i 2023 (Bro, 2023, s. 32). Over årene har instituttet stått for flere store, internasjonale konferanser, workshops, og står bak et fellowship program med mål om utvikle nye måter å jobbe med konstruktiv journalistikk på (Bro, 2023, s. 4).

Som Bro viser til har konstruktiv journalistikk spredt seg hurtig og raskt i medie verden: siden Haagerup først introduserte konseptet for 16 år siden har det blitt skrevet en håndfull fagbøker om arbeidsmetoden, flere doktoravhandlinger og opp mot hundre forskningsartikler, samt dedikert plass i egne utgaver hos anerkjente fagtidsskrifter som *Journalism* og *Journalism Practice* (Bro, 2023, s. 4). Arbeidsmetoden har fått innpass i journalistikkutdanninger i mange land med egne dedikerte kurs og forelesninger, og i Oslo dukket Ingunn Andersen, daværende prosjektansvarlig for konstruktiv journalistikk i NRK,

opp hos masterstudentene på medieutviklings-graden ved OsloMet for å snakke om arbeidsmetoden høsten 2023 (R. K. Olsen, personlig kommunikasjon, 31. august 2023).

I beskrivelser av hva konstruktiv journalistikk er og hva det ikke er, har Haagerup referert hyppig til eksempler, praksiser og forskning som gir visse pekepinner på hva arbeidsmetoden faktisk handler om (Bro, 2023, s. 11). Den beskrivelsen Constructive Institute og Haagerup ofte referer til, bærer med seg de samme poengene Haagerup har gjort siden 2008:

Constructive journalism is a response to increasing tabloidization, sensationalism and negativity bias of the news media today. It is an approach that aims to provide audiences with a fair, accurate and contextualized picture of the world, without overemphasizing the negative and what is going wrong. (Bro, 2023, s. 10; Constructive Institute, u.å.-b)

Gyldensted har i likhet med Haagerup lent seg på flere ulike beskrivelser av konstruktiv journalistikk over årene, men definisjonen hun skrev sammen med McIntyre i 2017, er en som ofte gjengis: «An emerging form of journalism that involves applying positive psychology techniques to news process and production in effort to create productive and engaging coverage, while holding true to journalism's core functions» (Bro, 2023, s. 11; McIntyre & Gyldensted, 2017, s. 23).

Definisjonen til både Haagerup og Gyldensted og McIntyre bærer preg av å være noe uklare og flytende, men dette er et tilsiktet poeng: «Experiment with new ideas, new questions, new angles and new ways. Find out what works, and what needs to be corrected», slik Haagerup beskriver det selv (Bro, 2023, s. 11). Gyldensted gjorde noe av det samme poenget i boken *From Mirrors to Movers* (2015): «[constructive journalism is] not a static domain, but will evolve as the research underpinning method and application evolve» (Bro, 2023, s. 11). Det er både goder og svakheter ved å holde rammene for fenomenet så åpent som Haagerup og Gyldensted og McIntyre gjør i sine beskrivelser, selv med den bakenforliggende intensjonen om at konstruktiv journalistikk skal være et utviklingsarbeid som ikke stopper. Som Bro påpeker er Haagerup og Gyldensted og McIntyre enig om hva som er problematisk med dagens journalistikk, samtidig som deres foreslåtte kur lider av et tilfelle av konseptuell tvetydighet (Bro, 2023, s. 11).

3.2.2 Forløpere til konstruktiv journalistikk

Journalistikkens foretrukne idealer, journalistenes ideer om deres egen rolle og deres intensjoner utvikler seg over tid og sted: slike utviklinger er ofte sykliske, understreker Bro (Bro, 2023, s. 17). Med konstruktiv journalistikk har samtidens journalistikk igjen blitt utfordret på hvilken rolle journalistikken bør ha i samfunnet og dens idealer, men det arbeidsmetoden til Haagerup og Gyldensted og McIntyre presenterer er ikke nytt i seg selv:

Indeed, the belief that journalists should actively move the world might have waned and waxed over the nineteenth, twentieth, and twenty-first centuries, but it has been a part and parcel of journalism from the birth of modern journalism in the late nineteenth century. (Bro, 2023, s. 17)

I følge Bro er det tre hovedbevegelser som har formet journalistikken og utfordret samtidens journalistikk: *new journalism* (ny journalistikk) fra slutten av 1800-tallet, *public journalism* (offentlig journalistikk) fra slutten av 1900-tallet og *constructive journalism* (konstruktiv journalistikk) av det 21. århundre (Bro, 2023, s. 17–37).

New journalism av 1890-tallet:

New journalism har sitt opphav i Storbritannia fra midten av 1880-årene, og ble senere reintrodusert og knyttet til særlig litterære og subjektive skrivemåter i amerikanske journalistikk på 1960- og 1970-tallet (Bro, 2023, s. 28). Bevegelsen er karakterisert av en aktiv holdning i møte med journalistikkens samfunnsrolle, som *The New York Journal*, med redaktør William Randolph Hearst i spissen proklamerte: «While others talk, The Journal acts» (Bro, 2023, s. 18). Et eksempel på Hearst aktive journalistikk er fengselsutbruddet av en cubansk opprørs-datter, Evangeline Cisneros, og smuglingen av henne tilbake til statene, utført av tre av Hearsts journalister (Bro, 2023, s. 19) (Bro, 2023, s. 20). *The New York World*, med Joseph Pulitzer, kjempet derimot samfunnsproblemer ved å regelmessig inkludere politikere, offentlige ansvarsfigurer og publikum i deres journalistikk og manet dem til aktivitet (Bro, 2023, s. 20). Pulitzers mest kjente eksempel er reisingen av Frihetsgudinnen, hvor Pulitzer gjennom *The New York Journal* manet publikum til å samle inn penger: mer enn 125 000 amerikanere donerte penger til kampanjen (Bro, 2023, s. 20). Journalistikken til både Hearst og Pulitzer, og andre prominente redaktører og journalister fra slutten av 1800-

tallet i USA, understreker troen på en journalistikk som ikke bare rapporterer om problemer, men som aktivt jobber for å løse dem (Bro, 2023, s. 19).

Public journalism av 1980-tallet:

Mens 1890-tallets new journalism-bevegelse fokuserte på spørsmål om hva journalistikken i seg selv skulle bidra med, var spørsmålet som preget public journalism-bevegelsen av 1980-tallet et om hvordan journalistikken skulle forholde seg til offentligheten og publikum (Bro, 2023, s. 24). Det startet med kritikk av samtidens journalistikk, hva den hadde blitt til og hvor fjernet fra publikums interesser den var, slik James Carey beskrev det: «a journalism that justifies itself in the public's name, but in which the public plays no role, except as an audience» (Bro, 2023, s. 24).

Journalistforskeren Jay Rosen, inspirert av Pulitzers aktive journalistikk, anså forskere og deres bidrag som en del av problemet med samtidens journalistikk, og samarbeidet med redaktører og journalister rundt om i USA for å engasjere publikum (Bro, 2023, s. 24). David «Buzz» Merritt, sjefredaktøren hos *The Wichita Eagle* i Kansas, var en av partnerne Rosen arbeidet med (Bro, 2023, s. 24). Med «We the people»-prosjektet stilte *The Wichita Eagle* publikum spørsmålet om hvilke politiske utfordringer de helst ønsket at valget skulle handle om, fremfor spørsmålet om hvem de ville stemme på under valget (Bro, 2023, s. 24).

Arbeidet drevet frem av *The Charlotte Observer* i 1992 og 1994 er et annet eksempel (Bro, 2023, s. 25). «Taking Back Our Neighborhoods»-prosjektet fra 1994 var et flere måneders langt prosjekt hvor *The Charlotte Observer*, sammen med en lokal TV-stasjon og to lokale radiostasjoner, avslørte konkrete problemer i ulike nabolag, hjalp publikum med å etablere en natteravn-ordning (krimvakt enhet) og fant mulige løsninger sammen med publikum (Bro, 2023, s. 26). Bevegelsen ble hjulpet godt på vei av ulike forskningsinstitutter verden over som analyserte prosjekter og begynte nye prosjekter, og av mulighetene for å kombinere idealisme med kommersialisme, poengterer Bro (Bro, 2023, s. 27). Det ble fort klart at bevegelsen ble praktisert på mange ulike måter, og ved overgangen til det 21. århundre mistet bevegelsen moment og forsvant ut av journalistikk (Bro, 2023, s. 27). Mange av de ulike praktiseringene av public journalism ble riktignok en integrert del av det Bro omtaler som tradisjonell journalistikk, tross bevegelsens forvitring (Bro, 2023, s. 27).

Konstruktiv journalistikk av det 21. århundre:

I motsetning til de to andre bevegelsene retter ikke konstruktiv journalistikk fokuset først og fremst mot en manglende kontakt med publikum, men retter seg etter noe annet: en kritikk av den negative skjevheten i journalistikken (Bro, 2023, s. 29). Her ligger også fellestrekket som knytter de tre bevegelsene sammen: en kritikk av samtidens journalistikk og et ønske om inkludere en problemløsningsetikk, som Joseph Campbell påpekte var sentralt for både new journalism- og public journalism-bevegelsene (Bro, 2023, s. 28).

Både Haagerup og Gyldensted og McIntyre har rettet fokuset mot tidligere historiske bevegelser i journalistikken, og begge tar et utgangspunkt i at den negative skjevhetene som preger dagens journalistikk er problematisk på flere områder (Bro, 2023, s. 29). Haagerup viser til et paradoks påpekt av den svenske forskeren Hans Rosling med samtidens journalistikk: jo mer nyheter folk leser og jo mer journalistikk de konsumerer, jo mindre vet de om virkeligheten (Bro, 2023, s. 30). Roslings forskning viser at dagens journalistikk presenterer til folk et forvridt, og alt for negativt syn på eksempelvis fattigdom, terror og kriminalitet (Bro, 2023, s. 30). Konstruktiv journalistikk handler om å legge til et ekstra fokus i journalistikken, ikke fjerne eller erstatte det som allerede er, som Haagerup forklarer:

Constructive news criticizes traditional news journalism where you only see the world with one eye. It does not argue that it is better to just see it with the other eye. Instead, good journalism is seeing the world with both eyes. (Bro, 2023, s. 31)

Gyldensted og McIntyre har også poengtert den samme dualiteten som Haagerup over årene: ved hjelp av motstående begreper som «varm» og «kald», «sommer» og «vinter» har de påpekt at publikum som regel trenger begge deler, ikke kun det ene eller det andre (Bro, 2023, s. 31). På samme måte som public journalism-bevegelsen resulterte i hundrevis av forskningsartikler og initiativer verden over, har noe lignende skjedd med konstruktiv journalistikk-bevegelsen (Bro, 2023, s. 32). Fenomenet har på kort tid markert seg i journalistikkens historie: «[...] constructive journalism matches if not surpasses its predecessors as one of the fastest-growing and internationally widespread movements in the history of journalism» (Bro, 2023, s. 32). Men der konstruktiv journalistikk-bevegelsen har nådd nye høyder, har den ikke klart å enes om det konseptuelle, på samme måte som hverken new journalism- eller public journalism-bevegelsen klarte (Bro, 2023, s. 32). Denne konseptuelle tvetydigheten er en av de største utfordringene til bevegelsen: konstruktiv journalistikk virker å bite over enda mer i dag enn hva det gjorde i 2008 (Bro, 2023, s. 32).

3.2.3 Konseptuell tvetydighet og tre ulike definisjoner på konstruktiv journalistikk

Den konseptuelle tvetydigheten ved konstruktiv journalistikk handler om hva konstruktiv journalistikk i realiteten *er* og hva det *ikke er*, noe både Haagerup og Gyldensted og McIntyre har formulert på forskjellige måter over årene. I tidlige beskrivelser av konstruktiv journalistikk stilte Haagerup åpne spørsmål som «How can we save journalism by saving the world?», mens Gyldensted og McIntyre ofte tok i bruk en gulrot eller kjepp beskrivelse for hva journalister kan velge å gjøre: presentere problemer eller muligheter (Bro, 2023, s. 46). Slike beskrivelser gir inntrykk av at poenget ved konstruktiv journalistikk er å bevege verden: «In both instances, readers are led to understand that the ultimate goal is to ‘move the world’» (Bro, 2023, s. 46).

Haagerup har gjort det relativt klart hva konstruktiv journalistikk betyr i dag, 16 år etter at konseptet først ble presentert. For å kunne tydeliggjøre hva konstruktiv journalistikk er i forhold til andre former for journalistikk beskriver Haagerup det som en journalistikk som: «vigorously report on possible solutions to important social issues», «constructive journalism embraces complexity», og «facilitate critical debate about possible solutions so that the issue can be moved forward» (Holmaas, 2019, s. 28–29; *Why Constructive Journalism?*, u.å.). Nyansert, komplekst, fremtidsfokusert og fasiliterende er nøkkelbegreper i Haagerups og Constructive Institutes beskrivelser av fenomenet.

Gyldensted og McIntyre har også gjort seg noe tydeligere over årene, og benytter seg av to beskrivelser, en *forskningsmessig* og en *praktisk* (Weldingh, 2018, s. 47). Den forskningsmessige beskrivelsen peker på konstruktiv journalistikk som «an emerging form of journalism that involves applying positive psychology techniques» med mål om å «create productive an engaging covering» samtidig som «journalism’s core functions» opprettholdes (McIntyre & Gyldensted, 2017, s. 23). Den praktiske beskrivelsen er utviklet i undervisningssammenheng ved Windesheim University i Zwoelle, Nederland, hvor Gyldensted underviser i konstruktiv journalistikk: her bruker hun seks pilarer: 1. *Løsninger* (ha fokus på mulige løsninger), 2. *Hva nå?* (tenke fremover for å få fram løsninger), 3. *Depolarisering* (arbeide aktivt mot nyhetsjournalistikkens polarisering), 4. *Nye spørsmål* (spørre om ressurser, læring og enighet), 5. *The Rosling* (bruke data for å se de store linjene, inspirert av Hans Rosling) og 6. *The De Correspondent* (involvere publikum aktivt i journalistikken og skape dialog) (Holmaas, 2019, s. 30).

Ved å se på definisjonene av konstruktiv journalistikk blir det klart at foregangspersonene har ulike synspunkter på hvor aktiv konstruktiv journalistikk skal være. Haagerup har ofte operert med en mer passiv tilnærming, mens Gyldensted og McIntyre har argumentert for en mer aktiv journalistikk. Haagerups hovedfokus er å rette opp i det skjeve nyhetsbildet, og med det rette opp i *journalistikken selv*, mens Gyldensted og McIntyre er mer opptatt av å endre samfunnsforholdene, og med det *samfunnet selv* (Holmaas, 2019, s. 30).

Definisjonene deres, og deres mål med konstruktiv journalistikk, har dermed klare skiller.

I et forsøk på å bidra i arbeidet med å definere fenomenet, har Bro nylig presentert sin egen definisjon av konstruktiv journalistikk i boken *Constructive Journalism: Precedents, Principles, and Practices* fra 2023 (Bro, 2023). Definisjonen lyder slik:

Constructive journalism calls on journalists, editors, and others in the news media to present problems as well as potentials (what works already or could work in the future) to reflect the world more accurately. For some constructive journalists presenting potentials is an end in itself, for others this is simply the means to another end, namely to help society solve its problems. (Bro, 2023, s. 87)

For øyeblikket bærer konstruktiv journalistikk preg av å fortsatt være under utviklingen, selv om foregangspersoner som Haagerup, Gyldensted og McIntyre, og nå senest Bro, har tatt grep for å rette opp i den konseptuelle tvetydigheten som både kritikere og forkjemper har pekt på. Det kan virke som om Haagerup og Gyldensted og McIntyres ønske om å holde konseptet åpent for eksperimenter, påvirkninger og ikke minst videre utvikling står støtt (Bro, 2023, s. 11).

3.3 Tidligere empirisk forskning

Med dette delkapittelet vil jeg belyse tidligere relevant empirisk forskning på konstruktiv journalistikk, med å først redegjøre kort for et knippe med tidligere masteroppgaver som har tatt for seg fenomenet på ulike måter. Deretter følger en gjennomgang av relevant tidligere forskning som har undersøkt blant annet samfunnsoppdraget, praktiseringer, og publikumsresponsen på konstruktiv journalistikk.

3.3.1 Satsninger, respons og definisjoner: masteroppgaver om konstruktiv journalistikk

Til min kjennskap er det kun skrevet to masteroppgaver i Norge som har konstruktiv journalistikk som utgangspunktet for undersøkelsene, i tillegg til en del masteroppgaver fra både Sverige og Danmark. Nedenfor følger en kort oppsummering av disse funnene.

Ida Løvdahl Alvsen undersøkte overgangen til konstruktiv journalistikk i Danmarks Radio (DR), og fant frem til at konstruktiv journalistikk ble sett på som et supplement til den tradisjonelle nyhetsdekningen de bedrev i DR (Alvsen, 2018, s. 77–79). Informantene hennes rapporterte også om bedre psyke ved å jobbe konstruktivt, og at de konstruktive sakene deres ble både lest, likt, delt og diskutert mer enn før (Alvsen, 2018, s. 79). Mai-Britt Sørensen undersøkte også praktiseringer av konstruktiv journalistikk, med fokus på *Her og Nå-redaksjonen* til NRK og Amhara Mass Media Agency (AMMA) i Etiopia, og fant fram til at journalistene ved to ulike redaksjonene både praktiserte og beskrev konstruktiv journalistikk ulikt (Sørensen, 2020, s. 81–82). Forskjellene lå i fokuset deres, og hvilke mål redaksjonene hadde: Sørensen konkluderte med at konstruktiv journalistikk kan ha ulike betydninger ut ifra *hvor og hvordan* det praktiseres og forstås (Sørensen, 2020, s. 81–82). Ole Løkkevik tok for seg den norske pressens dekning av narkotika i Norge i perioden 2016-2017 i sin undersøkelse, og fant fram til at dekningen bar preg av å opprettholde et negativt og kritisk fokus, men også inkluderte konstruktive elementer, i større grad enn tidligere, som bidro til bedre informasjon og forståelse for tema (Løkkevik, 2018, s. 61–63). Marije Poort undersøkte effektene av konstruktiv journalistikk på publikum i sin undersøkelse, med vekt på klimajournalistikk (Poort, 2018). Funnene hennes peker på at konstruktive artikler oppleves som mer positive, beskrivende og informative enn de ikke-konstruktive, og Poort konkluderer med at konstruktiv journalistikk kan være en positiv påvirkning i arbeidet med å engasjere publikum (Poort, 2018, s. 44). Line Welding tok for seg nyhetskriterier i konstruktiv journalistikk i sin masteroppgave, med intervjuer av foregangspersoner som Haagerup, Gyldensted, McIntyre og Bro (Welding, 2018). Hun fant fram til at tradisjonelle nyhetskriterier er like gjeldende i konstruktiv journalistikk som ved annen journalistikk men at konflikt-kriteriet har en mye mindre prominent rolle enn de øvrige nyhetskriteriene (Welding, 2018, s. 89–90).

Disse masteroppgavene utgjør majoriteten av undersøkelser på temaet konstruktiv journalistikk utført av mastergradsstudenter i Skandinavia de siste årene. De har tatt for seg

konstruktiv journalistikk på ulike måter, med fokus på alt fra praktiseringer til publikumsrespons, men ingen av dem har tatt for seg overgangen til konstruktiv journalistikk i et mediehus *mens* arbeidet pågår. Det er et slikt innblikk denne masteroppgaven bidrar med, hvor NRKs utføring av dette arbeidet, med fokus på journalistiske normer, står i sentrum. Med det som hensikt, trengs det kunnskap og innsikt i tidligere forskning på samfunnsoppdraget, praktiseringer og publikumsrespons i lys av konstruktiv journalistikk.

3.3.2 Forskning på det journalistiske samfunnsoppdraget i konstruktiv journalistikk

Liesbeth Hermans og Nico Drok har undersøkt «krisen» som journalistikken står ovenfor i det 21. århundre, og med det kontekstualisert konstruktiv journalistikks plassering i samtidens journalistikk (Hermans & Drok, 2018). Hermans og Drok beskriver hvordan nyhetsindustrien i det 21. århundre hovedsakelig har forholdt seg til «krisen» i journalistikken som en økonomisk krise. Løsningene har ofte vært rettet mot å minske tap av inntekter, og ikke revurderinger av selve journalistikken (Hermans & Drok, 2018, s. 679–680). Den samfunnsmessige konteksten samtidens journalistikk opererer i er under forandring, og preget av fire trender: 1. *Informatization* (digitalisering av informasjonsteknologi), 2. *Internationalization* (økende globalisering), 3. *Individualization* (individets sentrale rolle) og 4. *Informalization* (synkende autoritet i tradisjonelle hierarkier) (Hermans & Drok, 2018, s. 681–683). Disse trendene utgjør tilsammen det Hermans og Drok omtaler som et *network society*, hvor journalister og medier ikke lenger er alene om oppmerksomheten, og deler på denne med øvrige aktører og et mer individualisert individ som ikke lenger har like stor tiltro til tradisjonelle medier (Hermans & Drok, 2018, s. 683). Det er dette som utgjør «krisen» i journalistikken: journalistikken må jobbe for å gjenbygge publikums tillit og lage nye rammer for journalistikkens samfunnsrolle (Hermans & Drok, 2018, s. 683). Hermans og Drok påpeker at konstruktiv journalistikk vokste ut ifra en utilfredshet med samtidens journalistikk og en tanke om *hva* journalistikk kan være (Hermans & Drok, 2018, s. 687–688). Forfatterne peker på at konstruktiv journalistikk kan være et viktig bidrag i arbeidet med å løse «krisen» journalistikken står ovenfor, som samtidig kan opprettholde journalistikkens samfunnsoppdrag i et *network society* (Hermans & Drok, 2018, s. 688–689).

Alexander Mäder og Lars Rinsdorf (Mäder & Rinsdorf, 2023) har bygget videre på Hermans og Droks undersøkelser i deres studie fra 2023. Spørsmålet om hvordan konstruktiv

journalistikk kan bidra til noe nytt i samtidens journalistikk samtidig som den skal forholde seg til etablerte, journalistiske kjerne-verdier, står sentralt i studien deres (Mäder & Rinsdorf, 2023, s. 329). Ved å se på journalistikkens demokratiske funksjon og samfunnsoppdrag argumenterer Mäder og Rinsdorf for at konstruktiv journalistikk ikke bryter med samtidens journalistikk og dens samfunnsoppdrag, men heller bidrar til å løse dette: konstruktiv journalistikk gjør et forsøk på å *revitalisere* journalistikkens sentrale kjerne-verdier med bedre kontekstualisering av verdensbildet (Mäder & Rinsdorf, 2023, s. 333–334). Ved å ta i bruk konstruktiv journalistikk, og da inkludere et bredere spekter av stemmer inn i den offentlige samtalen, kan journalister og mediehus frigjøre seg i større grad fra eksempelvis politiske agendaer (Mäder & Rinsdorf, 2023, s. 336–337).

3.3.3 Forskning på praktiseringen av konstruktiv journalistikk

Natasha van Antwerpen og Victoria Fielding undersøkt hvordan ulike teknikker fra konstruktiv journalistikk kan styrke journalisters og mediers praktisering, med fokus på objektivitetsidealet (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 176–177). Her argumenterer de for at objektivitet i vestlig journalistikk gjerne knyttes til *passivitet, nøytralitet, rettferdighet, løsrivelse* og *upartiskhet*, og blir vurdert som en måte å identifisere virkelighet så nøyaktig som mulig på (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 177). En slik passiv praktisering av objektivitet åpner opp for antakelser om virkeligheten, og undervurderer journalistenes subjektive valg i utvelgelsen av nyheter og produksjonen av denne, påpeker forfatterne (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 177). De viser til hvordan det eksisterer et bredt spekter av «truthful accounts» som kan være gjeldende i en nyhetssak, og at journalisters valg og praktiseringer er relative: journalister er nødt til å vurdere fakta *samtidig* som de innhenter dem (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 177). Slike vurderinger påvirkes av personlige, sosiale, institusjonelle, ideologiske og kulturelle faktorer (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 178). For å unngå utfordringer og reduseringen av journalister til «stenographers of politician's spin» argumenterer de for implementering og bruken av teknikker fra konstruktiv journalistikk (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 178–179). van Antwerpen og Fielding definerer følgende seks teknikker ved konstruktiv journalistikk: 1. *Solutions*, 2. *Future orientation*, 3. *Inclusiveness and diversity*, 4. *Empowerment*, 5. *Context* og 6. *Co-creation*. (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 180–185). Ved å ta i bruk slike teknikker, kan journalister bevege seg mellom objektivitet og subjektivitet ved å anerkjenne at all nyhetsproduksjon er

aktiv, ikke *passiv*, og alltid inkluderer visse subjektive momenter (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 180). van Antwerpen og Fielding argumenterer for at objektivitet i journalistikken må forstås som en aktiv prosess, og at bruken av konstruktive teknikker gir rom for at journalister og redaktører kan utvikle arbeidet sitt fra «passive portrayals of ‘just the facts’ that can produce biased reporting, to producing ‘well-grounded interpretations’» (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 186).

I en senere studie fra 2023 undersøkte van Antwerpen et al. videre praktiseringen av konstruktiv journalistikk (van Antwerpen et al., 2023). Med 16 kvalitative intervjuer med journalister fra Europa, Australia, Afrika og Nord-Amerika undersøkte van Antwerpen et al. deres erfaringer med konstruktive teknikker i møte med feilinformasjon (van Antwerpen et al., 2023, s. 1037–1038). Informant-gruppen bestod av alt fra journalister, redaktører og forskere, hvor erfaringene med konstruktiv journalistikk varierte. Flere av informantene anså konstruktiv journalistikk som en mer personlig og samtaleutformet journalistikk, som bidro til følelsen av et mer aktivt og anerkjennende publikum, særlig i forhold til perspektiver og grupper som ikke ofte inkluderes i den offentlige samtalen (van Antwerpen et al., 2023, s. 1046). Funnene deres beskriver opplevelser av konstruktiv journalistikk hos praktiserende journalister som et positivt bidrag i bekjempelsen av feilinformasjon: mange av de antatte fordelene ved arbeidsmetoden opplevde faktisk informantene (van Antwerpen et al., 2023, s. 1054). van Antwerpen et al. konkluderer med at konstruktiv journalistikk potensielt kan bidra til et mer meningsfylt, nøyaktig og handlingsrikt syn på hendelser og verdensbildet, men at det trengs mer empiriske forskning (van Antwerpen et al., 2023, s. 1055).

3.3.4 Forskning på publikumsresponsen på konstruktiv journalistikk

Christian Staal Bruun Overgaard undersøkte i 2021 hvordan eksponering av konstruktiv journalistikk på sosiale medier påvirker publikum, på bakgrunn av økende nyhetsunnngåelse (Overgaard, 2021). Studien benyttet seg av 300 amerikanske informanter som ble presentert med en serie konstruktive eller negative simulerte sosiale medier-innlegg, før de avsluttet med et spørreskjema. Hvert innlegg inkluderte en overskrift, et bilde og muligheten til å liker-klikke og dele innlegget (Overgaard, 2021, s. 8–9). Funnene til Overgaard viser at informantene som ble eksponert for konstruktive innlegg opplevde høyere nivåer av positiv følelser og lavere nivåer av negativ følelser enn de som ble eksponert for negative innlegg, og begge gruppene opplevde høyere mestringsevne (Overgaard, 2021, s. 10–11). Det var en

markant økning av engasjement med sakene med hos informantene eksponert for konstruktive innlegg fremfor de som ble eksponert for negative innlegg (Overgaard, 2021, s. 11). Overgaard konkluderer med at funnene avslører at konstruktiv journalistikk kan øke kredibiliteten til nyhetsmedier, og at det har en klar positiv innvirkning på publikums umiddelbare emosjonelle reaksjon (Overgaard, 2021, s. 13). Dette kan skape mer *interaksjon* (liker-klikk, delinger, diskusjoner og informasjonssøking), som igjen kan føre til økning av slike innlegg på publikums sosiale medier (sosiale mediers algoritmer fremmer gjerne mer innhold som ligner det som brukerne interagerer med) (Overgaard, 2021, s. 13).

I en studie fra 2022 har Hermans og Tineke Prins også undersøkt effekten av konstruktiv journalistikk på publikums følelsesmessige respons hos *millenials* (personer født mellom 1980- og 1990-tallet, omtrentlig 20-40 år gamle) (Hermans & Prins, 2022). De fokuserte på hvorvidt konstruktiv journalistikk kunne skape mer deltakelse og engasjement blant målgruppen enn vanlig journalistikk, og hvordan temaet for nyhetsartiklene spilte inn på dette (Hermans & Prins, 2022, s. 1068). Det ble brukt ekte nyhetsartikler i studien, som enten inkluderte positive følelser (håp og inspirasjon) og løsningsorientert informasjon, eller ikke (dette var fordelt på tre artikler, hvor det eksisterte to versjoner av hver artikkel) (Hermans & Prins, 2022, s. 1070–1078). De inkluderte også en tredje kategori av følelser: *inspirerende følelser* (følelser som skaper inspirasjon hos leseren), i tillegg til muligheten til å aktivere knapper for deling og liker-klikk, for å måle engasjementet med artiklene (Hermans & Prins, 2022, s. 1075–1078). Funnene viser at informantene som leste de konstruktive artiklene opplevde positive følelser og fraværet av negative følelser mer enn de som leste de negative artiklene, i tillegg til en høyere tilstedeværelse av inspirerende følelser (Hermans & Prins, 2022, s. 1076–1077). De konkluderer med at konstruktiv journalistikk kan være et steg videre i arbeidet med å bekjempe målgruppens negative erfaringer med etablerte medier (Hermans & Prins, 2022, s. 1077–1078).

3.4 Summering av teoretiske perspektiver og tidligere forskning

Kapittel tre har redegjort for studiens teoretiske rammeverk, med presentasjonen av teoretiske perspektiver på journalistikk og konstruktiv journalistikk. Tidligere empirisk forskning på feltet har blitt belyst ved presentasjonen og gjennomgangen av relevant forskning på arbeid med konstruktiv journalistikk, praktiseringer og publikumsrespons. Som Eide, Sjøvaag, Hantzich et al., Bjerke et al. og Deuze har beskrevet er det ulike måter å

forholde seg til journalistikken på: som en institusjon i samfunnet med et kontraktsforhold med offentligheten, som en profesjon med særskilte rammer og normer, og som et produkt som angår publikum (Bjerke et al., 2019, s. 17–18; Eide, 2015, s. 18–19; Hanitzsch et al., 2019, s. 167; Sjøvaag, 2010, s. 39). Tidligere forskning, som det van Antwerpen og Fielding, og Overgaard har gjennomført viser hvordan konstruktive teknikker kan bidra til å styrke det journalistiske samfunnsoppdraget (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 180–185) og hvordan konstruktiv journalistikk kan bedre forholdet mellom medier og publikum (Overgaard, 2021, s. 11). Slike innsikter fra teoretiske perspektiver og tidligere forskning er betydningsfulle verktøy i arbeidet med å svare på masteroppgavens problemstilling, **«Hvordan arbeider NRK med konstruktiv journalistikk og hvordan kommer ulike journalistiske idealer til uttrykk i dette arbeidet?»**, og de tilhørende fem forskningsspørsmålene:

1. *Hvordan skiller konstruktiv journalistikk seg fra 'vanlig' journalistikk?*
2. *Hvordan har NRK definert og operasjonalisert begrepet «konstruktiv journalistikk»?*
3. *Hvordan påvirker satsning på konstruktiv journalistikk det journalistiske arbeidet til redaktører og journalister i NRK?*
4. *Hvordan er publikumsresponsen på NRKs konstruktive journalistikk?*
5. *Hvordan presenterer NRK satsningen på konstruktiv journalistikk i interne dokumenter?*

4. Metode

I kapittel fire vil jeg redegjøre for hvordan jeg har benyttet meg av metode for å kunne svare på problemstillingen og de tilhørende forskningsspørsmål. Kapitlet er strukturert med ulike delkapitler, hvor det første delkapitlet, 4.1, beskriver studiens eksplorative tilnærming. Delkapittel 4.2 belyser de semi-strukturerte dybdeintervjuene, hvordan jeg gikk frem for å rekruttere informanter til studien og utvalget, og transkriberingen av intervjumaterialet. I delkapittel 4.3 redegjøre jeg for studiens dokumentanalyser og tilhørende utvalg, samtidig som metodetrianguleringen beskrives. Med delkapittel 4.4 tar jeg for meg analysen av både intervju- og dokumentmaterialet, og behandlingene av disse. Deretter vil jeg belyse de etiske vurderingene som er gjort i forkant, underveis og etterkant av studien med delkapittel 4.5. Her tar jeg også for meg hvilke refleksjoner jeg har gjort rundt valgene som er tatt og hvilke andre valg, da med vekt på metode og utførelse, som kunne vært tatt i studien. Avslutningsvis summerer jeg opp kapitlet med delkapittel 4.6.

Bruken av kvalitative metoder, da semi-strukturerte dybdeintervjuer og dokumentanalyser, utgjør studiens metodevalg og metodetriangulering. Valget av å benytte meg av metodetriangulering og to ulike kvalitative metoder er begrunnet i oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. For å best svare på disse, ble løsningen to ulike kvalitative metoder, da forskningsspørsmålene ikke kunne besvares utfra kun semi-strukturerte intervjuer. I denne studien supplerer datamaterialet fra dokumentanalysene materialet fra de semi-strukturerte dybdeintervjuene. Ved hjelp av intervjuene besvares forskningsspørsmålene en, to, tre og fire. Ved hjelp av dokumentanalysene besvares forskningsspørsmål to ytterligere, inkludert forskningsspørsmål fem (se tabell 1).

Forskningsspørsmål	Metoder	Analysekapittel
<i>1. Hvordan skiller konstruktiv journalistikk seg fra 'vanlig' journalistikk i NRK?</i>	Semi-strukturerte dybdeintervjuer	Kapittel 5
<i>2. Hvordan har NRK definert og operasjonalisert begrepet «konstruktiv journalistikk»?</i>	Semi-strukturerte dybdeintervjuer & dokumentanalyse	Kapittel 5 og 6
<i>3. Hvordan påvirker satsning på konstruktiv journalistikk det journalistiske arbeidet til redaktører og journalister i NRK?</i>	Semi-strukturerte dybdeintervjuer	Kapittel 5
<i>4. Hvordan er publikumsresponsen på NRKs konstruktive journalistikk?</i>	Semi-strukturerte dybdeintervjuer	Kapittel 5
<i>5. Hvordan presenterer NRK satsningen på konstruktiv journalistikk i interne dokumenter?</i>	Dokumentanalyse	Kapittel 6

Tabell 1: Oversikt over forskningsspørsmålene, hvilke metoder som svarer på disse, og hvilke analysekapitler dette presenteres i.

4.1 Eksplorativ tilnærming og stegvis-deduktiv induktiv modell (SDI)

Med denne studien ønsker jeg å belyse hvordan NRK arbeider med konstruktiv journalistikk, hvordan redaktører og journalister selv forklarer arbeidet sitt, og hvordan arbeidet mottas av publikum. Konstruktiv journalistikk i Norge er et lite belyst område innen eksisterende forskning, men er noe som stadig flere forskningsprosjekter tar for seg internasjonalt (Lough, u.å.; Lough & McIntyre, 2021). Denne studien er ikke historisk forankret, men fokuserer heller på pågående prosesser. Det er en krevende affære å undersøke temaer som ikke har vært gjenstand for utbredt forskning tidligere. Men det å skape veien mens man går er ofte

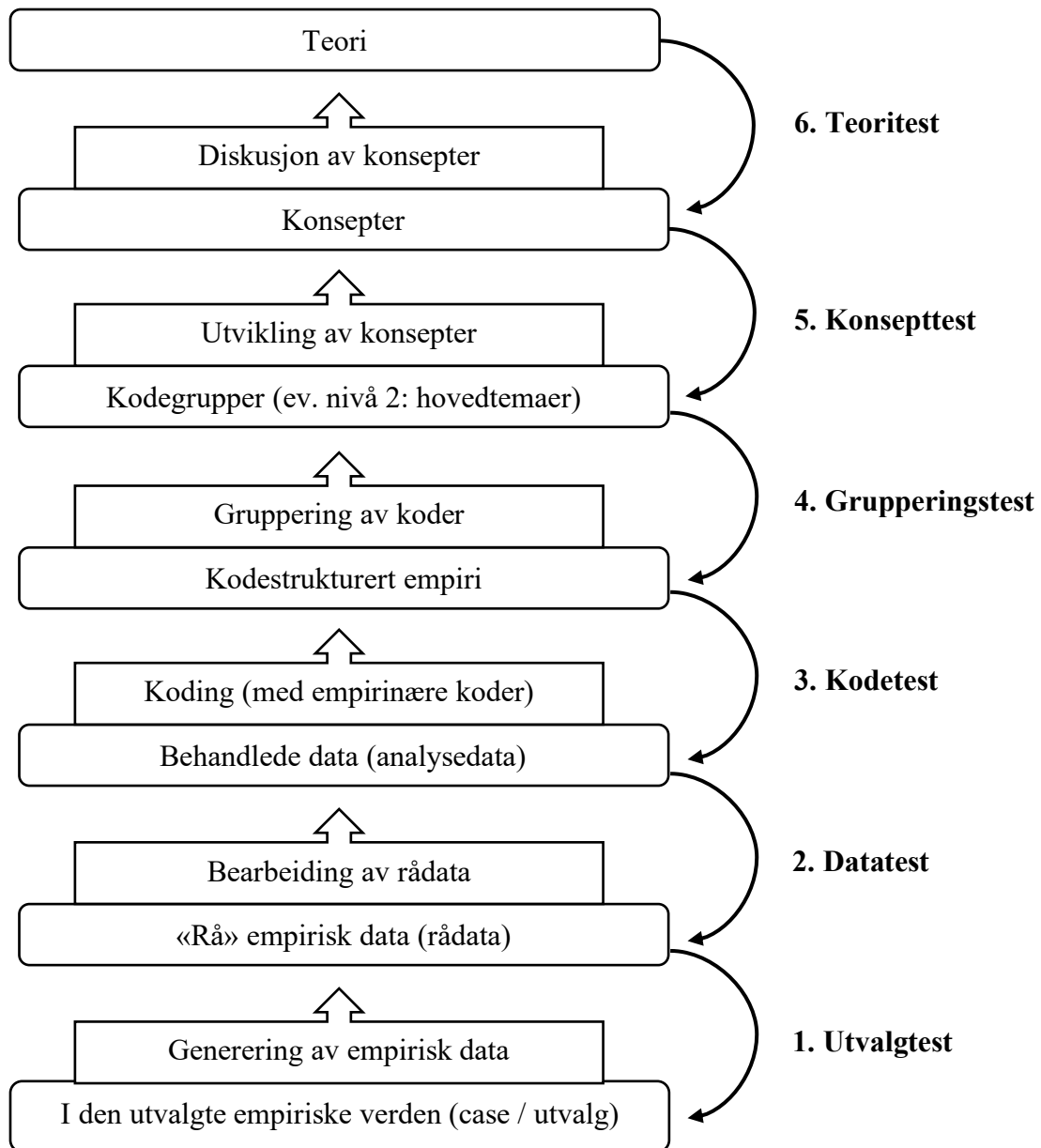
en givende prosess i seg selv. Så vidt meg bekjent er dette den første studien av NRKs arbeid med den journalistiske arbeidsmetoden i Norge, og en av få undersøkelser som har tatt for seg norske mediers satsning på konstruktiv journalistikk. Et av de få arbeidene som er gjort på feltet i nyere tid i Norge er arbeidet til Holmaas, der hun tok for seg norske medier og deres arbeid og erfaringer med arbeidsmetoden, slik det er presentert tidligere.

Oppgavens problemstilling ble utformet som eksplorativ, en tilnærming som egner seg godt for utforsking av områder hvor det ikke er drevet systematisk forskning tidligere. Poenget ved å ta i bruk en eksplorativ tilnærming er gjerne å avdekke fenomener som tilsynelatende har en viktighet, og å finne frem til ulike begreper og beskrivelser som kan si noe om disse (Østbye et al., 2023, s. 293). Resultatene man eventuelt kommer frem til, kan bidra til mer systematisk beskrivelse av forskningsområdet i neste omgang, og muligens bidra til ny teoridannelse på feltet (Østbye et al., 2023, s. 293). Det er viktig å påpeke at generaliserbarhet, forstått som statistisk generaliserbarhet, ikke kan overføres fra kvantitativ forskning til kvalitativ forskning (Gentikow, 2005, s. 60).

Masteroppgaven følger en *stegvis-deduktiv induktive* (SDI) modell slik Aksel Tjora har beskrevet den i boken *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (Tjora, 2021, s. 20). Man arbeider her i etapper eller steg, fra rådata til konsepter eller teorier, hvor modellen er satt opp som en stige man beveger seg opp og ned på (se figur 3). De oppadgående stegene regnes som *induktive* hvor man beveger seg fra data mot teori, mens de nedadgående stegene oppfattes som *deduktive* hvor en går fra det «mer teoretiske» til det «mer empiriske» (Tjora, 2021, s. 20). Modellen gir et godt utgangspunkt for systematikk og fremdrift i kvalitativ forskning, hvor trinnvise milepæler underveis kan styre arbeidet videre.

De nedadgående stegene i modellen formes gjennom seks tester som skal sikre forskningens mange deler: 1. *Utvalgstest*, 2. *Datatest*, 3. *Kodetest*, 4. *Grupperingstest*, 5. *Konsepttest* og 6. *Teoritest*. (Tjora, 2021, s. 20). Disse deduktive tilbakekoblingene danner sammenhengen mellom de ulike stegene i modellen: her gjør testene 1-2 seg relevant for datagenereringen i studien, mens test 3-6 er mer gjeldende for analysen. Utvalgstesten går ut på tilbakevendende spørsmål om hvorvidt studiens deltakere er valgt utfra riktige kriterier, om metoden er egnet, og om størrelsen på utvalget er riktig eller hvorvidt casen er velvalgt (Tjora, 2021, s. 21–22). På samme måte er datatesten basert på spørsmål om hvorvidt den empiriske dataen som genereres er tilstrekkelig, godt nok detaljert eller for lite detaljert, og

hvor godt verktøyene man benytter seg for registreringen av empirien fungerer (Tjora, 2021, s. 22). Selv om modellen legger opp til en lineær utvikling, vil man i realitet kunne befinne seg på flere steg av modellen samtidig og til forskjellige tider: forskningsprosessen er ikke alltid like lineær som modellen kan gi inntrykk for (Tjora, 2021, s. 19–20)

Figur 3: Stegvis-deduktiv induktiv modell

Et sentralt poeng ved SDI-modellen er det Tjora beskriver som *konseptuell generaliserbarhet*: «Kunnskap (ved konsepter eller teorier) må kunne ha en gyldighet utover studerte caser eller utvalg for å kvalifisere som god forskning!» (Tjora, 2021, s. 25). Man er

her ute etter å fremstille funn gjennom konsepter som ikke er knyttet til kun empirien, casen eller utvalget som ligger til grunne (Tjora, 2021, s. 271). I dette tilfellet er målet å kunne si noe om NRKs arbeid, også utover selve utvalget. Her er hensikt å kunne si noe om hvordan konstruktiv journalistikk som arbeidsmetode forstås og praktiseres av journalister og redaktører, og hvordan publikum responderer på et konstruktivt journalistisk produkt. Foreslåtte tilleggs-konsepter som svarer på dette vil beskrives i kapittel syv, og redegjøres for med forankring i både teorien og empirien slik den er presentert i masteroppgaven.

4.2 Primær kvalitativ datagenerering: semi-strukturerte dybdeintervjuer

For å kunne best svare på problemstilling og forskningsspørsmålene, falt valget på å utføre semi-strukturerte dybdeintervjuer, en kvalitativ metode preget av en løs, men samtidig strukturert intervjuform. Ved semi-strukturerte intervjuer er tematikken på forhånd fastsatt, og fra intervjuguiden følger det gjerne ulike temaer man skal igjennom. For semi-strukturerte intervjuer, så vel som ved andre kvalitative intervjuformer, er det et mål at intervjuet forløper som vanlig samtale: det å dyrke *samtaleformen* under et intervju skaper trygghet både for forskeren og informanten (Østbye et al., 2023, s. 141). På samme måte som ved ustrukturerte intervjuer gir semi-strukturerte intervjuer en stor grad av fleksibilitet, hvor det er naturlig og sentralt å følge opp overraskende innspill og stille oppfølgingsspørsmål underveis (Østbye et al., 2023, s. 139). Dette hjalp betraktelig på å få informantene til å åpne seg og forklarede utdypende om deres forståelse av journalistikk og konstruktiv journalistikk i deres arbeid og hos NRK sentralt i selve intervjusituasjonene.

Selv om kvalitative intervjuer kan virke som en lettvinnt måte å skaffe data på, er realiteten en annen: intervjueren må på forhånd skaffe seg både innsikt og kompetanse på feltet som skal undersøkes (Østbye et al., 2023, s. 140). Forberedelsene til intervjuene av informantene handlet her om å skaffe innsikt og kompetanse på journalistikk og konstruktiv journalistikk, med vekt på idealer, samfunnsrolle og profesjonsforståelse. Slike forberedelser er avgjørende for å få et godt grunnlag for oppfølgingsspørsmål og muligheten til å være en *aktiv lytter* (Østbye et al., 2023, s. 140–142). Å gjennomføre intervjuer krever også planlegging: man må gjøre seg tanker om hvor intervjuene skal holdes, som helst bør være et sted informantene føler seg komfortable og trygge, uten distraherende elementer. I denne studien ble intervjuene utført på arbeidsplassen til informantene, i egne rom skjermet fra resten av aktiviteten på arbeidsplassen. Forløpet av intervjuene må også vurderes: man

er forskningsetisk forpliktet til å sikre i forkant at informantene kjenner til hva prosjektet går ut på, hva deres deltakelse innebærer, hvordan dataen skal brukes, og hva informert samtykke betyr (Østbye et al., 2023, s. 141). Østbye et al. påpeker viktigheten av å bevege seg fra åpne, konkrete spørsmål i starten av intervjuet for å hindre at informanten lukker seg innledningsvis, og deretter over til mer reflekterende spørsmål (Østbye et al., 2023, s. 141). Mot avrundingen av intervjuet er det passende å presentere mer kritiske og eventuelt kontroversielle spørsmål: disse bør riktignok ikke komme helt til slutt. Avslutningsvis er det naturlig å informere informantene om ens kontaktinformasjon, for eventuelle videre innspill, og veien videre for prosjektet. Som Østbye et al. understreker er det viktig at intervjueren er vennlig og åpen, og stiller klare spørsmål uten tung akademisk sjargong eller ledende formuleringer (Østbye et al., 2023, s. 141).

4.2.1 Innmelding til SIKT og prosjektgodkjenning

Masterprosjektet ble meldt inn til *SIKT – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør* (tidligere *NSD – Norsk senter for dataforskning*) 13.01.2023 og behandlingen av personverndata i prosjektet ble vurdert til lovlig. Denne innmeldingen inneholdt hvordan personverndata ville bli behandlet i prosjektet, hvordan informantutvalget ville gjøres og hvordan informert samtykke ville innhentes fra informantene. Informantutvalget og innhenting av informert samtykke kommer jeg tilbake til i delkapittel 4.2.3. Prosjektet og behandlingen av personverndata ble vurdert til lovlig og prosjektet ble godkjent av SIKT 06.02.2023.

Etter opprettelsen av prosjektet og innmeldingen til SIKT ble det meldt inn endringer fortløpende i takt med utviklingen av prosjektet, hvor samtlige av disse endringene ble vurdert til godkjent og lovlig av SIKT. Innmeldte endringer utført mellom 13.01.2023 og 02.03.2023 bestod av endringer i beskrivelsen av prosjektet. 10.03.2023 meldte jeg inn endring i behandlingen av personverninformasjon i prosjektet, da det ble nødvendig å utføre et av de planlagte intervjuene i studien digitalt, da en av informantene befant seg geografisk vanskelig til for å gjennomføre et fysisk møte. Her ble det i samsvar med OsloMet – storbyuniversitetes personvernansvarlig godkjent å benytte Microsoft Teams som digital leverandør for intervjuet, noe som ble vurdert til lovlig og godkjent av SIKT 14.03.2023. Den siste endringen i prosjektet ble gjort 25.10.2023 hvor prosjektets sluttdato ble flyttet fra 31.12.2023 til 31.12.2024, på bakgrunn av utsettelsen min av masterprosjektet fra tiltenkt innlevering høsten 2023 til våren 2024. Dette ble godkjent av SIKT.

4.2.2 Test av intervjuguide

Intervjueguiden fikk flere revideringer i forkant av intervjuene med nyttig diskusjoner om ulike formuleringer i samvær med veileder, før den endelige versjonen ble testet ved det første intervjuet i studien. Det er et viktig steg å teste ut intervjuguiden for å kontrollere at spørsmålene man stiller holder mål og for å sikre at formuleringer er fritt for ledende momenter og tunge akademiske beskrivelser. Siden arbeidet med konstruktiv journalistikk i NRK nylig hadde blitt formalisert, viste det seg å være noe utfordrende å finne frem til informanter som kunne ha noe å si om dette. Dette resulterte i beslutningen om at intervjuguiden skulle først bli testet ut ved det første intervjuet, og da ikke i forkant av selve intervjuene. Her viste det seg at oppsettet og formuleringene fungerte godt, og ga gode muligheter for fleksible oppfølgingsspørsmål. Jeg valgt å formulere noen oppfølgingsspørsmål skriftlig etter første intervju: disse oppfølgingsspørsmålene tok form under det første intervjuet, og resulterte i ytterligere informasjon fra informanten. Disse oppfølgingsspørsmålene ble videre integrert i intervjuguiden for de resterende intervjuene.

4.2.3 Rekruttering av informanter

I forkant av rekrutteringen var jeg i kontakt med prosjektansvarlig for konstruktiv journalistikk i NRK, Ingrid Tinmannsvik, for å skaffe mer innsikt og kompetanse på feltet. Her ble jeg satt i kontakt med to distriktskontor som kunne være relevante, hvor jeg så fikk kontakt med de respektive redaksjonene. Rekrutteringen til studien bærer preg av å være en kombinasjon av det Tjora beskriver som *strategisk utvalg*, hvor man søker informanter som av ulike grunner kan si noe om temaet (Tjora, 2021, s. 145), og *snøballmetoden*, som viser til at man begynner med en informant som videre leder til nye informanter (Heckathorn, 2011, s. 356). Metoden kan kritiseres for at en slik hånd-til-hånd rekruttering kan gi lite variasjon i utvalget (Tjora, 2021, s. 295). Ved å kombinere ulike rekrutteringsmetoder på denne måten fikk jeg muligheten til å skaffe nyttige informanter, som kunne ha noe å si om NRK og deres arbeid med konstruktiv journalistikk. Jeg tok kontakt med samtlige av informantene over e-post, og etter at de hadde bekreftet sin interesse for å delta fikk de tilsendt et informasjonsskriv (Vedlegg 2) om masterprosjektet: her var både masterprosjektets bakgrunn, omfavng og mål beskrevet og deres rettigheter som informanter, databehandlingen (gjennom *Nettskjema*, UiOs tjeneste for oppbevaring av lydfiler med personvernopplysninger) og godkjenningen fra SIKT og kontaktinformasjon til meg og min

veileder inkludert. Informantenes informerte samtykke ble innhentet med signatur og dato i forkant av hvert intervju via e-post og lagret digitalt.

4.2.4 Informantutvalget

Tabell 2 viser alle informantene i studien, og beskriver deres stilling, stillingstype, hvilket distriktskontor (DK) og / eller lokalkontor (LK) de hører til, og avslutningsvis hvilken region de hører til i NRK. Det var et ønske å få informanter fra ulike regioner som har tilsvarende roller, noe dette utvalget representerer med en lik fordeling av redaktører og journalister. Det er en klar overvekt av kvinner i utvalget, hvor syv av åtte informanter er kvinner. Den eldste i utvalget er 57 år og den yngste er 29 år. Det er to informanter som hadde en spesiell rolle i utvalget, hvor de brukte ca. 50 % av arbeidstiden sin på å jobbe med konstruktiv journalistikk. Prosjektstillingene ble støttet med øremerkede midler, hvor NRK Oslo Viken hadde lyst ut én 100% prosjektstilling som konstruktiv journalist, som ble fordelt på disse to.

Navn	Alder	Stilling	Stillingstype	Kontor	Region
Chris Karlsen	46	Distriktsredaktør	Fast ansatt	DK1	NRK Oslo Viken
Benedikte Fjelly	47	Redaksjonssjef	Fast ansatt	DK1	NRK Oslo Viken
Caroline B. Hauge	57	Journalist	Fast ansatt (prosjekt 50%)	DK1	NRK Oslo Viken
Tordis Gauteplass	54	TV- og fotojournalist	Fast ansatt (prosjekt 50%)	DK1	NRK Oslo Viken
Dyveke M. Buanes	50	Distriktsredaktør	Fast ansatt	DK2	NRK Vestland
Bergit S. Svendseid	39	Redaksjonssjef	Fast ansatt	DK2	NRK Vestland
Synne Sørensen	29	Journalist	Vikariat	DK2	NRK Vestland
Tale Hauso	31	Journalist	Fast ansatt	DK2/LK2	NRK Vestland

Tabell 2: Oversikt over informantene og deres alder, stilling, stillingstype, distriktskontor / lokalkontor og region de hører til. Navnene, kontorene og regionen er anonymisert.

Intervjuene ble gjennomført fysisk i arbeidslokalene hos de respektive redaksjon utenom et av intervjuene som ble gjennomført over Microsoft Teams. Å gjennomføre intervjuene fysisk hadde flere fordeler: en flytende, aktiv samtale uten teknologiske og digitale begrensning, spontane anekdoter og beskrivelser om ulike sider ved arbeidet deres, omvisning i arbeidslokalene og forhåndstitt på kommende innslag ment for både nett og TV. Som nevnt tidligere ble ett av intervjuene gjennomført digitalt ved bruk av Microsoft Teams. Dette var intervjuet med Tale Hauso, journalisten som arbeider alene ved et lokalkontor i Odda på Vestlandet. Resten av intervjuene av informantene fra NRK Vestland ble utført på

hovedkontoret deres i Media City bygget i Bergen. Av hensyn til både tid og praktiske muligheter lot det seg vanskelig gjøre å kombinere en flytur til Bergen med en reise videre til Odda hvor Hauso var lokalisert. Det hadde vært flott å gjennomføre intervjuet med Hauso fysisk, med det digitale intervjuet var en god erstatning for dette.

Spørsmålene under intervjuene var fordelt utover fire temaer: *1. Konstruktiv journalistikk og vanlig journalistikk, 2. NRKs operasjonalisering av konstruktiv journalistikk, 3. Det journalistiske arbeidet og 4. Det journalistiske produktet.* Ved hjelp av disse hovedtemaene var vi innom de samme områdene som forskningsspørsmålene er rettet mot. Dette ga informantene muligheter til å presenter viktig informasjon og datamateriale som jeg kunne ta i bruk for å svare på studiens problemstilling og forskningsspørsmål. Min rolle som masterstudent var fokusert på å geleide informanten gjennom disse hovedtemaene og intervju spørsmålene, uten at det nødvendigvis var lineært: for noen var det naturlig å hoppe frem og tilbake mellom spørsmålene mens for andre var det naturlig å gå kronologisk frem.

4.2.5 Lydopptak og transkripsjon

I denne studien benyttet jeg lydopptak, gjort via smarttelefon med UiOs *Diktafon-app*, som er en del av UiOs *Nettskjema*-tjeneste. Lydopptakene ble lagret på UiOs interne serverer, og forholdt seg på den måten til alle nødvendige regler om behandling av personopplysninger, i konsultasjon og med godkjenning fra SIKT. Lydfilene ble i etterkant slettet fra smarttelefon og datamaskin, og ble grovtranskribert ved hjelp av UiOs *Autotekst*-tjeneste, et transkriberingsprogram utviklet ved UiO som benytter Whisper fra Open AI som programvare (her lagres også alt internt på UiOs servere). Tekstfilene ble i etterkant gjennomlest og korrigert av meg, for eventuelle feil, samtidig som lydfilene ble spilt av. Transkriberingen av intervjuene ble gjort med en ordrett talerspråkstil, hvor sær-ord, pauser, og lignende er inkludert. Steinar Kvale og Svend Brinkmann påpeker viktigheten av å være presis med transkribering i *Det kvalitative forskningsintervjuet*: et ord eller punktsetting kan endre innholdet eller meningen i det som blir sagt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 211–212).

Sitater som benyttes underveis i analysen av materialet, slik det fremstår av kapittel fem, er renskrevet slik at informantenes utsagn kommer tydelig fram, uten unødvendige pauser og ordlyder. Dette er gjort for å sørge for at informantene oppfattes som sammenhengende og forståelige, da direkte talerspråkstil, ofte ikke står i samsvar med hvordan de ville forklart

seg skriftlig. Med et slikt grep hindrer man at informanter kan føle seg feilrepresentert. Viktige sær-ord, pauser og lignende er likevel ivaretatt i direkte sitater. Sitatene er også oversatt fra nynorsk til bokmål i de tilfeller informantene har dialekt, for å opprettholde masteroppgavens språk og utforming.

4.3 Sekundær kvalitativ datagenerering: dokumentstudier

Denne studien benytter seg av semi-strukturerte intervjuer som primærkilden for kvalitativ datagenerering og dokumenter som sekundærkilde. Innenfor kvalitativ forskning skiller man gjerne mellom tre ulike hovedgrupper for datagenereringen: observasjonsstudier, intervjustudier og dokumentstudier (Tjora, 2021, s. 195–196). Dokumentstudier tar i bruk dokumenter og materiell som er produsert for andre formål enn forskning og benyttes gjerne som et *supplement* til andre former for kvalitativ datagenerering i studier og forskning, blant annet for å minske belastningen på studiens deltakere (Tjora, 2021, s. 195). Ved å ta i bruk dokumentstudier, kan man generere empirisk data uten at utenforstående, ikke-forskende deltakere, er involvert i studien: kjent som såkalte «*unobtrusive methods*» (ikke-påtrengende metoder) (Tjora, 2021, s. 195). Som Tjora beskriver kan analyser av allerede eksisterende dokumenter skaffe oss både historisk og hensiktsmessig informasjon om saksforhold, slik de er beskrevet og nedtegnet til bestemte tider og for bestemte formål (Tjora, 2021, s. 196).

Dokumentene som tas i bruk i dokumentstudier er gjerne av ulik karakter: de kan være *casespesifikke* (årsoppgaver, rapporter og lignende), de kan være *generelle* (utredninger, politiske dokumenter og lignende), de kan være *fra medier* (aviser, artikler og lignende) eller de kan være *forskningsdokumenter* (artikler, rapporter, bøker og lignende) (Tjora, 2021, s. 196). I denne studien er dokumentene casespesifikke, da samtlige av dem handler om konstruktiv journalistikk i NRK. Jeg fikk tak i dokumentene gjennom min kontakt med Tinmannsvik, som delte både rapporten og presentasjonen med meg våren 2023. Det siste dokumentet i analysen, invitasjonen til nettverkssamlingen som ble holdt i desember 2023, ble delt med meg av daværende prosjektansvarlig Ingunn Andersen, ved at jeg ble invitert til nettverkssamlingen. Siden dokumenter som tas i bruk i dokumentstudier har både historiske og hensiktsmessige-aspekter ved seg, er det essensielt at dokumentene sees i *kontekst* av sin produksjon, bruk og distribusjon (Tjora, 2021, s. 196). Hvem som har skrevet dem, for hvem

de er ment, hvor de skrevet og formålet med dokumentene er vurderinger som må tas til betraktning (Tjora, 2021, s. 196).

4.3.1 Metodetriangulering

Det å benytte seg av dokumentstudier i tillegg til andre former for kvalitativ datagenerering er en etablert og normal praksis: kombinasjonen av eksempelvis intervjuer eller observasjoner med dokumentstudier brukes flittig (Tjora, 2021, s. 196). Det omtales gjerne som metodetriangulering. Det er ulike former for trianguleringer og som Østbye et al. påpeker skiller man mellom fire former for triangulering: *teoretisk triangulering*, *forskermessig triangulering*, *metodisk triangulering* og *datatriangulering* (Østbye et al., 2023, s. 130). Triangulering, ved en av de fire ulike formene nevnt ovenfor, brukes gjerne for å styrke forskningsprosjektets *validitet*, og for å kompensere for svakheter ved de ulike metodene man benytter seg av (Østbye et al., 2023, s. 130). Validitet, enkelt beskrevet, handler om studiens gyldighet og / eller troverdighet, og hvorvidt man måler det man sikter mot å måle (Østbye et al., 2023, s. 28). I denne sammenheng, hvor jeg ikke kan besvare samtlige forskningsspørsmål med bruk av kun semi-strukturerte dybdeintervjuer, gir metodetrianguleringen, og den supplerende dokumentanalysen, meg mulighet til å måle det jeg har som hensikt å måle med studien: NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk. Triangulering, slik det benyttes i denne studien, gir meg muligheten til å studere undersøkelsesobjektet fra ulike vinkler. Jeg tar i bruk en slik metodetriangulering, med kombinasjonen av semi-strukturerte dybdeintervjuer og dokumentstudier, for å styrke studiens validitet og avdekke flere sider av NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk. Metodetriangulering kan enten være en kombinasjon av kvalitative og kvantitative metoder, eller kombinasjonen av flere kvalitative metoder, som eksempelvis intervjuer og dokumentstudier. Ved å se på informantenes opplevelser og erfaringer i kombinasjon med rapporter og dokumenter NRK har produsert underveis i arbeidet, kan man sikre både et historisk og øyeblikks-perspektiv: rapporter og dokumenter kan gi fruktbar og spennende informasjon om utviklingen av arbeidet til NRK, mens informantenes opplevelser og erfaringer kan legge grunnlaget for øyeblikks-perspektiver på dette arbeidet.

4.3.2 Dokumentutvalget

Det er svært viktig å vurdere både konteksten til dokumentene i utvalget. Det er i likhet med andre former for utvalg viktig å redegjøre godt og velbegrunnet for hvorfor den aktuelle

empirien er valgt ut (Tjora, 2021, s. 197). Det å undersøke pågående prosesser presenterer ulike utfordringer, slik jeg har redegjort for tidligere. En slik utfordring møtte jeg på ved dokumentutvalget for studiens dokumentanalyser. Utvalget av dokumentene er gjort i samsvar med de tilgjengelige dokumentene NRK har hatt på arbeidet deres med konstruktiv journalistikk siden våren 2022, og er kun samlet inn ved hjelp av min kontakt med NRK. Som beskrevet tidligere består dokumentutvalget av rapporter, presentasjoner og invitasjoner til arrangementer som har blitt delt med meg fra NRK sin side. Dokumentene ble delt med meg på ulike tidspunkter, hvor arbeidsrapporten og den interne presentasjonen ble delt med meg våren 2023. Det tredje dokumentet, nettverkssamlingsinvitasjonen, ble delt med meg av Andersen samtidig som at jeg ble invitert til NRKs første nettverkssamling for konstruktiv journalistikk på Sentralen i Oslo, 12.12.2023. Tabell 3 viser en oversikt over dokumentene.

Tittel	Produksjons- eller publiseringsdato	Format	Dokumenttype	Sidetall
Konstruktiv journalistikk i NRK - Prosjektarbeid våren 2022	15.06.2022	Rapport	PDF	52
Konstruktiv journalistikk i NRK - Prosjektarbeid våren 2022	Ukjent	Intern presentasjon	PPTX	49
Velkommen til nettverkssamling om konstruktiv journalistikk i NRK	12.12.2023	Arrangement invitasjon og programoversikt	PDF	3

Tabell 3: Oversikt over dokumentene med tittel, produksjons- eller publiseringsdato, format, dokumenttype og sidetall.

Det er en svakhet at dokumentene i min analyse er basert på hvilke dokumenter NRK har valgt å dele med meg. Det hadde styrket studien ytterligere hvis disse dokumentene var offentliggjort og allment tilgjengelig, og ikke bak «lukkede dører» hos NRK. Tross denne svakheten har kommunikasjonen med Tinmannsvik og Andersen som ledet opp til tilegnelsen av dokumentene utelukkende vært positiv og kan kun karakteriseres som imøtekomende. Jeg har av den grunn tillit til at NRK har delt relevante og tilgjengelige

dokumenter med meg i denne sammenheng, og at de ikke har unnlatt å dele noe med meg. Det er uansett en mulighet som må tas i betraktning.

4.4 Koding og analyse: semi-strukturerte intervjuer og dokumentanalyser

Masteroppgaven inneholder to former for datamateriale, og har en todelt analyse.

Primæranalysen tar for seg materialet fra de semi-strukturerte dybdeintervjuene utførte våren 2023, mens sekundæranalysen tar for seg dokumentmaterialet innsamlet i perioden våren 2023 og våren 2024.

4.4.1 Primæranalyse av semi-strukturerte dybdeintervjuer: empirinærkoding

Kodingen og analysen av datamaterialet fra de semi-strukturerte dybdeintervjuene har fulgt stegene i SDI-modellen hvor den induktive strategien har ført arbeidet fremover.

Empirinær koding: Målet med en induktiv koding er tredelt: *1. Hente ut essensen i datamaterialet, 2. Redusere materialets størrelse og 3. Legge til rette for idégenerering utfra detaljene i empirien* (Tjora, 2021, s. 218). Man opererer kun med ett nivå av koder, hvor kodene lages ut fra begreper, ord eller fraser fra materialet selv: dette kan være virkningsfulle substantiver, stemningsfulle ordvalg eller eksempelvis metaforer (Tjora, 2021, s. 218–219). Dette er et kjennetegn og en del av hensikten med å ta i bruk SDI-modellen: man skal holde fast ved en så ren induktiv tilnærming som mulig, hvor kodingsarbeidet baseres på en finlesing av empirien (Tjora, 2021, s. 218–219). En slik prosess, hvor man kun opererer med ett nivå av koder, som senere blir gruppert tematisk i neste trinn, kalles for *empirinær koding*. Her koblet jeg det empiriske materialet til konkrete knagger som beskriver hva informantene faktisk sier i selve intervjuene, ikke bare hva det er informantene snakker om. Kodetesten, den tredje deduktive testen i SDI, går ut på å stille to spørsmål til hver kode som lages: kunne koden vært laget *før* koding (*a priori koding*) og hva konkret forteller koden? Målet er at koden ikke skal kunne være laget i forkant av kodingen og at koden skal gjenspeile konkret innhold i materialet. Testen ble utført på hver kode underveis i arbeidet, og er bestått når svaret er at koden ikke kunne vært lagd på forhånd og at koden gjenspeiler konkret innhold i materialet. Dette sørger for en god forankring i det faktiske materialet og hindrer forhåndsslutninger om hva som er av interesse i materialet (Tjora, 2021, s. 224–225). Der kodene ikke bestod kodetesten, fjernet jeg koden, testet ut en ny kode i stedet, og utførte kodetesten på nytt til testen var bestått.

Jeg valgte å benytte meg av dataprogrammet NVivo 1.7.1 for MacOS i kodingsarbeidet, da programmet ga meg en lett forståelig og god oversikt over datamaterielt samtidig som jeg kunne utføre empirinær koding. Programmet er et av flere mulige dataprogrammer man kan benytte seg av i arbeidet med å analysere kvalitativ data, kjennetegnet som CAQDAS-programmer (*Computer-Assisted Qualitative Data Analysis Software*) (Tjora, 2021, s. 286). Etter å ha kodet det første intervjuet gikk jeg videre med de samme kodene og opprettet nye koder underveis etter behov. En slik form for koding skaper ofte et stort antall koder, hvor jeg her endte opp med 203 ulike koder. Å ende opp med et stort antall koder, er gjerne en indikator på at man faktisk har foretatt en detaljert koding av datamaterialet, skapt nye koder underveis og med det bevart det empiriske innholdet. Dette bidrar positivt til de neste trinnene i analysearbeidet. Her satt jeg igjen med to ulike former for empiri: *kodesettet og de delene av materialet kodene er knyttet til*, det Tjora betegner som *kodestrukturert empiri* (Tjora, 2021, s. 225). Det er dette som danner grunnlaget for det neste steget i analysearbeidet, *kodegrupperingen*.

Kodegruppering: Den kodestrukturerte empirien jeg satt igjen med fra det første steget i kodearbeidet, resulterte i 203 ulike koder. Disse kodene grupperte jeg tematisk, hvor jeg skilte ut irrelevante koder. Kodegrupperingen er starten på en *tematisk struktur* for analysen. Hovedregelen er at kodegruppene vil kunne danne utgangspunktet for hva man utvikler som *temaer* i analysen, noe som er tilfellet for denne studien. Kodegrupperingen, i likhet med fremstillingene av kodene, ble gjort induktivt og utfra en tematisk sammenheng mellom kodene som jeg har beskrevet. Kodegruppene ble så stilt ovenfor den fjerde testen i SDI, *grupperingstesten*. Grupperingstesten går ut på å koble koder til allerede eksisterende kodegrupper eller å lage nye kodegrupper: målet er her å sørge for at hver kodegruppe beholder en *indre konsistens* samtidig som den skiller seg tematisk fra de øvrige kodegruppene. Dette ble gjort ved samtlige kodegrupper, hvor kodegruppene bestod testen. Resultatet av kodegrupperingen ble syv ulike kodegrupper, hvor den siste gruppen samlet koder som ikke passet inn i de øvrige gruppene: *1. Bevisstgjøring, 2. Forståelser av konstruktiv journalistikk, 3. NRKs satsning, 4. Praktisering, 5. Publikums respons, 6. Å skille eller ikke og 7. Rest*.

Arbeidet med den empirinær kodingen og kodegrupperingene ga meg en god forståelse av innholdet i empirien, hvor det ble tydelig at det var noen gjennomgående temaer i

datamaterialet: *forståelser av konstruktiv journalistikk som et samfunnsoppdrag og en del av NRKs satsning, ulike praktiseringer av konstruktiv journalistikk, og opplevelser av publikumsresponsen*. Samtlige kodegrupper utenom den syvende inngår i disse tre temaene, som utgjør tre delkapitler i kapittel fem: 5.2 *Konstruktiv journalistikk som samfunnsoppdrag* (kodegruppe 1, 2, 3 og 6), 5.3 *Konstruktiv journalistikk som praksis* (kodegruppe 4) og 5.4 *Konstruktiv journalistikk og publikumsrespons* (kodegruppe 5). Jeg gikk så i gang med å gjennomgå materialet i flere omganger for å koble det til oppgavens teoretiske perspektiver. Analyseprosessen av intervjuet materialet foregikk over lengere tid som førte til at materialet fikk muligheten til å utvikle seg underveis. De tre temaene beskrevet over forholder seg til forskningsspørsmål en til fire, hvor kapittel fem, med delkapitlene 5.2, 5.3 og 5.4 redegjør for dette, slik jeg beskrevet tidligere i kapittelet.

4.4.2 Sekundæranalysen av dokumenter og rapporter: saksetablering, saksomforming og konteksting

Analysen av dokumentene gjøres med rammene av en praksisorientert dokumentanalyse, med fokus på *saksetablering, saksomforming og konteksting*, slik Kristin Asdal og Hilde Reinertsen har beskrevet det i boken *Hvordan gjøre dokumentanalyse: En praksisorientert metode* (2020). Asdal og Reinertsen beskriver flere metodiske og analytiske grep man kan benytte seg av i dokumentanalyse: *dokumentsaker*, med et fokus på saksetablering og saksomforming, og konteksting er en av disse analytiske rammene (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 150).

En slik analytisk ramme fokuserer på sakene som tekstene handler om i seg selv, og *hvordan tekstene arbeider med sakene: den aktiviteten som foregår i tekstene, med sakene, og hvordan dette bidrar til å forme sakene* (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 150). Asdal og Reinertsen beskriver det som hvordan dokumenter modifierer, omformer og transformerer saker, det de omtaler som saksetablering og saksomforming (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 150). *Dokumentsaker* er velegnet til å belyse ulike måter saksforhold formes på i dokumenter over tid, og hvordan samfunnsendringer preges av dokumenter og den betydningen dokumentene har for slike endringer, små eller store (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 150–151). Denne analytiske tilnærming gir gode muligheter for å belyse hvordan NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk preges og formes gjennom dokumentene de produserer om arbeidsmetoden, samtidig som man kan spore endringer i dette arbeidet over tid.

Ved bruken av slike analytiske grep som saksetablering, saksomforming og konteksting i analysen av dokumentene gjorde tre temaer seg gjeldende: *hvordan NRK operasjonaliserer konstruktiv journalistikk, realiseringer og praktiseringer av konstruktiv journalistikk, og sosial kompetansedeling innad i NRK*. På samme måte som temaene fra intervju materialet og presentasjonen i kapittel fem, presenteres disse temaene fra dokumentmaterialet med tre delkapitler i kapittel seks: *6.1 NRKs operasjonalisering av konstruktiv journalistikk, 6.2 NRKs realisering av konstruktiv journalistikk og 6.3 NRKs sosiale kompetansedeling*. I likhet med primæranalysen utspilte sekundæranalysen seg over lengere tid, som førte til at materialet utviklet og endret seg. De tre temaene beskrevet over forholder seg til forskningsspørsmål to og fem, hvor kapittel seks, med delkapitlene 6.1, 6.2 og 6.3 redegjør for dette.

4.5 Etske betraktninger

Et sentralt poeng ved forskning er å ivareta gode etiske betraktninger og vurderinger i alle ledd, særlig i arbeidet som fører opp til intervjuene, ved rekrutteringer av informanter og ved behandlingen av data og personopplysninger. Som Østbye et al. understreker omfatter forskningsetikk grunnleggende normer som legger føringer på den vitenskapelige praksisen. Det er nødvendig å ta stilling til etiske problemstillinger ved undersøkelser der personer er inkludert (Østbye et al., 2023, s. 163). Spørsmål om hvilken informasjon og opplysninger som skal formidles, hva som skal betraktes som privat eller offentlig, og hva som kan regnes som *idiosynkratisk* (egenartet) informasjon er alle betraktninger en forsker står ovenfor (Østbye et al., 2023, s. 163). Alle informantene deltok i studien frivillig på bakgrunn av informert samtykke. Ut fra informasjonsskrivet er det tydelig informert om at deltakelsen i studien er frivillig, hvordan dataen skal behandles, og informantenes rett til å trekke seg fra studien, og den følgende slettingen av personinformasjon som ville skje ved et slikt tilfelle. Ingen informanter valgte å trekke seg fra studien hverken i forkant, underveis eller i etterkant.

Valget om å inkludere fult navn, stilling, og arbeidssted av personinformasjonene til informantene baserer seg på flere punkter. Da konstruktiv journalistikk fortsatt er et pågående prosjekt i NRK, hvor en håndfull personer allerede er kjent innenfor denne arbeidsmetoden for medie- og journalistikk Norge gjennom mediedekning på dette arbeidet, ville det vanskelig la seg gjøre å anonymisere informantene til det punktet hvor de var ugjenkjennelige for personer med kjennskap til NRK. En slik anonymisering av informantene og innholdet ville også føre til at viktige poeng og informasjon i informantenes svar og

beskrivelser ville falle vekk, da flere informanter beskriver konkrete saker de har arbeidet med som har fått stor oppmerksomhet i medie- og journalistikk Norge. Hensikten med studien og prosjektet var også å sørge for en god bredde i utvalget av informanter, og sikre at informantutvalget var fordelt likt med tanke på roller og stillinger. Ved å inkludere fullt navn, stilling og arbeidssted oppnås det også en høy grad av transparens i studien, da det ikke foreligger noen tvil om informantens roller og posisjoner i NRK eller deres involvering i arbeidet med konstruktiv journalistikk. Samtlige informanter godtok til gjengivelsen av personinformasjon slik det er beskrevet i informasjonskrivet.

4.5.1 Metoderefleksjoner

Kvalitativ metode er ikke å forstå som en objektiv eller sann beskrivelse av virkeligheten, men heller som en fortolkning av den (Gentikow, 2005, s. 37). Metode forholder seg til det Tjora beskriver som et *fortolkende paradigme*, hvor informantenes opplevelser, meningsdannelse og hva slags konsekvenser dette har, står i fokus (Tjora, 2021, s. 27). Den kvalitative metoden med semi-strukturerte dybdeintervjuer, gir et godt grunnlag for å undersøke NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk, gjennom informantenes beskrivelser. Men den kvalitative metoden er ikke uten hindringer: man står ovenfor flere spørsmål vedrørende *reliabilitet* (konsistensen og påliteligheten til undersøkelsen), *validitet* (gyldigheten og troverdigheten til undersøkelsen) og *generaliserbarhet* (allmenn gyldighet av funnene) av *epistemologisk* karakter (læren eller teorien om kunnskap) (Gentikow, 2005, s. 56–57). Gentikow beskriver hvordan selvrefleksivitet langt på vei kan hjelpe med disse utfordringene: ved å evaluere ens valg med et kritisk blikk fortløpende, og sannsynliggjøre ens konklusjoner underveis i en studie kan både reliabilitet og validitet i ens materiale oppnås (Gentikow, 2005, s. 37). Det er et sentralt spørsmål hvorvidt de samme resultatene vil oppnås igjen eller ikke hvis prosjektet gjentas av meg eller en annen forsker, noe som er utfordrende ved prosjekter som benytter intervjuer som metode (Gentikow, 2005, s. 59–60). Å kontrollere validitet i form av gjentakelse av prosjektet, som ved kvantitativ forskning, lar seg ikke direkte overføre til kvalitativ forskning (Gentikow, 2005, s. 59) Hadde man intervjuet de samme informantene med de samme spørsmålene høsten 2023 eller 2024, fremfor våren 2023, ville svarene potensielt vært annerledes, da arbeidet med konstruktiv journalistikk kan antas å ha kommet noe lenger. Prosjektet kunne sett annerledes ut hvis det hadde vært en annen fordeling av både kjønn og alder i utvalget: majoriteten av de som ble intervjuet

hadde en lang fartstid i NRK, med lang erfaring som journalister og redaktører. Hadde jeg heller valgt å intervju nylige utdannede journalister og redaktører med annen kjønnsfordeling kunne resultatene vært annerledes.

Ved bruk av kvalitative metoder med semi-strukturerte dybdeintervjuer og dokumentanalyser baserer den empiriske dataen i studien seg på informantenes egne skildringer og beskrivelser av konstruktiv journalistikk, og hvordan dette har kommet til uttrykk i deres arbeid i NRK i kombinasjon med dokumenter som følger dette arbeidet. Gentikow understreker at man ikke med sikkerhet kan vite at det informantene sier er sant, men det er rimelig å anta at det de forteller stemmer (Gentikow, 2005, s. 68). Det er viktig å vurdere hvordan intervjusituasjonen, min tilstedeværelse og synligheten av opptaksutstyr kan påvirke selve undersøkelsen: det som kalles for *økologisk validitet* (Østbye et al., 2023, s. 129). Selv om alle informantene i kraft av deres yrkesbakgrunn kan tenkes å være godt kjent med en intervjusituasjon, vil aldri en intervjusituasjon være helt naturlig. Tross dette er det viktig å strebe etter å gjøre intervjusituasjonen så trygg, lettforståelig og naturlig som mulig, noe jeg gjorde alt for å etterfølge.

Den empiriske dataen i studien suppleres ytterligere ved metodetrianguleringen og kombinasjonen av studiens to kvalitative metoder: semi-strukturerte dybdeintervjuer og dokumentanalyse. Ved å ta i bruk to kvalitative metoder i studien styrkes studiens validitet: de svake sidene ved semi-strukturerte dybdeintervjuer som metode kompenseres ved å i tillegg ta i bruk dokumentanalyse som kan belyse andre aspekter ved datamaterialet enn det intervjuene og informantenes svar alene kan gjøre. Dataen og det innsamlede materialet og analysen som følger tar utgangspunkt i min fortolkning. En viss grad av subjektivitet er derav å regne som naturlig i analysen. Fortolkningen av materialet vil riktignok forholde seg til de teoretiske og analytiske rammene for studien, og derav være begrenset til studiens rammer.

Som vist baserer dette prosjektet seg på kvalitativ metode, med semi-strukturerte dybdeintervjuer som intervjuform, analysert og realisert ved hjelp av SDI-modellen i kombinasjon med dokumentanalyser. Utvalget i studien er for lite til å oppnå statistisk generaliserbarhet, men som Gentikow påpeker er ikke statistisk generaliserbarhet et kvalitetskriterium for kvalitative studier (Gentikow, 2005, s. 61). Selv om det ikke er mulig å oppnå en form for statistisk generaliserbarhet med denne studien, er det likevel fullt mulig å oppnå *konseptuell generaliserbarhet* ved bruk av SDI-modellen (Tjora, 2021, s. 271). Dette er

det sentrale målet i SDI-modellen som i denne studien gjør seg gjeldende i form av å kunne si noe om *hvordan* NRK faktisk arbeider med konstruktiv journalistikk. Masterprosjektet er dermed et steg i retningen av å forstå mer om NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk.

4.6 Summering av metode

Kapittel fire har gått gjennom metodearbeidet i studien og tatt for seg hvordan metode brukes for å kunne svare på masteroppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. Viktige og sentrale aspekter ved vurdering av metodene som tas i bruk er gjort. Kapittelet har beskrevet metodevalgene, SDI-modellen, metodetrianguleringen i studien, utvalgene til studien, hvordan den empiriske dataen har blitt samlet inn og transkribert, samt nødvendige etiske refleksjoner for valgene som er gjort. Med et slikt bakteppe kan vi gå videre med presentasjonen av den empiriske dataen og materialet fra intervjuene og dokumentene i de to neste kapitler, kapittel fem med primæranalysen og kapittel seks med sekundæranalysen.

5. Presentasjon og drøfting av funn fra primæranalysen: semi-strukturerte dybdeintervjuer

Målet med primæranalysen er å kunne svare på masteroppgavens overordnede problemstilling, «***Hvordan arbeider NRK med konstruktiv journalistikk og hvordan kommer ulike journalistiske idealer til uttrykk i dette arbeidet?***» og tilhørende forskningsspørsmål slik det er redegjort for tidligere. For primæranalysen er det forskningsspørsmål en til fire som er gjeldende:

1. *Hvordan skiller konstruktiv journalistikk seg fra 'vanlig' journalistikk i NRK?*
2. *Hvordan har NRK definert og operasjonalisert begrepet «konstruktiv journalistikk»?*
3. *Hvordan påvirker satsning på konstruktiv journalistikk det journalistiske arbeidet til redaktører og journalister i NRK?*
4. *Hvordan er publikumsresponsen på NRKs konstruktive journalistikk?*

Dette gjøres med utgangspunkt i funnene fra analysen av intervjumaterialet, som presenteres og drøftes opp mot Hornmoen og Steensens pragmatiske tolkning av de journalistiske idealene. I tillegg til Hornmoen og Steensens idealer vil relevant data fra tidligere forskning, som arbeidet til van Antwerpen et al. (2023) på praktisering, studien til Mäder og Rinsdorf (2023) på det journalistiske samfunnsoppdraget og Overgaard (2021) sin forskning på publikumsmottakelse, trekkes frem for videre diskusjon omkring informantenes

forhold til konstruktiv journalistikk. I forkant av primæranalysen vil jeg presentere informantene og deres arbeid i NRK, slik at leser vil få et innblikk i informantenes roller innad i redaksjonene. Et sentralt poeng ved masteroppgaven er at informantene skal representere et utvalg av posisjoner og roller innad i NRK, uavhengig av om de har praktisert konstruktiv journalistikk over lenger tid eller ikke. Intensjonen er å sikre en god bredde i utvalget.

Med en slik kombinasjon av Hornmoen og Steensens journalistiske idealer og empirisk data fra tidligere forskning, vil kapittelet belyse hvilke idealer som kommer til syne i informantenes arbeid med konstruktiv journalistikk. Informantenes beskrivelser av fenomenet, deres praktisering av arbeidsmetoden, og deres forståelser av publikumsresponsen redegjøres for og drøftes med dette rammeverket og presenteres i tre delkapitler: *5.2 Konstruktiv journalistikk som samfunnsoppdrag*, *5.3 Konstruktiv journalistikk som praksis* og til slutt *5.4 Konstruktiv journalistikk og publikumsrespons*.

Forskningsspørsmål en og to besvares med delkapittel 5.2, forskningsspørsmål tre besvares med delkapittel 5.3 og forskningsspørsmål fire besvares med delkapittel 5.4. Avslutningsvis summeres kapittelet med delkapittel *5.5. Summering av primæranalysens funn*. Delkapittel 5.2 tar for seg hvordan informantene forstår og forklarer konstruktiv journalistikk som fenomen, og hvordan de knytter det til samfunnsoppdraget de utfører i NRK. Delkapittel 5.3 vil redegjøre for hvordan informantene har praktisert konstruktiv journalistikk, med fokus på teknikker, utviklingen av saker, og mottakelse internt. Denne delen av analysen vil i tillegg ta for seg hvordan informanten forstår NRKs satsning på konstruktiv journalistikk. Delkapittel 5.4 tar for seg hvordan informantene har opplevd at publikum har reagert på arbeidet deres.

5.1 Presentasjon av informantene

I regionen NRK Oslo Viken er informantene Chris Karlsen, Benedikte Fjelly, Caroline B. Hauge og Tordis Gauteplass lokalisert ved distriktskontoret i Drammen, omtalt her som DK1.

Området de arbeider i er omfattende, og inneholder flere ulike fylker så vel som ulike distriktskontor og lokalkontorer. Redaksjonen deres har en sentral plassering i regionen og er ett av flere distriktskontor for regionen hvor både radio og TV-sendinger produseres.

Karlsen, den eneste mannlige deltakeren i studien er distriktsredaktør, og reiser ofte mellom de ulike redaksjonene i regionen, men har sin faste arbeidsplass ved DK1. Fjelly er redaksjonssjefen for kontoret og leder redaksjonens morgenmøter hver dag. Ved DK1 har to av informantene en spesiell stilling: Hauge og Gauteplass var ansatt i en ettårig

prosjektstilling hvor de skulle bruke 50 % av arbeidstiden sin med produksjon av konstruktiv journalistikk. Utlysningen for prosjektstillingen, som ble signert av Tinmannsvik, fremsto som svært tiltalende for dem begge. Som Hauge forklarte under intervjuet «Denne roper på oss sa Tordis til meg». Ved gjennomføringen av intervjuene våren 2023 hadde denne prosjektstillingen nådd sin ende, men som Fjelly og Karlsen forklarte valgte de å videreføre arbeidsfordelingen for Hauge og Gauteplass med egne midler fra redaksjonen deres i DK1.

Region NRK Vestland deler mange likheter med NRK Oslo Viken, men har også sine særegne sider. Ved distriktskontoret i Bergen, DK2, og lokalkontoret i Odda, LK2, finner vi informantene Dyveke M. Buanes, Bergit S. Svendseid, Synne Sørensen og Tale Hauso. Til tross for at NRK Vestland er noe mindre enn NRK Oslo Viken, dekker også denne regionen flere fylker, distriktskontorer og lokalkontorer. Her er det Buanes som er distriktsredaktør, mens Svendseid er redaksjonssjef og leder morgenmøtene i DK2. Ved NRK Vestland finner vi informanten Hauso som er den eneste informanten som jobber alene ved et lokalkontor, et par timer unna regionens distriktskontor og den øvrige redaksjonen. Sørensen, som hører til DK2, er den eneste informanten som ved intervjuenes gjennomføring, var ansatt i et vikariat. Hun er også den yngste deltakeren i studien, og den med kortest fartstids innenfor journalistikk og medieproduksjon. Informantene ved DK2/LK2 har hatt tett kontakt med Tinmannsvik siden 2022 og har ved flere anledninger fått både oppfølging og hjelp i deres arbeid med konstruktiv journalistikk.

Regionene, kontorene og informantene speiler hverandre både i forhold til størrelse, geografiske plassering og stillingstyper. Informantene beskriver seg selv som engasjerte, interesserte og aktive mediemennesker, og flere av dem påpeker glede over å kunne utforske nye journalistiske muligheter i NRK. Samtlige av informantene har en lang erfaring innenfor journalistikk og medieproduksjon i Norge. Majoriteten har jobbet i NRK i mer enn 10 år og flere har vært ved samme redaksjon og distriktskontor i en årrekke. Som Hauge forteller har det «blitt et mangfoldig NRK-liv», hvor hun har jobbet siden 1994. Det samme er tilfellet for Gauteplass, som først fikk en stilling hos NRK i 1988, og har med det tilbragt majoriteten av sitt voksne liv i NRK. Andre informanter, som Buanes og Sørensen, er på motsatt side av skalaen, og har kun vært i NRK i en kortere periode på noen år. Felles for alle informantene er det de beskriver som et sterkt engasjement for journalistikken.

5.2 Konstruktiv journalistikk som samfunnsoppdrag

Informantene beskriver konstruktiv journalistikk og hva det betyr for dem på ulike måter. Noen knytter det til et personlig behov om å bidra med positive vinklinger i et ellers noe dystert nyhetslandskap, mens andre beskriver det som en naturlig utvikling av NRKs journalistiske program. Det er særlig fire temaer som går igjen: *1. Håp og løsninger*, *2. Nyanser*, *3. Utvidet samfunnsoppdrag* og *4. Nødvendig skille*. Disse temaene springer ut fra kodegruppe 1, 2, 3, og 6 fra kodingsarbeidet og analysen av intervjumaterialet.

Temaene viser hvordan informantene forstår seg på konstruktiv journalistikk, hvordan de forklarer hva det betyr for dem og hvordan det forholder seg til samfunnsoppdraget de utfører. Det første temaet er to ord som informanten lener seg på i sine beskrivelser, mens det andre temaet er en sentral del av arbeidsmetoden deres. Det tredje temaet belyser hvordan informanten anser konstruktiv journalistikk som en utvidelse av deres samfunnsoppdrag, mens det fjerde temaet peker på utfordringer informantene opplever med å skille konstruktiv journalistikk fra andre former for journalistikk i NRK. Vi starter med det første temaet, *håp og løsninger*.

5.2.1 Håp og løsninger: «[så] tenker jeg på saker som viser løsninger på et problem og dermed gir håp»

Hva konstruktiv journalistikk representerer, gir informantene ulike svar på. Noen forklarer kort og konkret hva konstruktiv journalistikk er: «Jo, det er saker som har nettopp håp og løsninger i seg», mens andre fokuserer mer på hvordan konstruktiv journalistikk er en utvidelse av journalistikken de allerede produserer. Sitatet over kommer fra informant Hauge, journalisten som jobber i en prosjektstilling sammen med informant Gauteplass ved DK1 i NRK Oslo Viken. Hun utdyper: «Ja, det er vel svaret egentlig for meg. Det det representerer er saker hvor man også ser hvorvidt det er løsninger i siktet. Hvor det også er stilt *det spørsmålet*». Hauge påpeker her at konstruktiv journalistikk for henne dreier seg om noe *mer*, en form for journalistikk som viser flere sider enn bare de dystre ved samfunnet og en sak. For Hauge er det nettopp håpet og vektleggingen av løsninger som preger hennes forståelse av konstruktiv journalistikk, som kommer til syne i de sakene hun og Gauteplass dekker. Hauge forteller videre om fokuset på personlige historier og arbeidet med å lage saker og artikler som folk forstår seg på:

Ja, for kanskje er jeg så enkel, men det er jo det som gjør at jeg også lager saker som folk *forstår*. Så det er liksom min greie altså. Jeg er ikke den som går inn i dybden og graver og holder på, det er det mange andre i NRK som kan gjøre, men jeg liker å fortelle *gode historier* og gjerne *nære historier* om mennesker eller problemstillinger som folk flest er opptatt av. Og det tenker jeg at det er det også en verdi i, ikke sant?

Med spøkende latter forteller Hauge hvordan redaksjonen deres ofte blir omtalt som «selvmordsredaksjonen», ettersom Hauge og Gauteplass gjerne tar for seg saker av dystre, tragiske og alvorlige karakterer, samtidig som de har opprettholder fokuset på håpet. Hauge påpeker her viktigheten av det subjektive i journalistikken, og da særlig kildesubjektivitet men også bylinesubjektivitet, som sammenfaller med Hornmoen og Steensens beskrivelser av idealet (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 147). Subjektivitet er ikke et uttalt ideal i journalistikken på lik linje med objektivitet og det å være fri og uavhengig, men som Hornmoen og Steensen påpeker er det likevel en sentral del av dagens journalistikk (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 147–148). For Hauge, som liker å fortelle gode og nære historier om mennesker og deres problemstillinger, gir konstruktiv journalistikk en mulighet til å dyrke kildesubjektiviteten. Det er hennes «greie» å lage historier som folk forstår.

Sørensen, informanten fra DK2 og NRK Vestland, tar en litt annen tilnærming i sin forklaring av hva konstruktiv journalistikk er. For Sørensen handler konstruktiv journalistikk om å vise frem problemer *og* løsninger i et *sakskompleks* (alle forhold som til sammen utgjør en sak). Her er det ikke håpet som kommer i forsete, men heller løsninger som kan gi håp for publikum: håpet er for Sørensen et resultat av en løsningsorientert journalistikk. På den måten blir konstruktiv journalistikk noe som: «for meg representerer håp, at man får fram løsninger i saker», som informanten selv forklarer. I Sørensen sitt syn på konstruktiv journalistikk, er både objektivitetsidealet og det kritisk undersøkende-idealet sentrale holdepunkter, da det ikke er snakk om å *kun* vise frem de gode sidene ved et sakskompleks, eller å *kun* løfte frem løsninger som hun poengterer:

Så når jeg tenker på konstruktiv journalistikk, så tenker jeg på saker som viser løsninger på et problem og dermed gir håp. Og da betyr det ikke at konstruktiv journalistikk ikke kan være kritisk eller negativ, i hermetegn, men at man *også* kan fokusere på løsninger på det problemet man stiller seg kritisk til.

Karlsen, distriktsredaktøren ved DK1 og NRK Oslo Viken, tar for seg en blanding av både håp og løsninger i sin beskrivelse og forklarer det på lignende måte som Sørensen. Konstruktiv journalistikk er ikke en ren motsats til andre former for journalistikk, men heller en utvidelse og supplement til den journalistikken de allerede produserer:

[...] for meg så handler det om at det er et supplement egentlig til alt det andre vi driver med, hvor vi har mer fokus på å lete etter løsninger, håp og positive ting. Et supplement til den mer tradisjonelle journalistikken, hvor vi fortsatt er ganske drevet av konfliktproblem. Det tror jeg kort oppsummer konstruktiv journalistikk for meg.

Distriktsredaktør Buanes i NRK Vestland beskriver en lignende dualitet i sin forståelse av konstruktiv journalistikk som det Sørensen og Karlsen viser til: «Jeg syns det å utvide linsa, det å se hele bildet og prøve å vise at det ligger noen løsninger, må man også få med».

Summering av håp og løsninger:

Informantene legger vekt på hvordan konstruktiv journalistikk er inkluderingen av håp og presentasjonen av løsninger i det journalistiske innholdet, samtidig som det kritiske og undersøkende elementet av journalistikken ikke er fraværende. Å vise løsninger, som igjen kan gi håp, er her essensielt i hvordan informantene forholder seg til sine forståelser av konstruktiv journalistikk. En slik inkludering oppleves for flere som meningsfylt og viktig for informantene. Dette sammenfaller med resultatene til van Antwerpen et al. under undersøkelser knyttet til journalisters erfaringer med konstruktiv journalistikk: det føles ofte meningsfylt ut å praktisere denne formen for journalistikk (van Antwerpen et al., 2023, s. 1055). Objektivitetsidealet og det kritisk og undersøkende idealet til Hornmoen og Steensen gjør seg gjeldende i informantenes beskrivelser og vurderinger av hva konstruktive journalistikken er. Hornmoen og Steensen belyser tre kriterier journalister kan anvende for å vurdere objektiviteten: *empirisk* (stemmer innholdet overens med fakta som er brakt fram?) *koherens* (stemmer tolkninger og påstander med etablert kunnskap?) og *rasjonell diskusjon* (ivaretar saken et mangfold av perspektiver og stemmer?) (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 43–44). Informantene beskriver en ivaretagelse av samtlige av disse tre kriteriene, hvor særlig behovet for å opprettholde et mangfold av perspektiver i sakskompleksene de jobber med er vesentlig, slik Hauge, Sørensen og Buanes påpeker.

5.2.2 Nyanser: «Der en tilstreber nyanser, både i kildeutvalg og i hvordan en presenterer journalistikken»

Flertallet av informantene lener seg på en forståelse av konstruktiv journalistikk som en løsningsorientert tilnærming, forankret i tanken om at et positivt supplement utgjør en viktig del av det journalistiske arbeidet. Der det foregående underkapittelet har poengtert hva dette innholdet består av, håp og løsninger, er nyansene og arbeidet med nyanser i hele sakskomplekset et annet poeng informantene gjør: konstruktiv journalistikk innebærer et ytterligere nyansert blikk.

Her beveger vi oss fra det journalistiske innholdet og mer over til den journalistiske prosessen ved et sakskompleks: det å se nyanser i både sakskompleks, arbeidsprosessen og egne valg (selvrefleksive vurdering), er noe som gjøres annerledes ved konstruktiv journalistikk, som en av informantene beskriver: «[konstruktiv journalistikk] er en litt annen type journalistikk enn det man bedrev for 20 år siden, det som kanskje er mer den tradisjonelle skolen». Sitatet kommer fra informanten Svendseid, redaksjonssjefen ved DK2 i NRK Vestland. Hun forklarer at det handler om en type journalistikk som ser på hele den journalistiske prosessen på en mer nyansert måte:

At det er en typ av journalistikk der man [...] *tilstreber* nyanser, både i kildeutvalget og i hvordan man *presenterer* journalistikken. Det handler ikke om at hver sak trenger å ha alle de tingene, men at det er noe *særlig* med sakskompleksene. Der man stiller seg noen *mot-spørsmål* og man prøver å lage de sakene som viser løsninger eller følger opp tidligere kritiske saker: hva ble konklusjonen?

Som hun påpeker er det ikke en nødvendighet at hver eneste sak skal ha nyanser i alle ledd, men at det er noe man gjør annerledes med selve sakskomplekset. Man tar aktive grep for å vurdere hvordan en sak utvikler seg, hvilke perspektiver som tillegges og hvilke perspektiver som allerede er til stede, samtidig som eventuelle nye komponenter inkluderes i betraktningene om sakskompleksets oppbygning. Slike vurderinger utvider ofte journalistikkens rammer og størrelsen på sakskompleksene utover de tradisjonelle formene hvor man gjerne begrenser seg til et maktforhold mellom to motstridende parter. Kildeutvalget, nyanser i sakskompleksets oppbygning, og rammene for den journalistikkens produksjonen sees her med nye øyne og perspektiver som ivaretar et bredt lag av nyanser, ikke bare de tradisjonelle. Nyansene, og viktigheten av å beholde dette i alle ledd av den

journalistiske prosessen, understreker en form for sosial ansvarlig journalistikk. Her argumenterer Svendseid for en journalist-rolle som fungerer i en mellomposisjon av det Hornmoen og Steensen betegner som *fortolker og folkeopplyser* (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 190). I en slik dobbeltrolle tar journalisten et grep for å aktivisere seg selv i journalistikken, og bidrar med å fortolke sakskomplekset så vel som å sørge for at saken og temaet journalistikk tar for seg, opplyser publikum på en grundig og gjennomgående måte. Journalisten er ikke utenforstående aktør som fraskriver seg ansvaret og rapporterer blindt, men bidrar selv til fortolkningen av det journalistiske innholdet i produksjonen av dette.

En slik beskrivelse deler også informanten Gauteplass, ved DK1 i NRK Oslo Viken. Gauteplass arbeider mest med nyheter, noe som preger hennes forståelse som hun poengterer selv: «At journalistikken ... Saken *må* være nyansert. Man må egentlig ha med flere sider enn det som tradisjonelt blir presentert, og jeg jobber jo med nyheter da, så du må ha med nyansene». Nyansene i utviklingen av sakskomplekser og i vurderinger underveis *må* med, og står helt sentralt hos TV- og fotojournalisten. Gauteplass har jobbet i NRK i store deler av hele sitt voksne liv, og har som hun forklarer vært opplært til å fokusere mye på det kritiske ved et sakskompleks. Dette ser hun annerledes på med konstruktiv journalistikk:

Og det er vel der det kommer inn det med nyansene da. I stedet for å fortelle om sykehuspasientene som ligger på korridoren og ikke får den hjelpen de trenger, skal vi også fortelle deg om der *de ikke gjør det*. Hvorfor ligger de på korridoren der i den kommunen og ikke i den kommunen, og hva gjør de der? Hva slags grep gjør de?

Redaksjonssjef Fjelly ved DK1 i NRK Oslo Viken ser det som helt nødvendig å vurdere de konstruktive sidene ved et sakskompleks, selv om sakskomplekset er kritikkverdig i seg selv:

Det er jo fort gjort at vi skal gå og sette søkelys på det som er kritikkverdig, men ut fra det er vi nødt til å tenke på de konstruktive løsningene. Hva er mulighetene her da, i det som er kritikkverdig?

van Antwerpen et al. påpeker hvordan nyanser har en stor tyngde hos journalister som praktiserer konstruktiv journalistikk (van Antwerpen et al., 2023, s. 1055): det oppleves som et nødvendig og vesentlig element, slik informantene her beskriver. Informantene i denne studien ilegger den samme viktigheten til dette som informantene til van Antwerpen et al.

Summering av nyanser:

Informantene argumenterer for en utvidelse av journalistikkens fokus, hvor det ikke bare skal være det kritikkverdige i sakskomplekser som bør undersøkes, men også hvilke muligheter det ligger i det kritikkverdige og sakskomplekset som helhet. Hva som gjør det kritikkverdige til det kritikkverdige, om det er noen som arbeider med lignende problemstillinger, og hvordan vinklinger preger sakskompleksene ved kritikkverdige forhold tolkes som et av hovedelement ved konstruktiv journalistikk. Som flere informanter forteller er man nødt til å se med kritiske øyne på sin egen forståelse av sakskomplekser, og hvordan man som journalister jobber med samfunnsproblemer og utfordringer. Det eksisterer alltid muligheter til å utforske dette i det kritikkverdige, understreker flere av informantene. Informantene beskriver hvordan fokuset på nyanser i alle ledd, fra det å vurdere sakskomplekser til å klare å se nyanser i arbeidsprosessens ledd, til vurderinger av deres egne valg som journalister og redaktører, utgjør en viktig del av konstruktiv journalistikk. Slik argumentasjon for en journalistikk som er kritisk og undersøkende til egne prosesser, til innrammingen av sakskomplekser og til perspektiver som fremmes stemmer overens med Hornmoen og Steensens pragmatiske syn på det kritisk og undersøkende idealet (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 193). Forfatterne argumenterer for at journalistikken må være mer spørrende, selvrefleksiv og ydmyk i sitt sakskompleks, i bruk av metoder og til anvendelsen av disse (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 192–193). Informantene belyser her en omveltning av hvordan man forholder seg til nyanser i journalistikken, og hva det i praksis betyr for dem som journalister og redaktører, og hvilke påvirkninger det har på journalistikken som produseres. Nyanser er ikke en ettertanke, men heller utgangspunktet for sakene de arbeider med og *hvordan* de arbeider med sakene.

5.2.3 Utvidet samfunnsoppdrag: «Hva er det vi kan bidra med inn her?»

Temaet *utvidet samfunnsoppdrag*, i likhet med de to foregående temaene, *håp og løsninger* og *nyanser*, retter seg mot det andre forskningsspørsmålet i studien: *hvordan har NRK definert og operasjonalisert begrepet «konstruktiv journalistikk»?* I sine beskrivelser av konstruktiv journalistikk kommer flere av informantene inn på et poeng om hvordan de anser konstruktiv journalistikk som en svært viktig del av deres samfunnsoppdrag som journalister. Informanten Hauge har alltid hatt et bevisst forhold til det hun bidrar med i samfunnet som journalist, men har i etterkant av møtet med konstruktiv journalistikk blir mer oppmerksom på nettopp hva hun og kollegaene hennes kan bidra med konkret: «Hva er

det vi kan bidra med inn her? Det finnes jo vanvittig mørke historier [...]». Spørsmålet stilte hun seg i det hun viste frem et eksempel på et sakskompleks hun og Gauteplass hadde jobbet med over lengere tid, i tilknytning til psykisk helse, unge mennesker og selvmord. Arbeidet deres kom som følge av Verdensdagen for psykisk helse, hvor NRK skulle ha en bred dekning av temaet. Hauge utdyper:

[...] om folk som har mistet sine kjære, og så videre: elendige historier om folk som har slitt. Men så tenkte vi at, ok, det må jo finnes noe som er bra her, det må finnes noe hjelp å få, det må finnes noe som fungerer, det må det da finnes. Ja, så da begynte vi på leit, og fant altså ut at i 72 kommuner her i landet, så er det noe som heter Rask psykisk helsehjelp, det Bent Høie startet i 2011, med 10 prøvekommuner, som nå har blitt til 72.

Med dette som utgangspunkt endte Hauge og Gauteplass opp med å fortelle en historie om en ung person som faktisk hadde fått hjelp. Ikke da en historie som *alene* handlet om hvor ille det stod til med unge menneskers psykiske helse, men en historie som tok utgangspunkt i hva som fungerte. Hauge beskriver her en form for journalistisk rolle som kombinerer flere av de normative rollene som Hanitzsch et al. har beskrevet (Hanitzsch et al., 2019, s. 164–166): både lærer/pedagog, etterforsker-rollen og informator-rollen smeltes sammen til en konstruktiv rolle som Hauge går inn for: hun skal bidra med historier som viser håp.

Det er ikke bare den normative journalist-rollen som sees på med et skråblikk gjennom konstruktiv journalistikk for informantene. Karlsen ser konstruktiv journalistikk og det arbeidet de nå holder på med som en del av noe større: NRKs overordnede samfunnsoppdrag, og de kravene NRK må levere på. Distriktsredaktøren forklarer at han brenner for prosjektet, og har troen på at det er en viktig del av NRKs samfunnsoppdrag:

Og jeg tror at det er viktig at vi leverer godt på det for å lykkes med vårt oppdrag. NRK har jo et kjempesvært, viktig oppdrag, vi er jo allmenkringkaster, vi skal levere på behovet til hele Norges befolkning. Det er jo honnør-ord, men vi skal styrke og utvikle *demokratiet*. Og hvis vi skal klare å være oppe der og levere på de store tingene, så tror jeg konstruktiv journalistikk er et viktig virkemiddel for det.

Her knytter Karlsen NRK og konstruktiv journalistikk tett sammen og argumenterer for nødvendigheten av konstruktiv journalistikk for NRKs oppdrag. Karlsen og Hagues

beskrivelser peker på to forskjellige forankringer for deres forhold til konstruktiv journalistikk. Der den ene forstår seg på fenomenet i kraft av hennes personlige ønske om å gjøre mer med den journalistikken hun produserer, forblir det for den andre en åpenbar og selvsagt del av NRKs ansvar som en samfunnsinstitusjon. To motstående forankringer, som i essens handler om det samme: en tanke om en journalistikk som skal *bidra* med mer. Slike tanker om en journalistikk som skal bidra med mer i samfunnet, er fremtredende hos andre som praktiserer konstruktiv journalistikk, slik studien til Overgaard har påpekt: konstruktiv journalistikk sees gjerne på som en utvikling av det journalistiske samfunnsoppdraget (Mäder & Rinsdorf, 2023, s. 342–343).

Summering av utvidet samfunnsoppdrag:

Informantene beskriver med ulike forklaringer en aktivistisk journalistikk hvor målet er å bidra til konstruktivitet i samfunnet. Slik aktivistisk journalistikk er ofte *personlig*, *institusjonell* eller *ad-hoc-preget*, som Hornmoen og Steensen understreker (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 193). Det er særlig den personlige og den institusjonelle aktivistiske forankringen som går igjen i informantenes beskrivelser. Noen lener seg i større grad på et personlig behov og ønske om å bidra i samfunnet, mens andre heller ser det gjennom det samfunnsansvaret de forvalter som journalister og redaktører i NRK. Her skiller informantene seg i to ulike blokker: den ene gruppen knytter det til et personlig behov og ønske, mens den andre gruppen knytter det til et institusjonelt ansvar i lys av deres stillinger i NRK. Beskrivelsene viser at det aktivistiske-idealet er fremtredende hos flere av informantene, hvor samtlige stiller seg bak en journalistikk som skal bidra med noe i samfunnet. Informantene opprettholder en tro på at individet i samfunnet ikke bare er en passiv tilskuer, men en aktiv deltaker, et sentralt poeng ved Hornmoen og Steensens pragmatiske forståelse av det aktivistiske ideal (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 1923–194).

5.2.4 Nødvendig skille: «'Å, skal dere bare lage sånne gladsaker eller sånne kosesaker, dere nå Caroline?'» [...] Det er bare sånn, nei!»

Temaet *nødvendig skille* redegjør på samme måte som *håp og løsninger* og *nyanser*, for svaret på forskningsspørsmål én: *hvordan skiller konstruktiv journalistikk seg fra 'vanlig journalistikk' i NRK?* Informantene forteller om blandede opplevelser med å beskrive nøyaktig *hva* konstruktiv journalistikk er ovenfor kollegaer i og utenfor NRK. For noen har det blitt et viktig poeng å markere hva konstruktiv journalistikk er ovenfor 'vanlig

journalistikk' slik en av informantene beskriver det. Men svaret på spørsmålet om det er viktig for informantene å skille eller ikke, er det ikke to streker under svaret på.

For flere av informantene er det dumt å skille på den journalistikken de arbeider med, men de ser nytten av å gjøre det, som Gauteplass forklarer:

Nei, jeg synes jo det er litt teit på en måte å skille, men jeg skjønner at vi må gjøre det nå, fordi det er en greie i NRK, og da må man skille for å få folk til å forstå hva dette er for noe.

Det samme poenget uttrykker Karlsen, samtidig som han trekker det hele opp til et høyere nivå og understreker at alle redaksjoner i NRK nå har et ansvar på seg for å ivareta arbeidet med konstruktiv journalistikk:

[...] jeg tror nok nå i en periode at det er litt nyttig å skille. Først og fremst for å lage mer konstruktiv journalistikk, så det ikke bare blir et prosjekt som er viktig nå i år, og så blir det glemt. Så tror jeg det er viktig for å minne alle redaksjonene på det, dra frem definisjonen og dra frem eksempler på saker som er laget som konstruktiv journalistikk. Men etter hvert så er det ikke sikkert at det er så viktig å skille.

Hauso gjør et liknende poeng som både Gauteplass og Karlsen, og formidler at det kan være nyttig for øyeblikket å skape et skille for å ha et mer fokusert blikk på konstruktiv journalistikk, men at det uansett er viktig å inkludere flere sider av et sakskompleks. Hun forklarer: «Det at en kanskje får ett ord på det, gjør også at en får litt mer fokus på det.» For Hauge, så har det vært en utfordring å bli konfrontert på hva konstruktiv journalistikk er, av kolleger både i og utenfor NRK, og hun beskriver at hun ved flere anledninger har brukt mye tid på å avklare misforståelser og feilaktige inntrykk hos andre:

[...] det er mange som i starten tenkte at, og som sa helt konkret «Å, skal dere bare lage sånne gladsaker eller sånne kosesaker, dere nå Caroline, er det det? Så koselig for dere». Det er bare sånn, *nei!* Og det er noe med den litt stigmatiseringen da, ikke sant? At vi bare blir puttet i en slags sånn bås. For det er jo *ikke* det vi driver med.

Redaksjonssjefen Fjelly har stått ovenfor lignende opplevelser som de Hauge beskriver, og forteller om hvordan hun opp igjennom årene har blitt møtt med utsagn om at de er journalister, de *skal jo* være kritiske, da bakt inn i en kritisering og avfeining av konstruktiv

journalistikk som noe *annet* enn journalistikk. Hun har da vært rask til å avfeie dem og svare med: «Og det skal vi». Sørensen på den andre siden, tenker ikke at det er viktig å skille på det journalistiske arbeidet de gjør, og ønsker seg heller at konstruktiv journalistikk skal være synonymt med det man anser som vanlig journalistikk:

Jeg tenker at det ikke er så viktig å skille konstruktiv journalistikk. Jeg skulle ønske at konstruktiv journalistikk *var* vanlig journalistikk, og jeg tror det er på vei til å bli det også. Jeg tenker at man må *uansett* ha fokus på dette med disse løsningene og tingene som kan gi mer håp i journalistikken. Så jeg tenker at det ikke er noe skille [...].

Hauso forteller om et litt annet syn på spørsmålet om å skille eller ikke enn de andre informantene. For henne er det litt viktig å skille på arbeidet de gjør, men at det ikke alltid er like lett å gjøre, og at det heller ikke burde konsumere alt av deres journalistiske arbeid. Det er viktig å holde litt igjen, som hun forklarer:

[...] jeg føler at jeg må veldig prøve dette med at en skal ha fokus på det og se der det er mulig, men og på en måte holde igjen og ikke la det konstruktive bare ta alt av det journalistiske arbeidet vårt, men ha det i bakhodet og se på de sakene der det er mulig, men der må man skille litt òg.

Summering av nødvendig skille:

Informantene beskriver ulike syn på nødvendigheten av å skille konstruktiv journalistikk fra andre former for journalistikk eller ikke. Noen anser det som sentralt for å skape et ordentlig fotfeste for konstruktiv journalistikk innad i NRK, mens andre ønsker ikke å bruke tid på det. Flere av informantene ser riktignok en nytte i det å skille det fra resten av produksjonen deres, og peker på flere elementer som lettere forståelse av arbeidsmetoden og bedre muligheter for videre satsning. Informantene er med andre ord delt i sitt syn på hvorvidt satsningen bør skilles fra øvrige journalistiske produksjoner i NRK eller ikke.

5.3 Konstruktiv journalistikk som praksis

Hvordan informantene praktiserer konstruktiv journalistikk varierer: informantene beskriver et bredt mangfold av teknikker det veksles mellom. Det er likevel noen sentrale temaer som går igjen i svarene til informantene på spørsmål om hvordan de praktiserer den journalistiske arbeidsformen. Disse tre temaene er følgende: 1. *Bevisstgjøring*, 2. *Omstilling*

og 3. NRKs grunnplanke. Disse temaene springer ut fra kodegruppe 1, 3 og 4 fra kodingsarbeidet og analysen av intervjumaterialet. Skillet på hva som kjennetegner konstruktiv journalistikk som et fenomen og arbeidsmetode, slik det er beskrevet i foregående delkapittel 5.2, og hvordan konstruktiv journalistikk praktiseres, slik dette delkapittelet belyser, er ikke alltid like lett å trekke opp. Kjennetegn og praktiseringer er overlappende på flere måter, men det er likevel hensiktsmessig å analysere disse to momentene ved konstruktiv journalistikk separat. Dette gir oss innsikt i hva konstruktiv journalistikk betyr og hvordan det praktiseres. Det første temaet, bevisstgjøring, beskriver informantenes møte med arbeidsformen i NRK. Omstilling, det andre temaet, går videre fra bevisstgjøringen og forklarer informantenes opplevelser med å arbeide konstruktivt, og praktiseringen av nye teknikker. Det siste temaet, NRKs grunnplanke, tar for seg hvordan informantene opplever NRKs grep om konstruktiv journalistikk, og hvordan det har blitt kommunisert og operasjonalisert ut til informantene.

5.3.1 Bevisstgjøring: «[...] begrepet trengs for å bevisstgjøre, mer enn at det er noe nytt»

For flere av informantene ble det første møte med konstruktiv journalistikk i NRK starten på en slags bevisstgjøring. Noen knytter denne bevisstgjøringen, og forståelsen av hva konstruktiv journalistikk er, til det innledende arbeidet til Tinmannsvik, *NRK Lyspunkt*, som ble lansert under koronapandemien i 2021. Andre påpeker at det var først i etterkant av prosjektgruppens arbeid våren / sommeren 2022 at de ble oppmerksomme på arbeidsmetoden. Uavhengig av når denne bevisstgjøringen først fant sted, beskriver flere av informantene bevisstgjøringen som en slags åpenbaring: det ble klart for dem at det var både mulig og nødvendig å inkludere flere perspektiver, flere vinklinger og utvide sakskomplekset. Slik beskriver Hauge i NRK Oslo Viken sin bevisstgjøring:

[...] hver gang vi har en sak som vi har lyst til å lage, så har vi tvunget oss til å se etter *løsningen, håpet, lyset og andre perspektiver*, enn det som vi vanligvis ville gjort. Vi er jo oppdratt til å krise-maksimere, vi er jo det.

Hauge reflekterte her over sitt eget forhold til nyhetsjournalistikk, og hvordan hun som journalist har arbeidet i hele sitt voksne liv i NRK. Møtet med *NRK Lyspunkt* og stillingsutlysningene hun og Gauteplass til slutt skulle fylle, traff dem begge personlig, og ble starten på deres bevisstgjøring og deres nye syn på journalistikken: Tinmannsviks arbeid med *NRK Lyspunkt* fungerte som et motsvar til hvor «mørkt og svart» journalistikken til tider

kan være. Svendseid i NRK Vestland beskriver et liknende forhold til konstruktiv journalistikk, og påpeker hvordan hun anser den pågående bevisstgjøringen innad i NRK som viktig for journalistikken de lager:

Så jeg tror det er viktig for å bevisstgjøre, at journalistikken trenger et mangfold av vinklinger og saker, [...] det tvinger oss litt til å ikke bare lage saker sånn som vi alltid ville ha gjort det. At er det litt sånn 'default' å lete etter den kritiske vinklingen, så kan det jo hende at saken blir veldig gøy hvis du stiller litt andre spørsmål, eller leter etter den andre vinklingen.

Sørensen i NRK Vestland føler hun alltid har jobbet konstruktivt på et vis, og har ingen særlige bemerkninger om hvordan det har vært å møte den pågående bevisstgjøringen i NRK. For henne er det relativt nytt i seg selv at konstruktiv journalistikk er et *uttalt* mål man skal jobbe mot. Hun opplever det som at det først har kommet inn i fokus det siste halve året (fra høsten 2022 til våren 2023), og det er i denne perioden det har blitt et konkret mål. Fjelly ved NRK Oslo Viken argumenterer for at konstruktiv journalistikk i et historisk perspektiv ikke er noe nytt innad i NRK, men heller noe det har vært flere forsøk på tidligere. Hun forklarer videre at det som imidlertid er nytt med det pågående arbeidet er heller at det er et forsøk på å hente opp det flere avdelinger i NRK har jobbet med tidligere:

Så nå blir det jo gjort et nytt forsøk, men de som sier at vi aldri har drevet med konstruktiv journalistikk i NRK, de har ikke med seg historien, for jo, vi har gjort det før. Og det er flere avdelinger som har prøvd [...].

Summering av bevisstgjøring:

Det både Hauge, Gauteplass, Sørensen og Svendseid beskriver er en bevisstgjøring innad i NRK som kan knyttes til Tinmannsviks og *NRK Lyspunkt*, og det videre arbeidet til prosjektgruppen våren / sommeren 2022. De skisserer her en bevisstgjøring som førte med seg en del nye tanker om hva journalistikken *kan være*. For noen innebar denne bevisstgjøringen å tenke nytt når det kommer til sakskomplekser, forarbeid og prosessene frem mot det å dekke en sak. For andre ble bevisstgjøringen heller en bekreftelse på at dette er et mål man skal jobbe mot, og at det ikke er så nytt i seg selv. Beskrivelser og redegjørelser som dette, hvor informantene peker på nye forståelser av hva journalistikk kan være og hvilken samfunnsrolle den kan ha, er noe Mäder og Rinsdorf også har belyst (Mäder

& Rinsdorf, 2023, s. 333–334). Konstruktiv journalistikk forstås ikke som en motsetning til tradisjonell journalistikk og journalistikkens samfunnsoppdrag, men heller som en revitalisering av journalistikkens samfunnsoppdrag. Informantene tilskriver med andre ord mye av arbeidet med konstruktiv journalistikk og bevisstgjøringen på dette i NRK til Tinmannsvik og hennes arbeid med *NRK Lyspunkt*, samtidig som det påpekes at det har vært en glidende overgang, uten noe tydelig markert startpunkt.

5.3.2 Omstilling: «[...] vi går for litt andre type saker enn vi ville ha gjort før»

Det å praktisere konstruktiv journalistikk er en krevende affære i følge flere av informantene, men også en givende én. For redaksjonene i NRK Oslo Viken og informantene der er ikke praktiseringen deres knyttet så mye til det konkrete, men heller til en tankemessig omstilling: hvordan skal man behandle et sakskompleks? Hauge forteller hvordan hun og Gauteplass, som arbeider i et tema, ofte ser forskjellig på sakskomplekser, men at de hjelper hverandre med å rette fokuset mot håp og løsninger:

Så sier Gauteplass: «Dette er bare mørkt og svart. Dette er ikke noe konstruktivt. Jeg ser ikke noe konstruktivt i dette her, det gjør jeg virkelig ikke». Så da var det sånn, er det det? Kanskje det er det hvis vi tar på oss de *Lyspunkt*-brillene?

Lyspunkt-brillene referere til den tilnærmingen Tinmannsvik tok med *NRK Lyspunkt*, og den kontakten og oppfølgingen de har hatt av henne siden de begge trådte inn i prosjektstillingene deres. Hauge og Gauteplass tar bevisste grep for å utvide horisonten av sakene de arbeider med, og leter aktivt etter de konstruktive sidene ved et problem eller en utfordring. De er begge «bevisst på håp og løsninger» når de lager saker. Karlsen, distriktsredaktøren i NRK Oslo Viken, bekrefter fokuset til Hauge og Gauteplass: han er klar på at redaksjonen i DK1 har produsert «flere saker med håp, hvor ting har gått bra, hvor vi viser frem løsninger».

I NRK Vestland bærer praktiseringen deres preg av aktiv implementering arbeidsmetoden i alle ledd av produksjonene deres forteller distriktsredaktøren Buanes. Eksempelvis på morgenmøter, hvor de diskuterer vinklinger, nyanser, kildeutvalg og mulige struktureringen av sakskomplekser i fellesskap med hverandre. Å aktivisere konstruktiv journalistikk i plenum på denne måten er en vesentlig del av deres arbeidshverdag, og gir ofte gode resultater for redaksjonen. Eksempelvis ved et tilfelle hvor de arbeidet med personlig økonomi som et

tema over flere artikler, og de tok grep for å fortelle historier som kunne gi håp til publikum i en periode preget av dyrtid og stigende renter. Svendseid, redaksjonssjefen i NRK Vestland, bekrefter det Buanes forteller. De er flinke på å spille hverandre gode når det kommer til konstruktiv journalistikk, og det å være bevisst vinklinger som andre kollegaer kanskje ikke ser selv: «Om vi pitcher en idé vi har, eller spiller inn noe, er det ofte vi seier: 'Men det er jo en god konstruktiv vri, det du sier der'».

Men redaktørens opplevelser stemmer ikke nødvendigvis helt overens med journalistenes, ifølge Sørensen. Hun forteller at redaksjonen deres ved DK2 i NRK Vestland ikke gjør noe særlig annerledes enn før: hvis det er en sak som er konstruktiv, så er det ettertraktet, men det er ikke noe redaksjonen aktivt jobber for slik hun opplever det: «Så vet jeg ikke om jeg selv har så mye kunnskap om hvordan jeg skal få det til, og jeg opplever ikke at det er en *innstilling* i redaksjonen om at man skal prøve å finne det heller». Tross opplevelsen av at det ikke vektes i stor grad, opplever Sørensen at det over tid har blitt et større fokus på konstruktive og positive elementer i arbeidet deres, særlig det siste halve året. Men hvordan hun som journalist selv kan bidra til dette, er ikke like enkelt. Hun beskriver en viss usikkerhet i hvilke konkrete grep og teknikker hun ta i bruk som journalist for å få frem de konstruktive elementene i sakskompleksene hun jobber med.

Det å hente frem konstruktive journalistikk i vurderinger av både saker, intervjuobjekter og vinklinger på morgenmøter er ikke fremmed for informantene fra DK1 og NRK Oslo Viken heller. I likhet med informantene fra NRK Vestland er dette også en del av deres rutiner, hvor særlig Hauge har en sterk rolle som pådriver for å vektlegge konstruktiv journalistikk på morgenmøter. Men det er ikke alltid like enkelt å få fram fokuset på det ifølge Gauteplass:

Jeg merker det på morgenmøte nå, det er verdens treigeste morgenmøte, det er jo én ting. Men så kommer folk med ideer: og da går det jo veldig ofte på det gamle, at vi er ute etter noe som *ikke fungerer*. Det er fortsatt sånn.

Gauteplass forklarer det med at konstruktiv journalistikk, gitt hennes og Hauges spesielle prosjektstilling, ofte havner på deres bord. Tidvis oppleves det som slitsomt at den konstruktive tilnærmingen stopper med deres eget arbeid, og ikke smitter over til kollegaene deres. Sånn Gauteplass opplever det, kan det virke som om arbeidet deres med konstruktiv journalistikk kan være en påkjenning for kollegaene deres. Fjelly bekrefter opplevelsene til

Gauteplass, og tillegger streifingene til påkjenningene konstruktiv journalistikk har på den journalistiske arbeidsprosessen: å jobbe konstruktivt krever ofte at journalistene jobber med saker over en lengre tidsperiode, hvor de ikke følger et vanlig produksjonsformat:

Når noen har en, kanskje i noens øye, liksom 'eksklusiv turnus', [...] hvor man får lov å jobbe lenge med én sak, kan jobbe to uker med én sak, det kan nok oppleves litt sånn luksus for de som må produsere veldig mye i det daglige. Så det går jo litt på bekostning av resten av redaksjonen.

Som et resultat av disse endringene i arbeidsprosessen deres, har det blitt en økning av såkalte *XL-saker* for Hauge og Gauteplass. En XL-sak vektlegger visuelle elementer i større grad, ofte i kombinasjon med nye teknologiske løsninger / elementer, slik at produktet publikum presenteres for skiller seg markant fra vanlige nyhetssaker. Dette kan være både nyhetssaker, såkalte rullende bildefortellinger (hvor det er fotografiene som er bakgrunnen, og teksten ligger over bildene mens man ruller seg gjennom saken), og videoer til både forsiden og innslag til TV-sendinger. Konstruktiv journalistikk krever både mer tid og mer plass argumenterer Hauge, noe som kan være krevende: «Hvordan i himmelens navn skal man kunne klare å fortelle en problemstilling, og håp, og løsninger, og alt, ikke sant?».

Hauso, informanten fra LK2 og NRK Vestland, arbeider med konstruktiv journalistikk opp mot *Ung-redaksjonen* deres i NRK Vestland med et fokus på sosiale medier. Ung-redaksjoner i NRK er egne redaksjoner som består av journalister og reportere under 30 år som jobber målrettet mot en yngre publikumsgruppe, og er en avledet fra arbeidet til Ung-redaksjonen i Oslo. Til tross av at Hauso er 31 år jobber hun i en slik redaksjonen i NRK Vestland, og hun forteller at de ofte ender opp med å jobbe konstruktivt. Fokuset deres på et yngre publikum har resultert i mer konstruktiv journalistikk enn de tidligere har jobbet med: «[det] henger jo litt sammen, fordi at vi har et litt sånt ungt fokus, at vi prøver å bruke caser som er unge, og derfor bruker vi òg mye mer konstruktiv journalistikk i det daglige».

Summering av omstilling:

Informantene beskriver en praktisering av konstruktiv journalistikk som har fellestrekk på tvers av redaksjonene: inkludering og diskutering av konstruktive vinklinger og perspektiver på morgenmøter, tankemessige omstillinger som går på hvordan man skal forholde seg til sakskomplekser og behovet for mer plass og mer tid er poeng som går igjen. Noen opplever

motstående sider ved praktiseringen av konstruktiv journalistikk, hvor det både heies frem og roses opp på møter, men at det også får lite reell effekt på redaksjonenes innsats. Andre sitter igjen med opplevelser om at fokuset deres på konstruktiv journalistikk kan være irriterende for kollegaer. For noen informanter har praktiseringen deres resultert i større bruk av XL-saker, mens det for andre har blitt den nye normalen å praktisere konstruktiv journalistikk i deres arbeid med å nå unge, som særlig kommer til uttrykk på sosiale medier.

Argumentene og beskrivelsene til flere av informantene dreier seg mye om hvilke individer som benyttes i saker og hvordan deres personlige erfaringer er sentralt for dem som journalister og redaktører. For dem er det viktig at slike subjektive perspektiver sidestilles med samtidens allerede etablerte journalistiske idealer som det å være objektiv, fri, kritisk og undersøkende. Et slikt syn på subjektivitetens plass i journalistikken påpeker Hornmoen og Steensen er nødvendig i deres pragmatiske forståelse av subjektivitets idealet (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 195–196). Ved å betrakte det subjektive, være seg *bylinesubjektivitet* (journalistens egne subjektivitet) eller *kildesubjektivitet*, som en del av det objektive, hvor følelser og verdier sidestilles med det rasjonelle, kan journalistikken formidle gjenkjennbare forståelser av mennesker (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 196). Måten informantene praktiserer konstruktiv journalistikk på kan sees i lys av van Antwerpen og Fieldings undersøkelse på ulike teknikker som benyttes i praktiseringer av konstruktiv journalistikk (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 180–185). De beskriver en praktisering som fokuserer på hvem, hva og hvordan kilder brukes i sakskompleks, hvordan man forholder seg til sakskomplekser som journalister og redaktører, hvilke spørsmål og fokussetninger (ledende setninger som skal føre arbeidet fremover, mye likhet med en problemstilling) som stilles, og hvilke perspektiver som vektlegges. Disse teknikkene sammenfaller med teknikkene van Antwerpen og Fielding har beskrevet på flere områder, hvor særlig vektlegging av kontekst, med ulike perspektiver og vurderinger av disse, gjør seg gjeldende (van Antwerpen & Fielding, 2023, s. 180–185).

5.3.3 NRKs grunnplanke: «Dette skal inn i *all* produksjon faktisk. Altså, at det skal være en slags grunnplanke»

NRKs satsning på konstruktiv journalistikk kan beskrives som en arbeidsmessig endring og overgang til en ny type journalistikk. Informantenes beskrivelser av denne overgangen vitner

om en satsning som er kommet for å bli en fast del av NRKs samfunnsoppdrag. For Sørensen er etterspørselen etter saker som har håp og løsninger en bekreftelse på dette:

Det har jo vært mye fokus på at forsiden og nrk.no vil ha saker med håp. Og når de sier at de vil ha saker med håp, så tenker jeg jo på *konstruktiv journalistikk*. Det er jo det samme på en måte, tenker jeg. Så at de har sagt og uttrykt at de vil ha og stiller seg positive til sånne saker, gjør jo og at mine ledere er positive til å lage sånne saker, og tørr å satse på det.

Flere av informantene knytter NRKs satsning til Tinmannsvik, som under strategiutmeldingen i januar 2023 fikk mye plass. En strategiutmelding i NRK er en fremleggelse av hva NRK skal fokusere på, og hvordan de skal gjøre dette. Hvert år holder NRK en slik samling, og for samlingen i 2023 var konstruktiv journalistikk en sentral del av arrangementet:

Så får jo hun [Ingrid Tinmannsvik] en sentral plassering den dagen. Det er jo en smekkfull dag med masse som skal inn der, men konstruktiv journalistikk får plass. Der gir hun oss verktøy og triks, og vinklinger om hvordan vi kan gjøre dette. Og igjen, så må vi begynne på morgenmøter og snakke om det med de brillene på. Og hun [Tinmannsvik] sa: «Jeg er klar for en workshop-turne, det er bare å ring».

Sitatet over er fra Buanes, distriktsredaktøren i NRK Vestland. Hun forteller at redaksjonene deres tok Tinmannsvik på ordet, og inviterte henne til å holde workshops (arbeidssamlinger) for redaksjonene deres ved DK2 og LK2 i NRK Vestland kort tid etter strategiutmeldingen. Og tett samarbeid med prosjektlederen for konstruktiv journalistikk er ikke noe nytt for informantene i NRK Oslo Viken heller: for dem er NRKs satsning på arbeidsmetoden synonymt med Tinmannsvik på mange måter. For Hauge og Gauteplass har det vært essensielt å ha tett kontakt med prosjektlederen, og hatt muligheten til å «[...] kaste ball og sånn». Redaksjonssjef Fjelly bekrefter det Hauge og Gauteplass påpeker, og forteller hvordan Tinmannsviks arbeid som prosjektleder har ført til mye godt for dem som redaksjonen og skapt både interesse og engasjement. Gauteplass forteller om prosjektlederens arbeid som opplysning:

Altså konstruktiv journalistikk er veldig knyttet til hennes navn, ikke sant? Altså Ingrid, da. Hun har blitt symbolet på konstruktiv journalistikk i NRK, og hun er veldig

flink til å formidle. Hun holder jo foredrag hele tiden, reiser rundt og hun opplever at når hun har vært på en plass, så ser folk *lyset*.

Men satsningen på konstruktiv journalistikk har ikke kommet som et brått skifte, forklarer flere av informantene. Sørensen i NRK Vestland merket ikke noe særlig til noen endring hverken før eller etter strategiutmeldingen i januar 2023, og har heller ikke følt på noe press ovenfra: «Jeg har jo tidligere lagd konstruktive saker, så jeg har vel egentlig ikke merket noe til den overgangen, eller reflektert over det».

Informantene fra begge redaksjoner beskriver hvordan de oppfatter at konstruktiv journalistikk skal inn i alle ledd av NRKs produksjoner, noe som ble tydelig etter strategiutmeldingen i 2023. Nyhetsproduksjon, dramaproduksjon: det er få eller ingen deler av NRKs produksjonslandskap som ikke blir påvirket av satsningen slik Gauteplass oppfatter det: «Målet til NRK, sånn som jeg oppfatter det, er at dette skal inn i *all* produksjon faktisk. Altså, at det skal være en slags grunnplanke». Men endringer tar tid som Hauge påpeker. Hun forteller hvordan det ikke har fått så stor betydning for noen andre i redaksjonen deres i DK1 enn for det arbeidet hun og Gauteplass gjør, men at små endringer har skjedd, og at de «små dryppene» de bidrar med på morgenmøter kanskje hjelper andre til å tenke mer konstruktivt. Hauso i LK2, påpeker at NRKs satsning på konstruktiv journalistikk også har nådd henne, som jobber alene på et lite lokalkontor.

NRKs forhold til konstruktiv journalistikk har endret seg over tid, i følge flere av informantene. Gauteplass forteller hvordan hun først opplevde det som at konstruktiv journalistikk var veldig knyttet til positiv journalistikk, og det som ofte kan kalles for *glad-saker* (ofte enkle nyhetsaker uten en tung nyhetsverdi, men som formidler noe positivt). Hun knytter det hele til koronapandemien og det innledende arbeidet til Tinmannsvik med *NRK Lyspunkt*, hvor det først og fremst handlet om å levere noen positive lyspunkter i en dyster periode. Ett år senere virker det for Gauteplass som om NRK har utvidet fenomenet konstruktiv journalistikk til noe mer enn kun enkle lyspunkt og glad-saker.

Summering av NRKs satsning:

Informantene beskriver NRKs satsning og deres oppfattelse av denne som et prosjekt som har vært og fortsatt er i utvikling. Noen knytter satsningen til flere tidligere forsøk i NRK på løsningsorientert og publikumsrettet journalistikk, mens andre igjen anser *NRK Lyspunkt* og

arbeidet til Tinmannsvik og hennes prosjektgruppe som utgangspunktet. Med strategiutmeldingen i januar 2023 fikk hele prosjektet en ytterligere dytt, beskriver flere informanter. Det har skapt mer fokus på konstruktiv journalistikk, og det etterspørres nå til forsiden på nrk.no i en større grad enn før. Felles for flere av informantene er opplevelsen av at konstruktiv journalistikk nå er kommet for å bli en fast del av NRKs produksjon, og noe som skal inn i alle ledd av samfunnsoppdraget til NRK, på lik linje med andre satsninger.

5.4 Konstruktiv journalistikk og publikumsrespons

Bildet informantene tegner av publikums respons på konstruktiv journalistikk er samlet sett et svært positivt ett. Informantene beskriver responsen som overveldende, omfattende og gjennomgående positiv. I informantenes felles opplevelser av publikumsresponsen er det særlig noen temaer som går igjen i deres beskrivelser: *1. Positivt og 2. Deltakelse*. Disse temaene springer ut fra kodegruppe 5 fra kodingsarbeidet og analysen av intervjumaterialet. Det første temaet, positivt, peker på informantenes opplevelser av publikums respons som en gjennomgående positiv, og det andre temaet, deltakelse, beskriver hvordan informantene opplever publikum som mer deltakende enn tidligere.

5.4.1 Positivt: «'Dette er helt fantastisk og så viktig innslag. Det kan faktisk redde liv. Tusen takk'.»

For Hauge og Gauteplass i DK1 og NRK Oslo Viken har responsen fra publikum utelukkende vært positiv, slik de beskriver det. De forteller hvordan de som journalister ofte møter på «mye dritt» i form av tilbakemeldinger på saker og artikler de skriver, men at dette har endret seg etter at de begynte å jobbe mer konstruktivt: de har ikke mottatt en eneste «drittmelding», slik Hauge påpeker: «Ja, publikum har reagert utelukkende positivt. Tror ikke vi har fått én drittmelding jeg. Hva? Tenk på det!». Gauteplass bekrefter: «Og aldri noe negativt, faktisk. *Utelukkende positivt*». Publikumsresponsen kommer ofte i form av takke-mail forteller Hauge:

Vi får masse takke-mail: «*Og gud, det var godt, ikke sant? Det var godt. Og her var det sånn da jeg hørte introen, så tenkte jeg, å, dette blir bare trist, og så var det sånn nydelige vendinger i reportasjen*» ikke sant? «*Her triller tårne når vi ser på Lørdagsrevyen, nydelig*». Og likeledes med han, etter at vi hadde sendt den saken der, så kommer sånne meldinger: «*Kjempebra sak om Rask Psykisk Helsehjelp, kan*

redde liv med den, Tordis.» Hun her jobber i psykiatrien: «Dette er helt fantastisk og så viktig innslag. Det kan faktisk redde liv, tusen takk.»

Til sitatet over dro Hauge opp eksempler på takke-mail hun og Gauteplass har fått på e-post, med utgangspunkt i et knippe saker de har jobbet med den siste tiden. Hauge og Gauteplass' opplevelser av hvordan publikum har reagert på innholdet de produserer bekreftes av både Karlsen, distriktsredaktøren for NRK Oslo Viken, og Fjelly, redaksjonssjefen for DK1. Fjelly forteller hvordan publikum har skiftet fra å ofte gi dem mye kjeft for det nyhetsbildet de presenterer, til å heller gi både ros og heder: «[...] det er nesten utelukkende positive tilbakemeldinger på at vi klarer å snu rundt ett litt sånn *hel-mørkt* nyhetsbildet». For Fjelly så er det nettopp dette som er sentralt i hvordan publikum har reagert på innholdet deres og den journalistikken de har produserer: produktet deres er «kjærkommet» for publikum slik hun opplever det. Karlsen trekker på hvordan Hauge og Gauteplass tidvis har blitt «blåst av banen» over hvor *mye* respons de får på sine produksjoner i forhold til hva de vanligvis opplever i redaksjonen og regionen NRK Oslo Viken.

Opplevelsene av at publikum er positive til det konstruktive produktet som produseres sitter også informantene Sørensen og Hauso ved DK2 og LK2 i NRK Vestland med. Sørensen forteller at hun ofte blir overrasket over hvordan sakene treffer publikum: hun gir et eksempel på en sak hvor hun forventet å få kritikk fra publikum for at hun *ikke var kritisk nok* i saken hun hadde skrevet, men den kritikken kom aldri, det kom heller takke-mail. Hauso opplever også en positiv respons på de konstruktive sakene hun arbeider med fra publikum: hun får gjerne personlige tilbakemeldinger fra publikum, og kan ikke minnes at det har vært noe negativt eller kritisk, det har heller vært positivt. Svendseid, redaksjonssjefen ved DK2 og LK2 bekrefter både Hausos og Sørensens opplevelser: hun kan heller ikke minnes at de har fått noen negative tilbakemeldinger på at de «presenterer konstruktive saker som nyhetsjournalistikk». Buanes, distriktsredaktøren for NRK Vestland, ser den positive responsen fra publikum i lys av utfordringene verdenssamfunnet står ovenfor, hvor krig, økonomisk nedgang, klimaendringer og pandemi har ført til mye elendighet i nyhetsbildet. Hun påpeker det samme som Fjelly: det virker som om deres konstruktive journalistikk er kjærkommet for publikum.

Summering av positivt:

Informantene beskriver publikumsresponsen som positiv med reaksjoner som vitner om at den konstruktive journalistikken deres er kjærkommet, særlig i en tid preget av kriser på mange fronter av samfunnet. Slike beskrivelser trekker linjer til sosialt ansvarlig idealet til Hornmoen og Steensen, og viktigheten av dette. Journalistikk som er sosialt ansvarlig, og som lener seg på kontekster, nyanser og utvidede sakskomplekser leses godt og mottas godt av publikum, forklarer informantene. Disse beskrivelsene står ikke alene: van Antwerpen et al. har også avslørt positive effekter av konstruktiv journalistikk på publikums følelsesmessige respons (van Antwerpen et al., 2023, s. 1055). Hornmoen og Steensen har beskrevet flere ulike modeller journalistikken kan innrettes mot i krisetider for å opprettholde sosialt ansvarlig idealet, hvor den *kontekstuelle modellen*, særlig er til stede her (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 191). Den kontekstuelle modellen beskriver hvordan journalister kan anrette seg etter hvilke publikumsgrupper de ønsker å nå, og hvordan journalister tilrettelegger informasjonen de formidler ut ifra ulike grupper. Informantenes beskrivelser vitner om at de er seg bevisst hvilket publikum de retter seg mot og hvilket innhold de ønsker å lage for publikum, og det bidraget journalistikken skal komme med i tider preget av et bredt spekter av sosiopolitiske utfordringer.

5.4.2 Deltakelse: «[...] folk var positivt innstilt og kom med gode historier tilbake: det avlet litt»

I tillegg til informantenes opplevelse av publikumsresponsen som positiv, beskriver samtlige av informantene hvordan publikum selv har vært deltakende i den konstruktive journalistikken de har produsert. Flere informanter forteller hvordan publikum støtter opp under saker de arbeider med ved å sende inn tips om lignende sakskomplekser som tar for seg et eller flere aspekter ved saken de har rapport om. Sørensen ved DK2 i NRK Vestland, opplevd dette ved en sak hun hadde skrevet om en ung mann som fikk nødvendig psykisk helsehjelp: hun fikk nærmere 300 henvendelser i etterkant av saken, hvor flere av disse var tips om andre personer som hadde stått i samme situasjon og fått den hjelpen de trengte. I tillegg til å tipse om lignende saker fortalte flere i publikummet som henvendte seg til Sørensen om sine egne historier og opplevelser knyttet til psykisk helsehjelp:

[...] da fikk jeg jo over 300 e-poster fra lesere som takket, og var veldig takknemlige for at saken viste håp, og fortalte om sine egne erfaringer med det samme. Jeg

merket veldig at folk var positivt innstilt og kom med gode historier tilbake: det avlet litt.

I tilfellet med den unge mannen som fikk psykisk helsehjelp ble ingen av tipsene fra publikum til reelle saker: det ble for like historier og likhetene i sakskompleksene var for store, forklarer Sørensen mens hun påpeker at det kan være utfordrende å lage saker utfra publikums tips. Denne saken var for Sørensen et godt eksempel på hvordan ulike former for journalistikk skaper ulike former for publikum: hadde hun valgt å fokusere på noen som ikke hadde fått den hjelpen de trengte i stedet antar hun at hun hadde fått en helt annerledes respons på saken, hvor tonen kunne vært mer negativ.

For Hauso som arbeider fokusert med sosiale medier i LK2 har hun merket en markant forskjell i publikums respons og interaksjoner med de konstruktive sakene de produserer. Det er både flere følgere og flere liker-klikk på de konstruktive sakene versus de vanlige sakene de publiserer på sosiale medier:

Jeg føler at kommentarfeltet blir på en måte mye mildere. Det er noe med at du får en mye mer nyansert sak, sant? [...] det overrasket meg litt, at man ser denne *forskjellen*: kanskje ikke så mye negative kommentarer i kommentarfeltet.

Interaksjonen med publikum endrer seg når det er konstruktive saker versus vanlige saker, slik Hauso opplever det. Svendseid, redaksjonssjefen for DK2 og LK2 i NRK Vestland, beskriver noe lignende til det Hauso opplever: de ser at lesertallene ofte er svært gode på saker som er konstruktive. Saker som er positive, som forteller sterke og gode historier, og som «berører folket» blir ofte godt delt og får mange liker-klikk på sosiale medier, i samsvar med høye lesertall:

Folk deler jo gjerne saker på nett som er positive eller som er gode historier. Og det har vi jo visst lenge, ikke sant? At saker som berører folk, rører folket, som tar det litt sånn til hjertet, det liker jo folk å dele. Så vi vet jo at hvis vi gjør det på riktig måte så fungerer det veldig godt.

Gauteplass ved DK1 i NRK Oslo Viken opplever en annen side ved publikum i deres arbeid med konstruktiv journalistikk: intervjuobjekter stiller gjerne oftere opp, og byr mer på seg selv i saker de arbeider med: «Jeg synes det er mye enklere å forholde seg til intervjuobjekter. De blir jo mye mer positivt innstilt». Hun går videre og beskriver hvordan

intervjuobjektene hun møter på og personer hun snakker med i jobbsammenheng ofte blir glade for å høre at hun jobber med konstruktivt: «Folk blir altså så glad for å høre det, og du ser nesten at de får sånn lys i øynene».

Summering av deltakelse:

Informantenes beskrivelser av publikumsresponsen vitner om at leserne ofte kjenner seg igjen i sakskompleksene, og ser sine egne opplevelser både bekreftet og brakt fram for offentligheten. Flere av informantene legger vekt på hvordan intervjuer og forholdet til kilder har vært enklere og oppleves som mer deltakende enn tidligere, og at publikum stiller seg positive til konstruktiv journalistikk. Et mer deltakende publikum, og mer interaksjon, har Overgaard også avslørt i sin studie fra 2021: her interagerer publikum oftere og mer med konstruktive nyhetssaker enn med tradisjonelle nyhetssaker (Overgaard, 2021, s. 13). Den dialogen som her beskrives av informantene viser viktigheten informantene legger i dialogidealet i journalistikken, slik Hornmoen og Steensen har beskrevet det. Forståelsen av dialog som en tilnærming til flere sannheter, den andre av Hornmoen og Steensens tre normative posisjoner til idealet, er her gjeldende (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 197). En slik tilnærming vektlegger viktigheten av flere nyanser og ulike synspunkter, og har ikke én sannhet som mål for journalistikken. Dette er kvaliteter som er til stede i informantenes beskrivelser av forholdet til publikum og den responsen de har fått.

5.5 Summering av primæranalyses funn og drøfting

Kapittel fem har redegjort for primæranalyse av intervjumaterialet fra de semi-strukturerte dybdeintervjuene utført våren 2023 ved to forskjellige NRK redaksjoner. Analysen har gått i dybden på det empiriske datamaterialet som er hentet fra intervjuene og presentert dette opp mot Hornmoen og Steensens pragmatiske nytolkninger av journalistikkens idealer og relevant tidligere forskning. Primæranalysen har belyst hvilke av Hornmoen og Steensens idealer som gjør seg gjeldende i informantenes beskrivelser og deres forståelse av konstruktiv journalistikk, og belyst hvordan disse idealene kommer til uttrykk i informantenes arbeid. Ulikheter og fellestrekk i informantenes beskrivelser er trukket fram og påpekt, sammen med informantenes opplevelser, utfordringer og erfaringer. Primæranalysen og kapittel fem utgjør den første halvdel av analysen.

6. Presentasjon og drøfting av funn fra sekundæranalyse: dokumentanalyser

Som beskrevet tidligere er sekundæranalysen en supplerende analyse til primæranalysen, og vil av den grunn være noe mindre i både størrelse og dybde. For sekundæranalysen er det følgende forskningsspørsmål som belyses:

2. *Hvordan har NRK definert og operasjonalisert begrepet «konstruktiv journalistikk»?*
5. *Hvordan presenterer NRK satsningen på konstruktiv journalistikk i interne dokumenter?*

Dette gjøres med funnene fra analysen av de tre utvalgte dokumentene, som drøftes og redegjøres gjennom de tre analytiske grepene *saksetablering*, *saksomforming* og *konteksting*, en tilnærming til dokumentanalyse Asdal og Reinertsen beskriver som *dokumentsaker* (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 103–120). Her vektlegges det hvordan dokumenter former, preger, kontekstualiserer og realiserer saker slik de fremlegges gjennom dokumentene, og hvilke prosesser som er med på å forme dette. Kapittelet vil belyse hvordan konstruktiv journalistikk i NRK har blitt etablert som en sak for hele NRK, hvordan denne saken har blitt realisert og aktivisert i NRK, og hvordan NRK har plassert konstruktiv journalistikk og deres pågående prosjekt i ulike kontekster for å forankre fenomenet i NRKs samfunnsoppdrag. Funnene fra dokumentene redegjøres for og drøftes i tre ulike delkapitler, der hvert delkapittel tar for seg hvert sitt dokument: *6.1 Prosjektrapport: NRKs operasjonalisering av konstruktiv journalistikk*, *6.2 Intern presentasjon: NRKs realisering og aktivisering av konstruktiv journalistikk* og *6.3 Nettverkssamling: NRKs sosiale kompetansedeling*. Forskningsspørsmål to besvares med delkapittel 6.1 og 6.2, og forskningsspørsmål fem besvares med delkapittel 6.1, 6.2 og 6.3. Kapittelet summeres opp avslutningsvis med delkapittel *6.4 Summering av sekundæranalysens funn og drøfting*. De tre interne dokumentene ble innhentet i perioden våren 2023 – våren 2024: én arbeidsrapport som redegjør for arbeidet til den konstruktive prosjektgruppen ledet av Tinmannsvik våren / sommeren 2022, og én tilhørende PowerPoint-presentasjon og én invitasjon til en nettverkssamling for konstruktiv journalistikk i NRK i Oslo vinteren 2023.

6.1 Prosjektrapport: NRKs operasjonalisering av konstruktiv journalistikk

Prosjektrapporten ble publisert 15. juni 2022, og ble distribuert internt i NRK sine kanaler for ansatte kort tid etter dette. Arbeidet til prosjektgruppen hadde pågått over lenger tid, og

resulterte i en 52 siders lang rapport om hvordan NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk hadde foregått frem til dette punktet og hvordan det skulle etableres og iverksettes videre. Rapporten består av fem kapitler: 1. *Definisjon*, 2. *Mål*, 3. *Innsikt*, 4. *Konstruktiv journalistikk i NRK i dag* og 5. *Hva må NRK gjøre nå?* En innledning til rapporten kommer før det første kapitlet og innholdsfortegnelsen. Bakgrunnen for rapporten beskrives her, hvor det uttales at det å «definere begrepet [konstruktiv journalistikk] og sette mål for NRK» var et av hovedmålene for prosjektgruppen og rapporten. Her etableres konstruktiv journalistikk som en sak for NRK, for første gang. Hvordan denne saksetablering foregår, skjer på ulike måter og med ulike virkemidler.

6.1.1 Saksetablering: et riktig verdensbilde

Det å etablere noe som en sak har en iboende dobbelthet ved seg, argumenterer Asdal og Reinertsen for (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 112). Samtidig som det å etablere en sak beror seg på å definere, ramme inn og beskrive noe til det punktet hvor det blir håndterlig, består det samtidig av åpne opp noe, gjøre det omtvistelig og gi det oppmerksomhet (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 112). I tilfellet med prosjektrapporten, er denne dobbeltheten til stede. Rapporten markerer seg som det første dokumentet som detaljert tar en stilling til og omtaler konstruktiv journalistikk i NRK, og søker seg både oppmerksomhet og interesse fra dets lesere (ansatte i NRK). En slik artikulering og befestning av at konstruktiv journalistikk som en sak i NRK, skjer allerede innledningsvis.

Innledningen lener seg på samfunnsoppdraget til NRK og hvordan dette er knyttet til å gi publikum et *riktig bilde* av verden, samtidig som det trekkes linjer til at publikum har et behov for å *forstå verden*, noe NRK skal hjelpe dem med. Konstruktiv journalistikk blir i denne forstand befestet og artikulert som å være veien til «et riktig bilde» og presentasjon av verden, som NRK skal jobbe for. De tekstlige grepene i rapporten er med på å støtte opp under denne saksetableringen: definisjonen og målene arbeidsgruppen har satt ned gis her den mest prominente plasseringen i rapporten, og er det første som møter leseren. Videre følger *Innsikt*-kapitlet som gir bred bakgrunnsinformasjon for behovet av denne satsningen på konstruktiv journalistikk, hvor intervjuer med journalister i NRK kombineres med datagrunnlag på nyhetsunngåelse, uttalelser fra eksperter på fagfeltet og egne undersøkelser på publikums syn på journalistikken NRK produserer.

Saksetableringen befestes med slike grep i rapporten: konstruktiv journalistikk er et mål for NRK som helhet, og noe som angår kjernefunksjonen til NRK og det samfunnsoppdraget de utfører som allmennkringkaster. Vektleggingen av samfunnsoppdraget til NRK, og viktigheten av å presentere et riktig og helhetlig bilde av verden utgjør essensen av den saksetableringen som foregår i rapporten. Konstruktiv journalistikk forstås ikke her som et alternativ eller kun en måte å løse samfunnsoppdraget på, men heller som den måten samfunnsoppdraget må løses på for at det skal gjøres riktig og mest hensiktsmessig. Strukturen av rapporten og det innholdet som presenteres støtter ytterligere opp under saksetableringen, hvor særlig den prominente plasseringen av definisjonen og målene for NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk er i forsete og det første som møter leseren.

6.1.2 Saksomforming: NRKs egne konstruktivitet

Der saksetableringen i rapporten kommer til synet med de tekstlige grepen, rapportens struktur og fremhevingen av ekspertuttalelser, og interne / eksterne undersøkelser, omformer også dokumentet konstruktiv journalistikk til NRKs egen versjon. Gjennom små teknikker, eksempelvis omformuleringer, omdisponeringer og nye beskrivelser, som Asdal og Reinertsen omtaler som *modifiseringsarbeider* (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 114), foregår det en saksomforming i rapporten. Dette kommer særlig til uttrykk i definisjonen av konstruktiv journalistikk som arbeidsgruppen har nedtegnet. Her vises det til flere ulike forståelser av fenomenet konstruktiv journalistikk, og hvordan det gjerne benyttes i andre medier og redaksjoner, samtidig som teksten går videre med å nedtegne NRKs egen definisjon: «Konstruktiv journalistikk i NRK skal styrke og utvikle demokratiet ved å: 1. Vise et mer *nyansert* nyhetsbilde, 2. Peke på *løsninger*, 3. *Motvirke polarisering* og skape *dialog*, med og mellom folk».

Definisjonen låner fra både løsningsorientert journalistikk og konstruktiv journalistikk, og kombinerer elementer fra begge to og skaper med det en egen form for konstruktiv journalistikk, særegen til NRK. Saksomforming arbeidsgruppen og forfatterne her foretar seg er en kompleks kombinasjon av ulike forståelser for journalistiske arbeidsmetoder, og kombinerer det de anser som det «beste» fra hver. NRK lener seg med dette ikke på andres definisjoner eller beskrivelser av konstruktiv journalistikk, men modifiserer fenomenet til eget bruk, i samsvar med deres samfunnsoppdrag. Denne hensikten kommer fram av teksten som følger definisjonen: «[...] vi skal være først - med hele bildet». Valget av å ikke

lene seg på utenforstående og etablerte definisjoner er både spennende og interessant. NRK og arbeidsgruppen, slik de påpeker i rapporten, var ikke fornøyd nok med disse etablerte definisjonene, og fant det heller hensiktsmessig og *nødvendig* å bygge videre på disse for å skape en forståelig, enkel og konkret definisjon for deres eget arbeid og pågående satsning.

6.1.3 Konteksting: utfordringer, historisk forankring og omstilling

Rapporten til arbeidsgruppen er en del av NRKs pågående arbeid med konstruktiv journalistikk, og deres historie med fenomenet så langt. Dokumentet er ikke bare en vesentlig del av NRKs historie med konstruktiv journalistikk, det er også den første helhetlige rapporten NRK har produsert om dette arbeidet. Denne konteksten er en essensiell del av dokumentet selv. Det er viktig å anse konteksten til et dokument i et aktivt lys, ikke som et passivt element rundt saken eller dokumentet, argumenterer Asdal og Reinertsen for (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 113). En slik aktiv forståelse fordrer at man forholder seg til mer enn det umiddelbare i konteksten av en sak, og ikke overforklarer konteksten selv: da står man i fare for å «hoppe bukk over selve teksten og hvordan den forklarer og trekker opp kontekster [...]» som Asdal og Reinertsen understreker (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 118). Begrepet konteksting brukes her til å beskrive hvordan dokumenter og saker skaper sine egne kontekster, preger de kontekstene de er en del av, og fordrer endringer i sakene gjennom de kontekstene det trekkes linjer til (Asdal & Reinertsen, 2020, s. 118–119).

Kontekstingen som foregår i rapporten er preget av flere elementer, men det er særlig ett par som gjør seg gjeldende i saken: *nyhetsunnngåelse*, *historie*, og *omstilling*. Teksten bærer med seg den samfunnsmessige utfordringen nyhetsunnngåelse stiller for redaktørstyrte medier, og den trusselen denne utviklingen har for NRK og deres samfunnsoppdrag. Denne konteksten er førende for hele rapporten, og fungerer som en grunnstein som argumentene om implementering av konstruktiv journalistikk lener seg på. Den historiske konteksten viderefører forankringen i nyhetsunnngåelse-konteksten, og fungerer som et forklarende element som begrunner arbeidet til NRK og den pågående satsningen. Her er det ikke samtiden som er i fokus og tar plass, men heller det historiske: hvordan NRK har jobbet med konstruktiv og løsningsorientert journalistikk over tid. Denne konteksten fungerer i den forstand at den ikke introduserer noe nytt, men heller systematiserer samfunnsoppdraget til NRK gjennom deres tidligere arbeid, og den nye satsningen på konstruktiv journalistikk. Konteksten av omstilling former seg i rapporten gjennom bruken av journalister, redaktører

og eksperter på konstruktiv journalistikk med intervjuer og sitater fra disse. Her, i kombinasjon med datasett og konkretiserte mål og delmål for fremtiden, presenterer rapporten og saken en omstilling som skal gjelde for alle ledd av NRK. Det er slik rapport avsluttes: med et eget kapittel om hva som skjer videre nå i NRK, hvem som har ansvar for hva, og hvordan dette arbeidet skal realiseres. Disse kontekstene virker alle inn til en helhetlig kontekst for rapporten, hvor samfunnsmessige utfordringer, historisk forankring og omstilling til nye tider smeltes sammen til én.

6.2 Intern presentasjon: NRKs realisering av konstruktiv journalistikk

Den interne presentasjonen som deler navn med rapporten publisert 15. juni 2022 er i stor grad en videreføring av både det visuelle og tekstlige innholdet fra rapportformatet over til et presentasjonsformat. Oppbyggingen av presentasjonen bærer preg av å følge rapporten, med den samme inndelingen og innholdet som rapporten. I den forstand kan presentasjonen sees på som en forlengelse av rapporten, med både likheter og forskjeller. Hvordan disse likhetene og forskjellene preger saksetableringen, -omforming og kontekstingen i presentasjonen skjer på ulike måter.

6.2.1 Saksetablering: NRKs utfordringer

Saksetableringen i presentasjonen skiller seg fra saksetableringen i rapporten. Her etableres ikke saken gjennom en innledende beskrivelse av hva konstruktiv journalistikk er, og hva det skal bidra med. Det første som møter leseren er en oversikt over den økende andelen av yngre publikum som tyr til nyhetsunnngåelse, i kombinasjon med sterke utsagn fra informanter og eksperter i NRKs undersøkelser. Forskjellen tydeliggjøres når man vurderer dokumentene i forhold til hverandre: saken etableres først og fremst gjennom positive beskrivelser og argumentasjon knyttet til samfunnsoppdraget til NRK i rapporten, mens presentasjonen etablerer saken gjennom trusselen av nyhetsunnngåelse. Her trekkes det linjer til hvilke utfordringer dette er for NRK som allmennkringkaster, og åpner opp for spørsmål om hvordan man skal løse dette, som besvares videre med den påfølgende etableringen av presentasjonens kjerne-sak: konstruktiv journalistikk. Videre i presentasjonen er de tekstlige rammene og de visuelle virkemidlene relativt identiske med rapporten, og oppsettet virker å være klippet og limet, og tilpasset et presentasjonsformat.

6.2.2 Saksomforming: realisering og praktisering

Det største skillet mellom rapporten og presentasjonen kommer til syne i den avsluttende delen av presentasjonen, kapittelet titulert *Hva må NRK gjøre nå?* Konstruktiv journalistikk presenteres ikke her som et overordnet mål eller et fenomen som skal utforskes over tid, men noe leseren selv skal realisere i kraft av sin stilling og sitt arbeid i NRK. Saken omformes her fra å være noe som skal være gjeldende for NRK som helhet, til å aktualiseres for den individuelle leseren med konkrete tips, teknikker og metoder man kan benytte seg av. Saken blir til en praksis man kan anvende nærmest omgående. Rapporten gjør noe liknende, men den graden av omforming som foregår i presentasjonen er markant høyere enn i rapporten, hvor saken forblir noe diffust og flytende som leseren kan ta tak i, men ikke uten å sette seg mer grundig inn i saken selv. Presentasjonen realiserer saken og muliggjør implementering av konstruktive teknikker: saken omformes, realiseres og tilgjengeliggjøres for leseren på en markant og drastisk måte i forhold til hvordan det samme gjøres i rapporten.

6.2.3 Konteksting: deltakende

Endringen i saksomforming og vektleggingen av konkrete grep og teknikker leseren kan ta i bruk slik det fremstår av presentasjonen versus rapporten, er en del av kontekstingen som preger dokumentet og saken. Den iboende konteksten dokumentet har i kraft av sjangeren, presentasjon, skaper også den deltakende konteksten for leseren. Her inviteres leseren til å ta del i saken gjennom de foreslåtte teknikkene, tipsene og grepen man kan ta i bruk.

Samtidig som den deltakende konteksten gjør seg mest sentral, er konteksten av omstilling til stede i presentasjonen på samme måte som rapporten. Forskjellene mellom dokumentene gjør seg her synlige: mens rapporten har som hensikt å informere og dele informasjon om konstruktiv journalistikk, har presentasjonen som hensikt å aktivisere leserne til handling, med konkrete teknikker og håndfaste forslag for implementering. Det er flere kontekster til stede i presentasjonen i likhet med rapporten: den deltakende konteksten, omstillingskonteksten, den historiske konteksten med NRKs tidligere arbeid, og nyhetsunngåelseskonteksten. Den deltakende konteksten overskygger de øvrige kontekstene og konsoliderer presentasjonens hensikt: å aktivisere leseren til *handling*.

6.3 Nettverkssamling: NRKs sosiale kompetansedeling

Invitasjonen og program-oversikten for nettverkssamlingen om konstruktiv journalistikk i NRK er et dokument av en annen karakter enn de to foregående. Dokumentet består av tre

sider med en invitasjon til å delta på nettverkssamlingen samt en oversikt over programmet for arrangementet, som består av ti punkter (blokker) med forskjellig innhold. Til forskjell fra rapporten og presentasjonen fra 2022 har invitasjonen et fokus på det sosiale og akademiske. Hvordan disse to elementene spiller inn på saksetableringen, -omformingen og kontekstingen i dokumentet kommer fram på ulike måter.

6.3.1 Saksetablering: NRKs samfunnsoppdrag

Dokumentet har den samme saksetableringen og fremhevingen som rapporten har, hvor NRKs rolle, samfunnsoppdrag og ambisjoner er fremtredende med programmets første innhold: «09:45: Journalistikk i en urolig verden. Innledning om NRKs rolle og ansvar». Dette er ikke programmets første punkt, men den første bolken med innhold i programmet for nettverkssamlingen. Det første som møter leseren av programmet er et sosialt trekkplaster, hvor man inviteres til å mingle og møte nye kollegaer. Etableringen av NRKs ansvar om å lage en samfunnsorientert journalistikk som sak videreføres i dokumentet, hvor flere av punktene på programmet bærer liknende ordlyder. Men det er ikke bare gjennom dette at konstruktiv journalistikk som sak etableres, det er også gjennom hovedpunktene i arrangementet. Punkter som «10.00: Praktisk innføring: Slik tagger og måler du konstruktiv journalistikk i NRK», «10.30-11.00: Slik jobber vi med konstruktiv journalistikk i praksis. Dette har vi lært» er med på å etablere konstruktiv journalistikk som en praksis journalistene og redaktørene skal lære seg og delta i.

6.3.2 Saksomforming: akademias bidrag

Det er ikke så mange tilfeller av saksomforming til stede i dokumentet i forhold til de to foregående dokumentene. Det er heller en videreføringen av konstruktiv journalistikk som sak som er gjennomgående. Men dokumentet skiller seg ut på et punkt: konstruktiv journalistikk som sak får med punktet «15.15-16.00: NRK sett fra Akademia: Konstruktiv om klima på ekte? Konstruktivt for å nå ungt og konstruktiv journalistikk i verden» en akademisk knagg knyttet til seg som tidligere ikke har vært påtrengende i saksetableringene og omformingene. Et akademisk perspektiv på konstruktiv journalistikk, med en forankring i forskere fra OsloMet – storbyuniversitetet som talere, bidrar til å omforme konstruktiv journalistikk til noe som angår akademia også.

6.3.3 Konteksting: sosial kompetansedeling

Dokumentets kontekst er den største forskjellen fra de øvrige dokumentene i analysen. Den umiddelbare konteksten som følger samlingen, er selve samlingen i seg selv: dette er det første arrangementet NRK har holdt hvor de har samlet deltakere fra hele organisasjonen på ett sted for å diskutere konstruktiv journalistikk. Det er denne sosiale kompetansedelingen som er selve kontekstingen for dokumentet: det er ikke en oven ifra og ned-fordeling av informasjon som vil foregå på samlingen, men heller kompetansedeling gjennom det sosiale aspektet. Dette kommer til syne med bolken om minglingen i forkanten av programmet for dagen, og den avsluttende middagen i Oslo i etterkant av nettverkssamlingen, med punktet «Fra cirka 17.00: Konstruktiv Pizza, Villa Paradiso, Munch Brygge» kommuniseres det at det sosiale her kombineres med det arbeidsmessige.

6.4 Summering av sekundæranalyses funn og drøfting

Kapittel seks har tatt seg oppgavens sekundæranalyse, og belyst hvordan dokumentene i utvalget har preget og kommunisert ut arbeidet med konstruktiv journalistikk i NRK. Det har blitt redegjort for hvordan dokumentene har bidratt til å etablere konstruktiv journalistikk som en sak i NRK på ulike måter og med ulike virkemidler. Rapporten og den tilhørende presentasjonen fra våren / sommeren 2022 har vært instrumentelle med tanke på både utforming, definisjon, bakgrunn og aktivisering av konstruktiv journalistikk som sak.

NRK har aktualisert og realisert konstruktiv journalistikk som en sak for hele NRK ved å presentere ulike teknikker journalister og redaktører kan ta i bruk, viktige utviklingspunkter i NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk og aktuelle samfunnsutfordringer NRK står ovenfor. Satsningen har blitt koblet på et sosialt og akademisk perspektiv, hvor NRK har lagt opp til en sosial kompetansedeling på tvers av mediehuset med oppfordring til samarbeid. Inkluderingen av akademiske perspektiver peker på viktigheten av å forankre konstruktiv journalistikk utenfor NRKs egne beskrivelser og definisjoner. Sekundæranalysen og kapittel seks er den siste halvdel av presentasjonen og drøftingen av funnene fra studiens analyser, og utgjør sammen med kapittel fem og primæranalysen, studiens helhetlige analyse. Med dette arbeidet ferdigstilt kan vi gå videre med kapittel syv og diskusjonen av masteroppgaven med foreslått konseptutviklingen og drøftingen av disse i kapittel syv.

7. Diskusjon og drøfting: normative journalistiske idealer og rolleorienteringer

I lys av litteraturgjennomgangen i kapittel tre, vil jeg i dette kapittelet drøfte de empiriske funnene fra intervjuene og dokumentanalysen i kapittel fem og seks og presentere forslag på utvidelser av henholdsvis Hornmoen og Steensens pragmatiske idealer og Bros rolleorienteringer i journalistikken. Dette arbeidet presenteres i ulike delkapitler: *7.1 Pragmatiske idealer i journalistikken og forslag for ytterligere dekning*, *7.2 Videre utvikling av det journalistiske kompasset: en hund for konstruktiv journalistikk* og *7.3 Konsepttest og teoritest: de siste stegene i SDI-modellen*. Delkapitlene 7.1 tar for seg et foreslått åttende ideal, som bygger på arbeidet til Hornmoen og Steensen, mens delkapittel 7.2 peker på en mulig femte rolleorientering i det journalistiske kompasset til Bro. Det tredje delkapittelet, 7.3, har fokus på SDI-modellen og de avsluttende testene i modellens siste steg.

7.1 Pragmatiske idealer i journalistikken og forslag for ytterligere dekning

Presentasjonen og drøftingen av funnene fra intervjuene og dokumentanalysene har belyst en rekke interessante elementer. Informantenes beskrivelser av arbeidet deres med konstruktiv journalistikk i NRK viser hvordan denne arbeidsmetoden aktualiserer flere av de journalistiske idealene Hornmoen og Steensen har beskrevet i sin pragmatiske gjennomgang. Samtidig peker funnene utover disse idealene på en type journalistikk som ikke fullt ut dekkes av de etablerte journalistiske normene Hornmoen og Steensen har beskrevet. I de kommende avsnittene vil jeg drøfte disse funnene opp mot arbeidet til Hornmoen og Steensen, og supplere dette med et foreslått tilleggs-ideal: *konstruktiv*.

Idealer som det å være *kritisk undersøkende*, *subjektiv*, *sosialt ansvarlig* og *aktivistisk*, slik Hornmoen og Steensen har belyst dem, har vært spesielt fremtredende i informantens svar og beskrivelser. Eksempelvis ved *kritisk undersøkende* som ideal, har flere av informantene belyst et behov for å være mer selvrefleksiv, spørrende og kritisk til sakene de arbeider med og hvordan de arbeider med disse, på lik linje med argumentene til Hornmoen og Steensens og deres pragmatiske forståelse av idealet (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 192–193). Subjektivitet er òg et viktig ideal i informantenes beskrivelser, hvor flere argumenterer for viktigheten av å anerkjenne kildens subjektive opplevelser og følelser som viktig for samfunnet for øvrig. Et slikt fokus på kildesubjektivitet, og anerkjennelse av individet i journalistisk arbeid, speiler også argumentene som legges frem av Hornmoen og Steensen i

deres redegjørelser (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 195–196). Det å være sosialt ansvarlig, er et sentralt poeng i informantenes beskrivelser: samtlige av informantene forankrer arbeidet sitt med konstruktiv journalistikk i et behov om å være bevist samfunnets utfordringer og med det produsere journalistikk som vektlegger det kontekstuelle ved en sak. Et slikt fokus på hvilke publikumsgrupper man arbeider med, sammenfaller godt med Hornmoen og Steensens beskrivelser av sosialt ansvarlig idealet i deres pragmatiske forståelse (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 191). Det aktivistiske idealet er fremtredende i mange av informantenes beskrivelser, hvor det konstruktive arbeidet de utfører forankres i et ønske om å bidra med noe i samfunnet, og en forståelse av individet som en aktivt deltakende. Slike beskrivelser finner vi igjen i Hornmoen og Steensens argumenter for deres pragmatiske syn på det aktivistiske idealet (Hornmoen & Steensen, 2021, s. 193–194).

De fire nevnte idealene er de *mest* fremtredende i informantenes beskrivelser og argumenter: dette betyr ikke at det er kun disse idealene informantene verdsetter, men at det heller er et blikk på hvilke idealer informantenes arbeid kan knyttes sterkest til. Informantenes beskrivelser og svar, sett i lys av Hornmoen og Steensens pragmatiske idealer, er både variert og sammensatt, men ikke fullstendig dekkende for den journalistiske retningen de praktiserer i NRK med konstruktiv journalistikk. Det er dette som er utgangspunktet for forslaget om et åttende, supplerende tilleggs-ideal til de øvrige syv pragmatiske idealene Hornmoen og Steensen har beskrevet. Sådan vil Hornmoen og Steensens liste over idealer se slik ut: *1. Objektiv, 2. Fri og uavhengig, 3. Sosialt ansvarlig, 4. Kritisk undersøkende, 5. Aktivistisk, 6. Subjektiv, 7. Dialogisk og 8. Konstruktiv.* Ved inkluderingen av et supplerende tilleggs-ideal kan vi se på elementer som ikke allerede dekkes fullt ut ved satsningen og arbeidet til NRK, og muligens få en bedre innsikt i dette arbeidet med konstruktiv journalistikk.

7.1.2 Et supplerende ideal om konstruktivitet

Det foreslåtte supplerende tilleggs-idealet belyser en journalistikk som har et konstruktivt grunnelement, som kommer til uttrykk i den journalistiske praksisen med hvordan journalistene forholder seg til kilder, til egne metoder og til sakskomplekser. Nedenfor følger en beskrivelse av de åtte hovedelementene i det konstruktive idealet: *nyanser, balanse, løsningsorientering, samarbeid, positivitet, håp, deltakelse og fremtidsfokus.*

De første fire elementene, nyanser, balanse, løsningsorientering og samarbeid, er inspirert av Haagerups definisjon og beskrivelser av konstruktiv journalistikk, og hans fokus som er rettet mot det å endre journalistikken *gjennom* konstruktiv journalistikk (Holmaas, 2019, s. 30). De neste elementene, positivitet, håp og deltakelse, er derimot inspirert av Gyldensted og McIntyres beskrivelser og definisjon av konstruktiv journalistikk, og deres mål om å endre samfunnsforholdene med *hjelp av* konstruktiv journalistikk (Holmaas, 2019, s. 30). Det siste elementet, fremtidsfokus, er inspirert av både Haagerup og Gyldensted og McIntyres beskrivelser og definisjoner. På denne måten er det foreslåtte tilleggs-idealet jeg her belyser inspirert av foregangspersonene for konstruktiv journalistikk, og bygger videre på Hornmoen og Steensens pragmatiske normer og idealer i journalistikken.

Nyanser, slik det ses i lys av idealet, preger journalistenes arbeidsoppgaver fra ideutvikling til samhandling med kilder og eksperter. Fokuset på nyanser som et av elementene av tilleggs-idealet peker på koblingen tilleggs-idealet har til Haagerups definisjon og beskrivelse av konstruktiv journalistikk: viktigheten av et nyansert nyhetsbilde og journalistikk, og behovet for å tenke nytt om måten man oppnår en nyansert journalistikk på, er et av de sentrale argumentene til Haagerup (Holmaas, 2019, s. 26–27). Det konstruktive idealet tegner et bilde av en journalistikk som tillegger stor viktighet til det å sørge for et mangfold av perspektiver og stemmer i den offentlige samtalen, i likhet med sosialt ansvarlig og kritisk og undersøkende idealene. Kilder og informanter velges gjerne ut fra det motsatte av hva og hvem man normalt sett ville brukt som kilder, for å bygge opp under et variert og bredt spekter av nyanser og perspektiver. Evnen til å se nyanser i ens eget arbeid som journalist og redaktør, det å være selvrefleksiv til de valgene som tas, de vinklingene som vektlegges og presenterer og ikke minst det som da også velges vekk, er en særlig viktig del av forståelsen av nyanser i idealet. Nyanser er ikke kun en ettertanke eller noe journalistene eller redaktørene må ta hensyn til mot slutten av den journalistiske prosessen, det styrer på lik linje med de andre elementene i idealet hele den journalistiske prosessen fra start til ende.

Balanse i et sakskompleks, er det andre hovedelementet i idealet slik det også er et av hovedelementene i eksempelvis objektiv og kritisk og undersøkende idealene til Hornmoen og Steensen. Balanse, og viktigheten av dette, er sentralt i Haagerups definisjon av konstruktiv journalistikk: den konstruktiv journalistikk *skal* være fokusert på balanse og redelighet (Holmaas, 2019, s. 27). Grunnlaget for sakskomplekset ved en journalistisk

produksjon handler ofte i stor grad om en konflikt mellom to eller flere parter. Sett med konstruktiv idealet, er det ikke konflikt-elementet som er rådende i oppbyggingen av sakskomplekset. Det er heller en balanse i vektleggingen av *både* utfordringer og mulige løsninger på utfordringene. Dette vil ikke si at idealet bygger opp under en ømfintlig håndtering av kritiske saker og hendelser, snarer tvert om: kritiske saker og konflikter er like relevante, men skjevfordeling og fokus på konflikten er ikke et mål i seg selv. Balanse i et sakskompleks forstås ikke her som noe man oppnår ved å forholde seg passiv til sakskomplekset som journalist eller redaktør, men heller ved å ta en aktiv del i balanseringen av perspektiver, holdninger og informasjonene som presenteres fra sakens ulike sider og aktører. Et slikt syn på balanse som inngår i det konstruktive idealet, kommer ikke nødvendigvis til syne ved hvert sakskompleks: det kan gjerne komme til syne i etterarbeidet og oppfølgingen av sakskomplekser ved flere artikler og saker som følger opp andre sider ved sakskomplekset enn den opprinnelige saken.

Løsningsorientering er det tredje elementet i idealet. Å være løsningsorientert i journalistikken sees her i sammenheng med de øvrige elementene av det konstruktive idealet, og kan ikke oppnås alene. I likhet med nyanser og viktigheten av balanse i idealet, kommer løsningsorientering til uttrykk gjennom hvordan journalistene og redaktørene forholder seg til konfliktene og utfordringene i sakskomplekser. Løsningsorientering går ut på å finne fram til, søke etter og redegjøre grundig for det som finnes av mulige løsninger på en konflikt eller utfordring. En slik redegjørelse for mulige løsninger samsvarer ikke med at journalistene og redaktørene avgjør hva som er den «riktige» løsningen. Det handler om å rette søkelyset og den journalistiske prosessen inn mot hva som eksisterer av mulige løsninger, enten det være seg konkrete grep andre parter i sakskomplekset argumenterer for, eller eksempler på andre tilfeller hvor lignende utfordringer og konflikter faktisk har blitt løst. En slik forståelse av å være løsningsorientert og viktigheten av dette, poengterer Haagerup: det er ikke opp til journalistene eller redaktører å avgjøre hva som er den beste løsningen, men løsninger *må* inkluderes i journalistikken (Holmaas, 2019, s. 27). I likhet med balanse-elementet er ikke løsningsorientering gjeldende i hvert eneste sakskompleks og journalistiske arbeid, men kan gjerne komme til uttrykk i utvidede artikler utover den opprinnelige saken og publiseringen, såkalte oppfølgingsaker.

Samarbeid og sparring på tvers av redaksjoner, roller og ekspertiseområder er det fjerde elementet av idealet. Drøfting og diskutering i plenum er en vanlig del av en redaksjonell arbeidshverdag for journalister og redaktører, og driver gjerne det journalistiske arbeidet og den journalistiske prosessen fremover i ulike etapper. Men samarbeid slik det kommer til uttrykk i idealet, er av en noe annerledes karakter. Her forstås samarbeid, informasjonsdeling og kunnskapssparring som en essensiell del av den journalistiske prosessen, helt fra utviklingen av sakskomplekser til presentasjon av saken på riktig flate og i riktig format. I det konstruktive idealet er samarbeidet kontinuerlig: journalister og redaktører sparrer med hverandre underveis i hele den journalistiske prosessen, og bygger opp under gode debatter i sakene de produserer hvor løsninger diskuteres i sammenheng med utfordringer. Haagerup argumenterer for et slikt fokus på debatt og samarbeid i sine beskrivelser, og poengterer at konstruktiv journalistikk søker seg etter å bygge broer fremfor å polarisere (Holmaas, 2019, s. 27). Den journalistiske prosessen formes her gjennom samarbeidet som preger prosessen fra start til slutt. Journalister og redaktører gjør hverandre gode gjennom sparring, utvikling av ideer og konkrete metoder fra start til ende.

Positivitet i journalistikk, kommer gjerne til uttrykk gjennom såkalte «gladsaker» som er ment å skape gode følelser hos publikum. I sammenheng med det foreslåtte tilleggs-idealet, forstås dette som et viktig element med stor betydning for journalistikken. Gyldensted og McIntyre argumenterer for dette i deres beskrivelse og definisjon av konstruktiv journalistikk: inkluderinger av positive følelser og oppløftende innhold er helt sentralt (Holmaas, 2019, s. 28–29). Journalistiske produksjoner utvikles fra et positivt utgangspunkt og et ønske om å bidra med en balanserende effekt opp mot konfliktpreget journalistikk. Argumentasjonen for viktigheten av positivitet både for de som produserer journalistikken og for publikum, er todelt i denne sammenheng: såkalte «gladsaker» forstås her som både viktig og avgjørende for journalistikken, samtidig som «gladsaker» også forstås som noe mer en lettbeinte saker uten et viktig nyhetspoeng. De spiller en viktig rolle i journalistikken, både for de som produserer dem og de som konsumerer dem.

Håp og formidlingen av dette i journalistikk er ikke ukjent. Men i sammenheng med tilleggs-idealet har håp en helt sentral rolle. Historier, hendelser og menneskelige erfaringer som kan formidle håp til et større publikum, er ofte måter dette kommer til syne på. Gyldensted og McIntyre vektlegger et slikt arbeid i deres beskrivelser og definisjon av konstruktiv

journalistikk: man må inkludere gode utviklinger, følelser, engasjement i journalistikken (Holmaas, 2019, s. 29) Hos journalister og redaktører som forholder seg til slik journalistikk knyttes gjerne dette arbeidet til et personlig behov og et ønske om å bringe «lyspunkter» inn i nyhetsbildet. Hva som inkluderes av vinklinger, hvilke kilder som benyttes og hvordan historien som skal formidles faktisk formidles er her sentralt. Det handler om hvilke valg journalistene og redaktørene tar underveis i arbeidet med saker de produserer. Her er det visse likheter med positivitet-elementet, men der positivitet kommer til uttrykk som «gladsaker» og positivt-orienterte saker og produksjoner, kommer håp til uttrykk i hvordan saker velges ut: sterke og vanskelige historier og krevende saker presenteres gjennom det som finnes av håp i sakene.

Deltakelse, og samhandling med publikum og offentligheten, er det syvende elementet ved det foreslåtte konstruktive tilleggs-idealet. Som ved det aktivistiske og dialogiske idealet slik Hornmoen og Steensen har beskrevet dem, er aktiv deltakelse også et viktig element ved det foreslåtte tilleggs-idealet. Deltakelse i denne sammenheng, er inspirert av Gyldensted og McIntyres vektlegging av publikumsinteraksjon og det å involvere publikum aktivt i journalistikken og skape dialog med offentligheten (Holmaas, 2019, s. 30) Det deltakende elementet kommer ofte til uttrykk gjennom dialog og samhandling med publikum, og gjerne i ulike former og formater, som eksempelvis ved å inkludere publikums forslag til løsninger på ulike samfunnsutfordringer, henvendelser til publikum om deres tanker rundt politikeres forslag, og andre former for publikumsdeltakelse.

Fremtidsfokus er det siste elementet i tilleggs-idealet, slik det redegjøres for her, og noe både Haagerup og Gyldensted og McIntyre alle belyser i sine beskrivelser og definisjoner av konstruktiv journalistikk. Haagerup påpeker at man må rette seg inn mot fremtiden i arbeidet med journalistikk og knytter det tett til det å sette sakene i større sammenhenger og kontekster, mens Gyldensted og McIntyre knytter det å ha et fremtidsfokus til det å skape konstruktive endringer i samfunnet (Holmaas, 2019, s. 26–30). Her tar gjerne journalister og redaktører på seg en rolle som *fortolker og folkeopplyser*, og peker på innholdet i ulike løsninger og muligheter som ligger i sakenes konflikter og utfordringer, og forankrer disse i ulike kontekster. Historiske kontekster, utviklingskontekster, og samfunnets fremtidige behov eller utfordringer er ulike eksempler på slike kontekster og tidsperspektiver som preger fremtidsfokuset. På denne måten forholder journalistikken seg til mer enn bare ett

tidsperspektiv, og ser gjerne på muligheter og løsninger som allerede utforskes, som kan komme i fremtiden, og som kan være løsninger på ulike sider ved et sakskompleks.

Til sammen utgjør de åtte elementene hovedinnholdet av det foreslåtte, konstruktive tilleggs-idealet jeg har beskrevet her til Hornmoen og Steensens pragmatiske normer og idealer. Elementene er inspirert av foregangspersonene som først beskrev og definerte konstruktiv journalistikk og deres ulike fokus og vektlegginger: Haagerups mål om å endre journalistikken selv, med hjelp av konstruktive journalistikk, og Gyldensted og McIntyres mål om å endre samfunnet med konstruktiv journalistikk (Holmaas, 2019, s. 30)

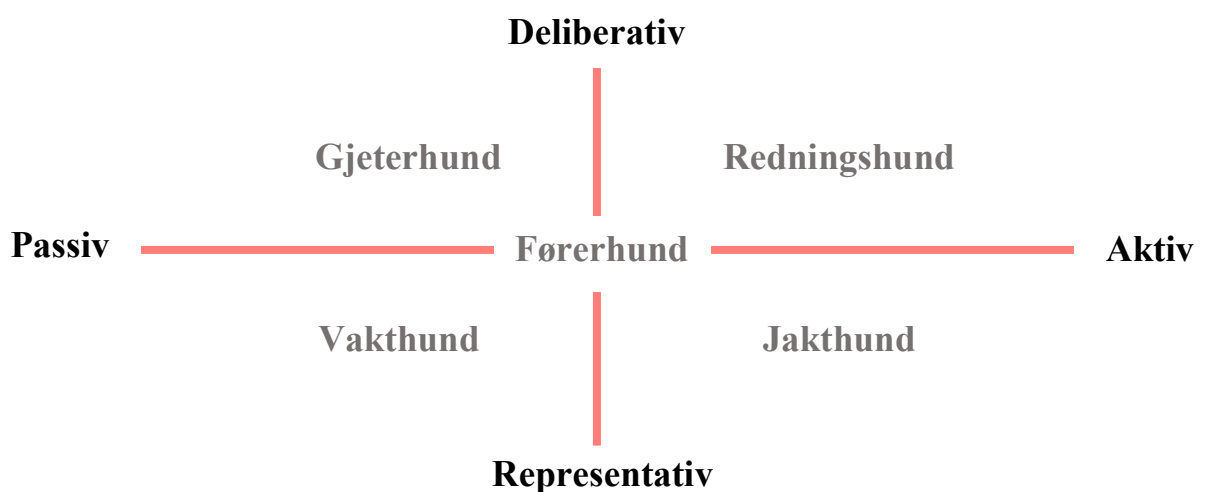
7.2 Videre utvikling av det journalistiske kompasset: en hund for konstruktiv journalistikk

Normer, verdier og roller i journalistikken er et rikt tema i journalistikkforskningen, slik det er belyst tidligere i studien. Bros arbeid med den journalistiske kompasset som han utviklet mot slutten av 2000-tallet er et av mange eksempler på dette (Bro, 2008). Kompasset til Bro fungerer på to nivåer: først som en oversikt over likheter og forskjeller i ulike rolleorienteringer i journalistikken og nyhetsrapporteringen, deretter som et kompass journalister og redaktører beveger seg gjennom i forankringen av arbeidet deres (Bro, 2008, s. 319–320). Kompasset er delt opp i to ulike akser, hvor den horisontale akse beskriver hvor aktive journalistene og redaktørene er, da passiv eller aktiv, mens den vertikale akse beskriver hvilket fokus de har i arbeidet sitt, da deliberativt eller representativt. I hvert hjørne av kompasset finner vi de fire hundene til Bro, som blir brukt som metaforer for ulike journalistiske roller man kan orientere seg etter: *gjeterhund*, *vakthund*, *redningshund* og *jakthund* (Bro, 2023, s. 319–320). Bro utviklet kompasset først og fremst for å belyse likheter og ulikheter i journalistiske roller i lys av *public journalism*-bevegelsen og datidens journalistikk på tidlig 2000-tallet, men kompasset har i senere tid blitt benyttet som et normativt navigeringsverktøy for journalister og redaktører, hvor de ofte beveger seg imellom kompassets fire hjørner og de fire hunde-rollene.

Arbeidet til Bro med det journalistiske kompasset har belyst hvordan journalister og redaktører kan forankre det journalistiske arbeidet de utfører i normative roller, og hvordan de gjerne beveger seg imellom fire ulike rolleorientering. Men disse fire orienteringene kan ikke uten videre anvendes i møte med arbeidet til informantene fra NRK, og deres innsats med konstruktiv journalistikk. Som presentasjonen og drøftingen av funnene fra analysen

har vist, lener informantene seg på flere ulike, og til tider motstående forståelser og beskrivelser av arbeidet sitt, som ikke fullt ut kan dekkes av de etablerte rollene i kompasset.

I lys av dette forslår jeg en femte normativ rolleorientering i form av en tilleggs-hund som plasseres i sentrum av kompasset, der den horisontale og vertikale akse møtes (se figur 4). Denne hunden beskrives som en *førerhund* på norsk og *guidedog* på engelsk. Valget av førerhund som metafor for denne foreslåtte femte rolleorienteringen sammenfaller med det foreslåtte tilleggs-idealet til Hornmoen og Steensens journalistiske idealer. Førerhunden innehar mange av de samme kvalitetene som det foreslåtte tilleggs-idealet jeg har beskrevet over, og lener seg på de øvrige hundene i kompasset. Førerhund-metaforen kombinerer de øvrige hunde-metaforenes egenskaper til noe nytt og beskriver en journalistikk som ikke fullt ut dekkes av de etablerte rolleorienteringene i kompasset til Bro. Slik er førerhunden et forslag til en femte normativ rolleorientering som kan være et videre steg i arbeidet med å forstå hvordan journalister og redaktører som praktiserer konstruktiv journalistikk forankrer arbeidet sitt i normative journalistiske roller, både i og utenfor NRK.

Figur 4: Det journalistiske kompasset med den foreslåtte femte tilleggs-hunden, førerhunden som en ytterligere normativ rolleorientering.

7.2.1 Førerhunden: en femte tilleggs-hund i normative rolleorienteringer

Som normativ rolleorientering er førerhunden en sammensmelting av egenskapene fra de øvrige rolleorienteringene i kompasset. Det er ingen sider som vektas mer enn de andre, og førerhunden som en normativ rolleorientering er heller ikke ment å være viktigere enn de

øvrige. I beskrivelser av førerhunden som normativ rolleorientering kan beskrivelsene av en faktisk førerhund, slik som svaksynte eksempelvis benytter seg av, være hensiktsmessig. Førerhunden veileder og hjelper publikum til å navigere offentligheten og samfunnet med journalistikk som belyser de utfordrende og positive sidene ved samfunnet. Førerhunden leder publikum gjennom nyhetene og samfunnet, er hardtarbeidende, alltid til stede og alltid på jobb. Førerhunden bidrar med journalistikk som støtter opp under publikums selvtillit, forståelser av utfordringene og mulighetene rundt seg, og bygger opp under positive opplevelser av verdensbildet sammen med de alvorlige og seriøse. Arbeidet med konstruktiv journalistikk, slik informantene har beskrevet det, sammenfaller med førerhundens fokus og aktivitetsnivå slik det er beskrevet her. Nedenfor følger en beskrivelse av førerhundens fokus, nivå av aktivitet og forholdet til de øvrige hundene i kompasset.

Fokuset til førerhunden ligger midt på den vertikale akse mellom deliberativ og representativ. Førerhunden forstås her som en hund som vektlegger disse likt: journalistikken er både representativ så vel som den er deliberativ i den forstand at representasjonen av mennesker og institusjoner som innehar makt i samfunnet (representativ) er like viktig som fokuset hvor publikum inkluderes inn i journalistikken og den offentlige samtalen (deliberativ). Dette er et aspekt ved konstruktiv journalistikk og de som utøver denne formen for journalistikk forholder seg til, slik det er belyst i kapittel fem. Informantene i studien har pekt på hvordan vektleggingen av sterke historier og personlige opplevelser hos publikum er vel så viktig som det å holde fokuset på makthavere i samfunnet, hvordan de forvalter denne makten, og hvordan individer som representerer det offentlige også trekkes inn i spørsmålene om løsninger og muligheter i sakskomplekser. Dette er ikke ensbetydende med at slik vektlegging er gjennomgående i alle tilfeller av konstruktiv journalistikk, eller i alle informantenes beskrivelser. Plasseringen av førerhunden i midten av den vertikale akse peker heller på hvordan konstruktiv journalistikk forholder seg til begge fokuspunkter, slik informantene understreker.

Nivået av aktivitet hos førerhunden er i likhet med fokuset plassert i midten av akse, og peker på at førerhunden forholder seg til både aktive og passive forståelser av journalistikken. Der en passiv journalist eller redaktør er hovedsakelig opptatt av å spre informasjon, og en aktiv journalist eller redaktør gjerne er opptatt av hvilken effekt spredningen av informasjon har, og hvordan dette påvirker saken selv, er førerhunden

opptatt av begge disse nivåene. Som informantene i studien har påpekt, er ikke konstruktiv journalistikk, slik de har forholdt seg til fenomenet og arbeidsmetoden, kun opptatt av en objektiv, distansert rolle, og heller ikke kun en aktiv og involvert rolle. Dette sammenfaller med førerhunden, som er opptatt av å spre informasjon gjennom journalistikken som produseres og tar gjerne en passiv distanse, samtidig som den er opptatt av hvordan informasjonen spres og hvilken effekt det har på samfunnet. Førerhunden er med andre ord opptatt av hvordan informasjonen som utgjør et sakskompleks forvaltes, bearbeides og presenteres til publikum. Samtidig er førerhunden opptatt av hvordan spesifikke valg i den journalistiske prosessen påvirker saken selv, påvirker publikums forståelse av sakskomplekset, og hvordan dette aktiviserer publikum.

Forholdet til de øvrige hundene og førerhunden er hverken avkuttet, separert eller distansert. Førerhunden henter sine egenskaper fra de øvrige hundene hvor både aktivitetsnivå og fokus vektlegges tilnærmet likt i hvordan journalister og redaktører som forholder seg til hunden utfører sitt arbeid. Der de fire andre hundene har vært sitt hjørne av kompasset de forholder seg til, forholder førerhunden seg til alle disse fire hjørnene samtidig, ofte med mindre eller større svingninger hos den enkelte journalist eller redaktør. Førerhunden i det journalistiske kompasset representerer ikke kun én normativ rolleorientering journalister og redaktører kan forholde seg til, men representerer det beste fra alle de fire ulike hundene i kompasset. På lik linje med hvordan informantene i studien beskriver konstruktiv journalistikk utfra hvordan fenomenet bygger på allerede etablerte journalistiske normer og praktiseringer, slik det er belyst med det foreslåtte tilleggs-idealet, bygger førerhunden videre på de allerede etablerte normative rolleorienteringene i kompasset til Bro i arbeidet med å beskrive en journalistikk som ikke fullt ut dekkes av de etablerte hundene i kompasset.

7.3 Konsepttest og teoritest: de siste stegene i SDI-modellen

De foreslåtte tilleggene til både Hornmoen og Steensen og Bros arbeid med journalistiske normer og verdier er ment som det: foreslåtte tillegg. De krever mer utarbeidelse og konseptualisering, men slik jeg har beskrevet dem her og forankret dem i masteroppgavens teoretiske rammer og mine empiriske funn, er de ment som et steg videre i arbeidet med å forstå oss på konstruktiv journalistikk. En slik konseptutvikling som er beskrevet her utgjør de siste stegene i SDI-modellen som jeg har fulgt i masteroppgaven. SDI-modellen er en

stegvis-deduktiv induktiv modell, hvor man beveger seg induktivt mellom stegene oppover, og deduktivt mellom stegene nedover i form av ulike tester. Spesielt for både *konsepttesten* og *teoritesten* er at testene regnes som *abduktive*, hvor vi oss i større benytter oss av grad teori for å forklare og forstå empirien, samtidig som empirien og analysen i kombinasjon med teori bidrar til å videreutvikle teori (Alnes, 2023; Tjora, 2021, s. 247). Her vil jeg gjøre rede for hvordan disse avsluttende stegene og testene i modellen har blitt fulgt.

7.3.1 Utviklingen av konsepter og konsepttest

Med forankring i studiens teoretiske perspektiver og et blikk på hovedtemaene fra det fjerde steget i modellen (kodestrukturert empiri med kodegruppering) stiller vi spørsmålet om hva dette handler om, hvorvidt det finnes noen generelle merkelapper på det vi har strukturert empirien på, eller om det er noen teoretiske bidrag som omtaler fenomenet vi har undersøkt (Tjora, 2021, s. 234). Slike spørsmål som dette er knyttet til *konsepttesten* i SDI-modellen, hvor vi prøver å svare på «hva dette er et tilfelle av?» som Tjora påpeker (Tjora, 2021, s. 234–247). Som nevnt over er konsepttesten å betrakte som abduktiv, et helt sentralt poeng med SDI-modellen hvor induksjon vektlegges i kodingen og kodegrupperingen, og abduksjon i konsept- og teoriutviklingen (Tjora, 2021, s. 247). Ved å her vektlegge abduksjon, kan vi komme oss vekk fra forutinntatte meninger, og kreativt tilnærme oss empirien vår i utviklingen av konsepter.

Selve konsepttesten består av spørsmål om hvorvidt konseptene man har utviklet er abstrakte nok med hensyn til tid, sted og mennesker, samtidig som man ser på hvorvidt konseptene ikke «glipper» over tid. Arbeidet med det foreslåtte tilleggs-idealet og tilleggs-hunden er begge eksempler på konsepter som ikke er for spesifikke til at de ikke kan benyttes utenfor denne masteroppgaven. De er også frigjort fra tid og sted, i den forstand at de kan være gjeldende utenfor undersøkelsesobjektet. Det konstruktiv tilleggs-idealet beskriver spesifikke elementer ved journalistikken og den journalistiske prosessen journalister og redaktører utfører, som ikke nødvendigvis kun kan sees i sammenheng med konstruktiv journalistikk eller arbeidet til NRK. På samme måte er ikke tilleggs-hunden, førerhunden, kun knyttet til NRK og informantenes arbeid med konstruktiv journalistikk: rolleorienteringen beskriver heller en form for journalistisk orientering arbeidet til informantene kan sees i lys av. Konseptutviklingen jeg har foretatt meg her er i den forstand både frikoblet nok fra studiets relasjon til tid, sted og mennesker, og har i den forstand

retten til «liv» utenfor masteroppgavens rammeverk. I SDI-modellen er det dette som omtales som *konseptuell generaliserbarhet*: at arbeidet har en større relevans utenfor rent deskriptive framstillinger. Konsepttesten, gjennomført med tilleggs-konseptene jeg har foreslåtte i dette kapitlet, er i den forstand forstått som bestått, og med dette gir konseptutviklingen masteroppgaven en mer generisk verdi i kraft av den konseptuelle generaliserbarheten som er oppnådd, som er målet i SDI-modellen.

7.3.2 Utviklingen av teori og teoritest

Det siste steget i SDI-modellen og den siste tilbakevendingen er teoritesten, som er skissert for å kunne skille mellom konsepter og teori (Tjora, 2021, s. 249). Bruken av teori som begrep, er ikke entydig, påpeker Tjora: det er flere ulike forståelser av hva som regnes som «teori» i samfunnsforskning, noe som gir rom for ulike formuleringer av teoritester (Tjora, 2021, s. 249–250). En formulering av teoritesten legger vekt på at konsepter må være *falsifiserbart og prøvbart* for å regnes som teori, mens en annen legger vekt på at konsepter er *heuristiske* (de hjelper oss med å forstå fenomener vi studerer uten klare strukturer). En tredje forståelse av teoritesten legger til grunne at teorier må uttrykke innsikt i sosialt liv på en klar og presis måte (Tjora, 2021, s. 249–250). Tjora argumenterer med det at man kan løfte fram konsepter som den vanligste formen for «teoretisering» i samfunnsvitenskapelig forskning, og at «teori» sådan reserveres til systematiske konsepter som testes i videre studier (Tjora, 2021, s. 250). Dette tilsier at teoriutvikling kun skjer unntaksvis, og at man likevel kan snakke om teoretisering ved utviklingen av konsepter, og at generalisering må forstås som konseptuelt: konsepter kan anses som legitime resultater så lenge de er på et *generisk nivå* (Tjora, 2021, s. 250–251). Et slikt grunnlag benytter jeg meg av her, hvor jeg argumenter for at tilleggs-konseptene, slik jeg har foreslåtte dem, er legitime resultater og med det kan forstås som en form for første steg av teoretisering. Det er den andre formuleringen av teoritesten, hvor konsepter forstås som heuristiske, jeg legger til grunne: jeg utvikler ikke teori med denne masteroppgaven, men jeg teoretiserer med de to foreslåtte tilleggs-konseptene, som er et foreslåtte steg videre i arbeidet med å forstå oss på idealer og normativ rolleorientering i konstruktiv journalistikk.

8. Summering av studien: en ny journalistikk for NRK

I dette kapitlet vender jeg tilbake til masteroppgavens problemstilling og tilhørende forskningsspørsmål og presenterer mine konkluderende tanker omkring studien som helhet,

med særlig vekt på funnene fra datamaterialet og utviklingen av konseptene jeg har belyst i kapittel syv. Kapitlet består av to delkapitler: *8.1 Konklusjon av studien* og *8.2 Videre forskning på konstruktiv journalistikk*. Det første delkapitlet, 8.1, tar for seg mine konkluderende tanker om masteroppgaven jeg har produsert. Problemstillingen og forskningsspørsmålene gjennomgås her, hvor jeg tar for meg svarene jeg har funnet på disse. Her belyser jeg også hvordan de foreslåtte tilleggs-konseptene jeg har presentert svarer videre på problemstillingen og forskningsspørsmålene. Delkapitlet 8.2 går videre fra konklusjonen og vurderer ulike former for videre forskning på konstruktiv journalistikk, og denne oppgavens plassering i forskningsfeltet og fagområdet innenfor samfunnsvitenskapelig forskning. Her vil jeg også diskutere begrensninger for oppgaven.

8.1 Konklusjonen av studien

I denne masteroppgaven har jeg tatt for meg pågående prosesser i NRK omkring deres arbeid med konstruktiv journalistikk, et stadig voksende tema innenfor journalistikkforskning både i Europa og resten av verden (Lough, u.å.; Lough & McIntyre, 2021). Veien fra mine undrende spørsmål om hvordan norske medier jobber med konstruktiv journalistikk, til resultatet av denne masteroppgaven, har vært både lang, krevende men òg utrolig interessant og spennende for meg som masterstudent i masterprogrammet medieutvikling – journalistikk ved OsloMet – storbyuniversitetet. Fokuset på NRKs arbeid med konstruktiv journalistikk som undersøkelsesobjekt kom på plass relativt raskt i utviklingen av masteroppgaven. Jeg fant det både spennende og interessant at NRK som et av de største mediehusene i Norge hadde gått inn for en omfattende satsning på konstruktiv journalistikk, uten at det hadde vært omtalt i mediene i særlig grad. Dette resulterte i masteroppgavens problemstilling, «**Hvordan arbeider NRK med konstruktiv journalistikk og hvordan kommer ulike journalistiske idealer til uttrykk i dette arbeidet?**», og utviklingen av de tilhørende forskningsspørsmål som spisser denne problemstillingen ytterligere.

Undersøkelsen som har basert seg på dybdeintervjuer og dokumentanalyser har vist at NRKs arbeid er variert, forankret i personlige oppfattelser og perspektiver, og samlet sett presenteres som *en del av og løsningen* på samfunnsoppdraget til NRK. Nedenfor følger en kort gjennomgang av hvert av forskningsspørsmålene og hva jeg har funnet som svarer på dem i denne masteroppgaven, etterfulgt av et overordnet svar på problemstillingen og

hvordan journalistiske idealer gjør seg synlig i arbeidet til NRK med konstruktiv journalistikk med et blikk på tilleggs-idealet og den foreslått rolleorienteringen.

Forskningsspørsmål 1. Hvordan skiller NRKs konstruktive journalistikk seg fra 'vanlig' journalistikk i NRK? Skillet mellom konstruktiv journalistikk og 'vanlig journalistikk' i NRK knyttes først og fremst til hvordan journalistene og redaktørene som utfører dette arbeidet forholder seg til konstruktiv journalistikk som et fenomen og som en journalistisk arbeidsmetode. For de som arbeider med konstruktiv journalistikk i NRK handler dette i stor grad om representasjonen av håp og løsninger i journalistikken, såkalte «lyspunkter». Det er her snakk om en journalistikk som forholder seg grunnleggende annerledes til hele den journalistiske arbeidsprosessen, fra idé- og saksutvikling til endelig presentasjon og innramming. Konstruktiv journalistikk i NRK har mange ulike former og uttrykk, men skiller seg fra annen journalistikk i NRK med hvordan de som utfører dette arbeidet selv forstår seg på konstruktiv journalistikk, hvor håp og løsninger gjerne har en sentral og prominent rolle.

Forskningsspørsmål 2. Hvordan har NRK definert og operasjonalisert begrepet «konstruktiv journalistikk»? NRK har valgt å definere konstruktiv journalistikk med deres helt egne definisjon, som igjen lener seg på andre definerte beskrivelser. Definisjonen til NRK lyder som følger: «Konstruktiv journalistikk i NRK skal styrke og utvikle demokratiet ved å: 1. Vise et mer *nyansert* nyhetsbilde, 2. Peke på *løsninger*, 3. *Motvirke polarisering* og skape *dialog*, med og mellom folk» (NRK, 2022, s. 7). NRK viser til at denne definisjonen er en paraply som inneholder alle elementene av det NRK anser konstruktiv journalistikk som: løsninger, dialog, debatt og presentasjon av et nyansert verdensbilde. Gjennom innsatsen til Tinmannsvik og arbeidsgruppen som først fikk oppdraget med å utarbeide en satsning og plan for konstruktiv journalistikk i NRK, har fenomenet og arbeidsmetoden blitt operasjonalisert gjennom felles samling, deling av informasjon, kurs i konstruktive teknikker og samarbeid på tvers av redaksjoner og ansatte i NRK. Journalister og redaktører har fått inngående innblikk i hva konstruktiv journalistikk *er* og hva det *betyr* i NRK, samtidig som de har fått muligheten til å forme dette selv utfra deres egne perspektiver.

Forskningsspørsmål 3. Hvordan påvirker satsning på konstruktiv journalistikk det journalistiske arbeidet til redaktører og journalister i NRK? Satsningen på konstruktiv journalistikk påvirker hvordan journalistene og redaktørene i NRK forholder seg til helheten av den journalistiske arbeidsprosessen. Fra idé- og saksutvikling, til hvordan de forholder seg

til kilder og perspektiver, hvilke nyanser som inkluderes og hva slags saker de går for er grunnleggende annerledes. Sådan påvirker satsningen arbeidet deres ved å tvinge fram nye tanker og ideer om hva journalistikken *kan* bidra med i samfunnet, og hvordan de som journalister og redaktører utfører samfunnsoppdraget som følger rollene deres. Konkrete arbeidsteknikker varierer stort og er sterkt knyttet til journalistene og redaktørenes egne perspektiver på fenomenet og arbeidsmetoden. Satsningen påvirker også interne arbeidsforhold og fordelingen av arbeidsoppgaver, samtidig som det snakkes høyt om og inkluderes som en del av de faste samtale og vurderingene ved morgenmøter.

Forskningsspørsmål 4. Hvordan er publikumsresponsen på NRKs konstruktive journalistikk?

Publikumsresponsen på konstruktiv journalistikk i NRK har vært positiv og til tider overveldende. Dette kommer til syne i både lesertall, interaksjoner publikum har med saker og publikasjoner på sosiale medier og gjennom direkte henvendelser og takke-e-post til journalistene og redaktørene for innholdet de produserer. Samtidig er det viktig å påpeke at det er noe usikkerhet knyttet til responsen, da NRK ikke har kartlagt spesifikt hvordan konstruktive produksjoner gjør det i forhold til 'vanlig' journalistikk. Men den responsen som har blitt registrert har vært grunnleggende positiv.

Forskningsspørsmål 5. Hvordan presenterer NRK satsningen på konstruktiv journalistikk i interne dokumenter?

NRK har presentert konstruktiv journalistikk på noe ulike måter gjennom ulike interne dokumenter over tid. Til tross for noen ulikheter har likevel konstruktiv journalistikk blitt etablert som en sak som gjelder hele NRK, som alle i mediehuset skal ha kjennskap til, og som alle i NRK kan involvere seg i. Konstruktiv journalistikk presenteres som svaret på utfordringene mediehuset står ovenfor med nyhetsunngåelse, manglende kontakt med yngre publikumsgrupper og behovet for å løse samfunnsoppdraget deres i en tidsperiode preget av samfunnsutfordringer. Internt knyttes konstruktiv journalistikk til disse perspektivene, samtidig som det formidles at konstruktiv journalistikk er *en del av* og samtidig *løsningen* på samfunnsoppdraget til NRK.

Der forskningsspørsmålene har tatt for seg ulike sider ved arbeidet til NRK med konstruktiv journalistikk, er det problemstillingen ***«Hvordan arbeider NRK med konstruktiv journalistikk og hvordan kommer ulike journalistiske idealer til uttrykk i dette arbeidet?»*** som retter fokuset mot hvordan ulike journalistiske normer gjør seg gjeldende. Som jeg har redegjort for i kapittel fem og seks har jeg drøftet informantenes svar og beskrivelser opp mot deler av

Hornmoen og Steensens pragmatiske idealer for å belyse hvilke av disse som gjør seg gjeldende i arbeidet til NRK med konstruktiv journalistikk. Ikke alle idealene til Hornmoen og Steensen har blitt drøftet og redegjort for i dette arbeidet, da ikke alle idealene hadde relevans i henhold til informantenes svar og beskrivelser. Det er særlig idealene *kritisk undersøkende*, *subjektiv*, *sosialt ansvarlig* og *aktivistisk*, etter hvordan Hornmoen og Steensen har beskrevet dem, som er spesielt synlige i informantenes redegjørelser.

Men funnene peker også på at disse ikke fullt ut dekker denne formen for journalistikk i NRK. Her kommer de foreslåtte tilleggs-konseptene jeg har beskrevet i kapittel syv inn, som forslag til videre arbeid og forståelser av hvordan ulike journalistiske idealer og normer gjør seg gjeldende i konstruktiv journalistikk. Tilleggs-idealet *konstruktiv*, beskriver ulike elementer som ikke allerede dekkes av de etablerte journalistiske idealene, mens tilleggs-hunden *førerhunden*, beskriver en rolleorientering som sammenfaller med fokuset og aktivitetsnivået til konstruktiv journalistikk i NRK. Disse foreslåtte tilleggs-konseptene er nettopp det: forslag. De regnes i denne sammenhengen som et forslag til hvordan vi kan forstå oss på konstruktiv journalistikk i henhold til journalistikkens samfunnsoppdrag, normer og roller.

8.2 Begrensninger og videre forskning på konstruktiv journalistikk

Denne undersøkelsen føyer seg inn i den stadige voksene rekken av undersøkelser som tar for seg fenomenet og arbeidsmetoden konstruktiv journalistikk, både nasjonalt og internasjonalt (Lough, u.å.; Lough & McIntyre, 2021). Det har allerede vært flere relevante studier og forskningsprosjekter på temaet konstruktiv journalistikk, enten det være seg publikumsrespons, redaksjonelle satsninger, eller følelsesmessige effekter på journalister, redaktører og publikum. I norsk sammenheng representerer denne oppgaven den første undersøkelsen av hvordan en slik satsning ser ut hos en allmenningkaster som NRK og hvordan ulike journalistiske idealer gjør seg gjeldende i et slikt arbeid. De foreslåtte tilleggene til henholdsvis Hornmoen og Steensen og Bros arbeid med journalistiske idealer og rolleorienteringer krever videre undersøkelser og arbeid, og er her kun et foreslått steg i arbeidet med å forstå oss på idealer og rolleorientering i konstruktiv journalistikk.

Funnene i denne masteroppgaven forholder seg også til studiens begrensninger. Dette er en mindre undersøkelse, med få informanter og med en smal geografiske forankring innenfor et begrenset tidsrom i en pågående satsning. I tillegg til dette var det også en overvekt av

kvinne i informantutvalget. Dette legger begrensninger på hvorvidt funnene mine kan gjøres gjeldende for mer enn studiens undersøkelsesobjekt, og i den forstand være generaliserbare. Til tross for dette, er de to foreslåtte tilleggs-konseptene, å regne som *konseptuelt generaliserbare*, i tråd med SDI-modellen, og ikke kun deskriptive framstillinger. Statistisk generaliserbarhet som sådan er ikke oppnådd i denne masteroppgaven.

Videre forskning på konstruktiv journalistikk burde blant annet fokusere på hvordan journalister og redaktører forankrer arbeidet sitt i journalistiske normer, idealer og roller, og hvordan dette eventuelt tar andre former enn det som allerede er etablert, eksempelvis slik jeg har foreslått med de to tilleggs-konseptene i denne undersøkelsen. Et annet svært interessant fokus videre forskning kan ta er hvordan kjønnsfordelingen på de som praktiserer konstruktiv journalistikk er. Eksempelvis ved denne studien hvor det var en stor overvekt av kvinner blant informantene, som ikke var et tiltenkt grep. Videre forskning burde også fokusere på hvordan publikum forholder seg til konstruktiv journalistikk, og hvorvidt fenomenet har en påvirkning på deres verdenssyn og samfunnsforståelse, eksempelvis ved NRKs publikum. Konstruktiv journalistikk i norsk sammenheng er i denne forstand et rikt og fruktbart forskningsfelt som inviterer inn til større studier og undersøkelser, noe jeg oppfordrer til med denne masteroppgaven.

Litteraturliste

- Alnes, J. H. (2023). Abduksjon. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/abduksjon>
- Alvsen, I. L. (2018). *Å se verden med to øyne – en kvalitativ studie i Danmarks Radios arbeid med konstruktiv journalistikk* [Nord universitet].
<http://hdl.handle.net/11250/2676514>
- Asdal, K., & Reinertsen, H. (2020). *Hvordan gjøre dokumentanalyse: En praksisorientert metode* (1. utgave.). Cappelen Damm akademisk.
- Bjerke, P., Fonn, B. K., & Mathisen, B. R. (2019). *Journalistikk, profesjon og endring*. Orkana akademisk.
[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:999920037594602202"&media type=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)
- Bro, P. (2008). Normative navigation in the news media. *Journalism*, 9(3), 309–329.
<https://doi.org/10.1177/1464884907089010>
- Bro, P. (2019). Constructive journalism: Proponents, precedents, and principles. *Journalism*, 20(4), 504–519. <https://doi.org/10.1177/1464884918770523>
- Bro, P. (2023). *Constructive Journalism: Precedents, Principles, and Practices*. Routledge.
- Carey, J. (2009). *Communication As Culture, Revised Edition: Essays on Media and Society*. Routledge. <https://web-p-ebSCOhost-com.ezproxy.oslomet.no/ehost/ebookviewer/ebook/ZTAwMHh3d19fMjMNTY4X19BTg2?sid=73ea978a-4db7-486c-a1df-85767ee29cee@redis&vid=0&format=EB&rid=1>
- Constructive Institute. (u.å.-a). *An Additional Layer*. Constructive Institute. Hentet 2. november 2022, fra <https://constructiveinstitute.org/what/an-additional-layer/>
- Constructive Institute. (u.å.-b). *Constructive Journalism In Summary*. Constructive Institute. Hentet 2. november 2022, fra <https://constructiveinstitute.org/what/faq/>

- Deuze, M. (2005). What is journalism?: Professional identity and ideology of journalists reconsidered. *Journalism*, 6(4), 442–464.
<https://doi.org/10.1177/1464884905056815>
- Eide, M. (2015). *Hva er journalistikk* (2. utg.). Universitetsforl.
[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:991126051254702202"&media type=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)
- Gentikow, B. (2005). *Hvordan utforsker man medieerfaringer?: Kvalitativ metode* (Rev. utg.). IJ-forl. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2013120205066
- Hanitzsch, T., Vos, T. P., Standaert, O., Hanusch, F., Hovden, J. F., Hermans, L., & Ramaprasad, J. (2019). Role Orientations: Journalists' Views on Their Place in Society. I *Worlds of Journalism* (s. 161–198). Columbia University Press.
<https://doi.org/10.7312/hani18642-008>
- Heckathorn, D. D. (2011). Comment: Snowball versus Respondent-Driven Sampling. *Sociological Methodology*, 41(1), 355–366. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9531.2011.01244.x>
- Hermans, L., & Drok, N. (2018). Placing Constructive Journalism in Context. *Journalism Practice*, 12(6), 679–694. <https://doi.org/10.1080/17512786.2018.1470900>
- Hermans, L., & Prins, T. (2022). Interest matters: The effects of constructive news reporting on Millennials' emotions and engagement. *Journalism*, 23(5), 1064–1081.
<https://doi.org/10.1177/1464884920944741>
- Holmaas, V. (2019). *Konstruktiv journalistikk—Kritisk og løysingsorientert*. Fagbokforlaget.
- Hornmoen, H., & Steensen, S. (2021). *Journalistikkens filosofi*. Universitetsforlaget.
- Haagerup, U. (2008, desember 6). Konstruktive nyheder. *Politiken*.
<https://politiken.dk/debat/kroniken/art5471819/Konstruktive-nyheder>

- Haagerup, U. (2017). *Constructive News* (2. utg.). Aarhus University Press.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal akademisk. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2018091205061
- Lee, A. M., & Chyi, H. I. (2014). When Newsworthy is Not Noteworthy. *Journalism Studies*, 15(6), 807–820. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2013.841369>
- Lough, K. (u.å.). *Research List: Solutions journalism and constructive journalism—Kyser Lough, PH.D.* Hentet 7. april 2024, fra <http://www.kyserlough.com/solutionsjournalism.html>
- Lough, K., & McIntyre, K. (2021). A systematic review of constructive and solutions journalism research. *Journalism*, 14648849211044559. <https://doi.org/10.1177/14648849211044559>
- Lovdata. (u.å.-a). *Lov om kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester (kringkastingsloven)*—Lovdata. Hentet 6. juni 2023, fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-12-04-127>
- Lovdata. (u.å.-b). *Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)*—Lovdata. Hentet 6. juni 2023, fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2016-06-17-73?q=offentlig%20anskaffelser>
- Lovdata. (u.å.-c). *Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (Åndsverkloven)*—Lovdata. Hentet 6. juni 2023, fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-40?q=%C3%A5ndsverkslova>
- Lovdata. (u.å.-d). *Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova)*—Lovdata. Hentet 6. juni 2023, fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16?q=offentleglova>

- Løkkevik, O. (2018). *En konstruktiv dekning av narkotikasituasjonen i Norge?* [Aarhus Universitet].
https://www.journalisten.no/files/2018/09/12/Masteroppgave_Analytisk%20Journalistikk_AU.pdf
- McIntyre, K., & Gyldensted, C. (2017). Constructive Journalism: An Introduction and Practical Guide for Applying Positive Psychology Techniques to News Production. *The Journal of Media Innovations*, 4(2), 20–34. <https://doi.org/10.5617/jomi.v4i2.2403>
- Mäder, A., & Rinsdorf, L. (2023). Constructive Journalism as an Adaptation to a Changing Media Environment. *Journalism Studies*, 24(3), 329–346.
<https://doi.org/10.1080/1461670X.2022.2159859>
- NRK. (u.å.). *Vedtekter og NRK-plakaten – Hjelp og informasjon*. Hentet 23. februar 2023, fra <https://info.nrk.no/vedtekter/>
- NRK. (2022). *Konstruktiv journalistikk i NRK* (s. 52) [Prosjektrapport]. NRK.
- NRK Kommunikasjon. (u.å.). *Vedtekter og NRK-plakaten – Hjelp og informasjon*. Vedtekter og NRK-plakaten. Hentet 6. juni 2023, fra <https://info.nrk.no/vedtekter/>
- NRK Kommunikasjon. (2013, november 21). *Slik defineres NRKs oppdrag*. NRK.
<https://www.nrk.no/etikk/slik-defineres-nrks-oppdrag-1.11371666>
- NW, 1615 L. St, Washington, S. 800, & Inquiries, D. 20036 U.-419-4300 | M.-857-8562 | F.-419-4372 | M. (2010, september 12). Americans Spending More Time Following the News. *Pew Research Center - U.S. Politics & Policy*.
<https://www.pewresearch.org/politics/2010/09/12/americans-spending-more-time-following-the-news/>

- Overgaard, C. S. B. (2021). Mitigating the consequences of negative news: How constructive journalism enhances self-efficacy and news credibility. *Journalism*, 14648849211062738. <https://doi.org/10.1177/14648849211062738>
- Poort, M. (2018). *Constructive Journalism: An answer to the negativity of the news? : A focus group study on the view on and the effects of constructive journalism in a European setting* [Södertörns Högskola]. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:sh:diva-35543>
- Regjeringen. (u.å.). *NRK-plakaten*.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kkd/medier/nrk_plakat.pdf
- Silvola, N. M. (2021, mars 9). *Lanserer NRK Lyspunkt: – Åpenbart at mange ikke orker den negative nyhetsstrømmen*. <https://journalisten.no/glad-saker-ingrid-tinmannsvik-korona/lanserer-nrk-lyspunkt--apenbart-at-mange-ikke-orke-den-negative-nyhetsstrommen/452160>
- Sjøvaag, H. (2010). Samfunnskontraktens opphav og ideologiske funksjon. I *Journalistikkens samfunnsoppdrag* (s. 36–48). IJ-forlaget.
- Sørensen, M.-B. (2020). Journalists' use of constructive journalism: A comparison between Norway and Ethiopia [Master thesis, NLA Høgskolen]. I 112.
<https://nla.brage.unit.no/nla-xmlui/handle/11250/2673065>
- Tjora, A. H. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4. utgave.). Gyldendal.
- van Antwerpen, N., & Fielding, V. (2023). Constructive Journalism: Techniques for Improving the Practice of Objectivity. *Journal of Media Ethics*, 38(3), 176–190.
<https://doi.org/10.1080/23736992.2023.2228313>
- van Antwerpen, N., Turnbull, D., & Searston, R. A. (2023). Perspectives from Journalism Professionals on the Application and Benefits of Constructive Reporting for

Addressing Misinformation. *The International Journal of Press/Politics*, 28(4), 1037–1058. <https://doi.org/10.1177/19401612211072782>

Vær Varsom-plakaten. (2021, januar 1). Presse.no. <https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>

Weldingh, L. (2018). *Nyhedskriterier i konstruktiv journalistikk* [Specialafhandling, Syddansk Universitet]. <https://docplayer.dk/104913577-Konstruktiv-journalistik.html>

Why Constructive Journalism? - Constructive Journalism is Important for Journalism and Society. (u.å.). Constructive Institute. Hentet 7. september 2023, fra <https://constructiveinstitute.org/why/>

Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., Larsen, L. O., & Moe, H. (2023). *Metodebok for mediefag* (5. utgave.). Fagbokforlaget. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000022206

Vedlegg 1: Opprinnelig meldeskjema SIKT, 06.02.23, med daværende prosjekttittel

Norsk ▾ Steffen Tomt ▾

[Meldeskjema](#) / [En konstruktiv allmennkringkaster?](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Skriv ut

06.02.2023 ▾

Referansenummer

389193

Vurderingstype

Standard

Dato

06.02.2023

Tittel

En konstruktiv allmennkringkaster?

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet – storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for journalistikk og mediefag

Prosjektansvarlig

Ragnhild K. Olsen

Student

Steffen Tomt

Prosjektperiode

20.01.2023 - 31.12.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.12.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

DATABEHANDLER

Vi legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. personvernforordningen art. 28 og 29.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men husk at det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvilke databehandlere du kan bruke og hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.)

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2: Oppdatert meldeskjema med tillegg til databehandling, SIKT, 14.03.23, med daværende prosjektittel

[Meldeskjema](#) / [En konstruktiv allmennkringkaster?](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

🖨 Skriv ut

📅 14.03.2023 ▾

Referansenummer

389193

Vurderingstype

Standard

Dato

14.03.2023

Tittel

En konstruktiv allmennkringkaster?

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet – storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for journalistikk og mediefag

Prosjektansvarlig

Ragnhild K. Olsen

Student

Steffen Tomt

Prosjektperiode

20.01.2023 – 31.12.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.12.2023.

[Meldeskjema](#) ↗

Kommentar

Personverntjenester har vurdert endringene registrert i meldeskjemaet.

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg. Behandlingen kan fortsette.

DATABEHANDLER

Det er planlagt å bruke leverandør til digitale møter. Vi legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. personvernforordningen art. 28 og 29.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson: Henriette S. Munthe-Kaas

Lykke til videre med prosjektet!

Vedlegg 3: Endelig meldeskjema SIKT, 25.10.2023, med daværende prosjekttittel

Norsk ▾ Steffen Tomt ▾

[Meldeskjema](#) / [En konstruktiv allmennkringkaster?](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

🖨️ Skriv ut

☰ 25.10.2023 ▾

Referansenummer

389193

Vurderingstype

Standard

Dato

25.10.2023

Tittel

En konstruktiv allmennkringkaster?

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet – storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for journalistikk og mediefag

Prosjektansvarlig

Ragnhild K. Olsen

Student

Steffen Tomt

Prosjektperiode

20.01.2023 - 31.12.2024

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.12.2024.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Personverntjenester har vurdert endringen i prosjektslutt dato.

Vi har nå registrert 31.12.2024 som ny slutt dato for behandling av personopplysninger.

Hvis det blir nødvendig å behandle personopplysninger enda lengre, så kan det være nødvendig å informere prosjektdeltakerne.

Vi vil følge opp ved ny planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til videre med prosjektet!

**Vedlegg 4: Informasjonsskriv og samtykkeskjema, fysisk intervju, 01.03.2023,
med daværende prosjektittel og problemstilling**

Vil du delta i masterprosjektet

«En konstruktiv allmennkringkaster?»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et masterprosjekt hvor formålet er undersøke NRKs pågående arbeid med konstruktiv journalistikk. I dette skrivet får du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med masterprosjektet «En konstruktiv allmennkringkaster?» er å undersøke NRKs pågående arbeid med konstruktiv journalistikk. Sentralt for masterprosjektet er hvordan NRK har definert satsningen på konstruktiv journalistikk, hvordan redaktører og journalister i NRK realiserer dette i det journalistiske arbeidet, og til slutt hvordan satsningen påvirker det journalistiske produktet som angår publikum.

Masterprosjektets problemstilling er som følger: «Hvordan arbeider NRK med konstruktiv journalistikk?».

Masterprosjektets problemstilling presiseres ytterligere med følgende forskningsspørsmål: «Hvordan skiller konstruktiv journalistikk seg fra 'vanlig' journalistikk?», «Hvordan har NRK definert og operasjonalisert begrepet 'konstruktiv journalistikk'», «Hvordan påvirker satsning på konstruktiv journalistikk det journalistiske arbeidet til redaktører og journalister i NRK?» og «Hvordan påvirker konstruktiv journalistikk det journalistiske produktet fra NRK?»

Dette er et masterprosjekt på mastergradsstudiet «Medieutvikling – journalistikk» ved Institutt for journalistikk og mediefag, Fakultet for samfunnsvitenskap ved OsloMet – storbyuniversitetet i Oslo, Norge.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Prosjektansvarlig er masterstudent Steffen Tomt ved Institutt for journalistikk og mediefag, Fakultet for samfunnsvitenskap på OsloMet – storbyuniversitetet. Veileder for oppgaven er førsteamanuensis Ragnhild K. Olsen ved OsloMet – storbyuniversitetet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

I dette masterprosjektet ønsker jeg å intervju redaktører, nyhetssjefer og journalister i NRK, om deres opplevelser og erfaringer med konstruktiv journalistikk. Du er valgt ut til å delta i prosjektet i kraft av din stilling i NRK.

Hva innebærer det for deg å delta?

Intervjuet med deg vil vare i omkring 30-45 minutter og handle om konstruktiv journalistikk i NRK. Jeg vil ta lydopptak med diktafon-app'en Nettskjema. Filene lagres eksternt i Nettskjema-tjenesten til Universitetet i Oslo og slettes i etterkant av arbeidet. Opplysningene fra intervjuene transkriberes av meg og lagres på skytjeneste Office 365 OneDrive ved OsloMet – storbyuniversitetet. De transkriberte filene er beskyttet med både passord og to-faktor autentisering, og vil være tilgjengelige for meg og min veileder.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Deltakelse / ikke deltakelse i prosjektet vil ikke påvirke ditt forhold til arbeidsplassen din eller arbeidsgiveren din.

Du kan når som helst trekke samtykket ditt ved å henvende deg til meg på mail: s361650@oslomet.no

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene i samsvar med personvernregelverket.

Opplysningene du gir i intervjuet, vil ikke bli anonymisert med mindre du ber om det.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Masterprosjektet vil etter planen avsluttes omkring 30. juni 2023. Personopplysninger og lydopptak vil bli slettet innen 31. desember 2023.

Selve masteroppgaven vil antakelig publiseres i ODA, OsloMets digitale vitenarkiv, og være tilgjengelig for studenter og forskere ved andre utdanningsinstitusjoner.

Temaet for masteroppgaven, og det forskningsfeltet som vil utforskes her vil jeg påstå at er av stor interesse for offentligheten, publikum, og særlig for norske journalister og redaksjoner. Med dette som bakgrunn ønsker jeg å formidle masteroppgaven i et mer tilgjengelig format gjennom en kronikk, i NRK, Aftenposten, DN, M24, eller Journalisten. Den kan også bli aktuelt å skrive en engelsk versjon for et internasjonalt publikum.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *Institutt for journalistikk og mediefag ved Fakultet for samfunnsvitenskap på OsloMet – storbyuniversitetet* har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandørs personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- OsloMet – storbyuniversitetet ved student Steffen Tomt (s361650@oslomet.no, +47 988 86 305) og førsteamanuensis Ragnhild K. Olsen (ragols@oslomet.no, +47 974 16 932)
- Vårt personvernombud: Ingrid S. Jacobsen (personvernombud@oslomet.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen av prosjektet som er gjort av Sikts personverntjenester ta kontakt på:

- Epost: personverntjenester@sikt.no, eller telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Steffen Tomt
(Student)

Ragnhild K. Olsen
(Veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om masterprosjektet «*En konstruktiv allmennkringkaster?*» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i et intervju
- At opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes i kraft av stillingen min

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

**Vedlegg 5: Informasjonsskriv og samtykkeskjema, digitalt intervju,
01.03.2023, med daværende prosjektittel og problemstilling**

Vil du delta i masterprosjektet

«En konstruktiv allmennkringkaster?» via Zoom?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et masterprosjekt hvor formålet er undersøke NRKs pågående arbeid med konstruktiv journalistikk. I dette skrivet får du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Du er invitert som deltager i et intervju som skal gjennomføres i videoverktøyet Zoom. I dette skrivet gir vi deg informasjon om hva deltakelsen vil innebære for deg. Det følger også med praktisk informasjon om gjennomføring av intervjuet.

Du må ha lest denne informasjonen før du samtykker til å delta i intervjuet og før du samtykker til et eventuelt opptak av intervjuet.

Om intervjuet

- Møtet gjennomføres som et enkeltintervju.
- Møtet gjennomføres som et gruppeintervju.

Formål

Formålet med masterprosjektet «En konstruktiv allmennkringkaster?» er å undersøke NRKs pågående arbeid med konstruktiv journalistikk. Sentralt for masterprosjektet er hvordan NRK har definert satsningen på konstruktiv journalistikk, hvordan redaktører og journalister i NRK realiserer dette i det journalistiske arbeidet, og til slutt hvordan satsningen påvirker det journalistiske produktet som angår publikum.

Masterprosjektets problemstilling er som følger: «Hvordan arbeider NRK med konstruktiv journalistikk?».

Masterprosjektets problemstilling presiseres ytterligere med følgende forskningsspørsmål: «Hvordan skiller konstruktiv journalistikk seg fra 'vanlig' journalistikk?», «Hvordan har NRK definert og operasjonalisert begrepet 'konstruktiv journalistikk'?', «Hvordan påvirker satsning på konstruktiv journalistikk det journalistiske arbeidet til redaktører og journalister i NRK?» og «Hvordan påvirker konstruktiv journalistikk det journalistiske produktet fra NRK?»

Dette er et masterprosjekt på mastergradsstudiet «Medieutvikling – journalistikk» ved Institutt for journalistikk og mediefag, Fakultet for samfunnsvitenskap ved OsloMet – storbyuniversitetet i Oslo, Norge.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Prosjektansvarlig er masterstudent Steffen Tomt ved Institutt for journalistikk og mediefag, Fakultet for samfunnsvitenskap på OsloMet – storbyuniversitetet. Veileder for oppgaven er førsteamanuensis Ragnhild K. Olsen ved OsloMet – storbyuniversitetet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

I dette masterprosjektet ønsker jeg å intervjuere redaktører, nyhetssjefer og journalister i NRK, om deres opplevelser og erfaringer med konstruktiv journalistikk. Du er valgt ut til å delta i prosjektet i kraft av din stilling i NRK.

Hva innebærer det for deg å delta?

Intervjuet med deg vil vare i omkring 30-45 minutter og handle om konstruktiv journalistikk i NRK. Jeg vil ta lydopptak med diktafon-app'en Nettskjema. Filene lagres eksternt i Nettskjema-tjenesten til Universitetet i Oslo og slettes i etterkant av arbeidet. Opplysningene fra intervjuene transkriberes av meg og lagres på skytjeneste Office 365 OneDrive ved OsloMet – storbyuniversitetet. De transkriberte filene er beskyttet med både passord og to-faktor autentisering, og vil være tilgjengelige for meg og min veileder.

Spørsmål om personopplysninger

Det vil spørres etter alminnelige personopplysninger om deg og din stilling i NRK som er viktig bakgrunnsinformasjon for prosjektet. Det vil ikke bli stilt spørsmål om sensitive personopplysninger, helse, eller taushetsbelagt informasjon.

Opptak og notater fra intervjuet

- Det vil bli tatt opptak av lyd og bilde i Zoom.
- Det vil bli tatt opptak av lyd i Nettskjema Diktafon-appen til UiO.
- Det blir ikke gjort opptak av intervjuet, bare notater.

Ved opptak av lyd vil alt du sier bli med på opptaket.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Deltakelse / ikke deltakelse i prosjektet vil ikke påvirke ditt forhold til arbeidsplassen din eller arbeidsgiveren din.

Du kan når som helst trekke samtykket ditt ved å henvende deg til meg på mail: s361650@oslomet.no

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene i samsvar med personvernregelverket.

Opplysningene du gir i intervjuet, vil ikke bli anonymisert med mindre du ber om det.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Masterprosjektet vil etter planen avsluttes omkring 30.juni 2023. Personopplysninger og lydopptak vil bli slettet innen 31. desember 2023.

Selve masteroppgaven vil antakelig publiseres i ODA, OsloMets digitale vitenarkiv, og være tilgjengelig for studenter og forskere ved andre utdanningsinstitusjoner.

Temaet for masteroppgaven, og det forskningsfeltet som vil utforskes her vil jeg påstå at er av stor interesse for offentligheten, publikum, og særlig for norske journalister og redaksjoner. Med dette som bakgrunn ønsker jeg å formidle masteroppgaven i et mer tilgjengelig format gjennom en kronikk, i NRK, Aftenposten, DN, M24, eller Journalisten. Den kan også bli aktuelt å skrive en engelsk versjon for et internasjonalt publikum.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *Institutt for journalistikk og mediefag ved Fakultet for samfunnsvitenskap på OsloMet – storbyuniversitetet* har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandørs personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- OsloMet – storbyuniversitetet ved student Steffen Tomt (s361650@oslomet.no, +47 988 86 305) og førsteamanuensis Ragnhild K. Olsen (ragols@oslomet.no, +47 974 16 932)

- Vårt personvernombud: Ingrid S. Jacobsen (personvernombud@oslomet.no)

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen av prosjektet som er gjort av Sikts personverntjenester ta kontakt på:

- Epost: personverntjenester@sikt.no, eller telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Steffen Tomt
(Student)

Ragnhild K. Olsen
(Veileder)

Praktisk informasjon om gjennomføring av møtet

Zoom-appen

Dersom du ikke allerede har lastet ned Zoom-appen, anbefaler vi at du gjør det før møtet starter. Du finner den her:

PC/MAC: <https://oslomet.zoom.us/download>

Telefon/Nettbrett: <https://apps.apple.com/us/app/id546505307>

<https://play.google.com/store/apps/details?id=us.zoom.videomeetings>

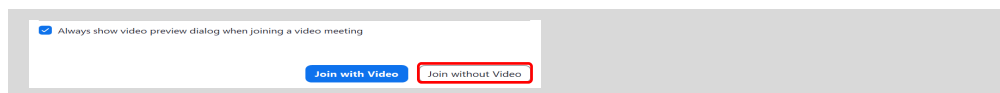
Det er også mulig å delta via nettleser. Chrome og Safari er anbefalt. Det vil ikke fungere i Edge og Internet Explorer.

Forberedelser

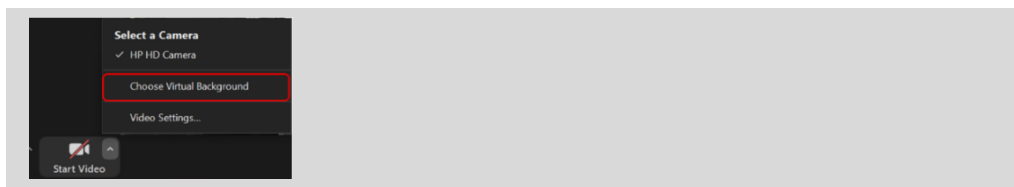
Pass på at du sitter på et sted hvor ingen kan høre lyd fra samtalen eller se skjermen din. Bruk hodetelefoner om du har.

Skru av video og endre visningsnavn

Dersom du ønsker, kan du skru av video i det du går inn i møtet. Klikk på «Join without Video».

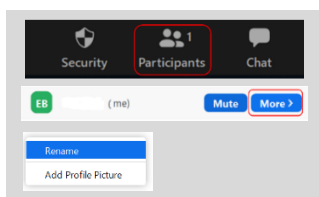

Om du ønsker å delta med video, kan bruke en virtuell bakgrunn for å skjule omgivelsene du sitter i. Åpne videomenyen og klikk på «Choose Virtual Background»:

Du kan også endre ditt eget visningsnavn.

- Klikk på «Participants».
- Før musepekeren over ditt eget navn og klikk «More».
- Klikk på «Rename» og endre ditt visningsnavn.

Dele skjerm

Dersom du skal dele skjerm, bør du lukke applikasjoner og filer du ikke vil vise.

Opptak

Du vil få varsel i Zoom dersom det gjøres opptak. NB! Av både personvern hensyn og opphavsrettslige hensyn skal du ikke selv ta opptak av intervjuet.

Samtykkeerklæring

Før du samtykker må du ha lest informasjonsskrivet *Informasjonsskriv & samtykke ved Zoom – masterprosjektet «En konstruktiv allmennkringkaster?»* slik at du er orientert om formålet med intervjuet og rettighetene dine.

Jeg har mottatt og forstått informasjon om masterprosjektet «*En konstruktiv allmennkringkaster?»* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i et intervju på Zoom
- At opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes i kraft av stillingen min

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 6: Intervjuguide semi-strukturerte dybdeintervjuer, 01.03.2023, med daværende prosjektittel og problemstilling

Oppdatert og dyptgående intervjuguide til masterprosjektet «En konstruktiv allmennkringkaster?»

Et masterprosjekt av Steffen Tomt på mastergradsstudiet «Medieutvikling – journalistikk» ved *Institutt for journalistikk og mediefag, Fakultet for samfunnsvitenskap ved OsloMet – storbyuniversitetet* i Oslo, Norge.

Velkommen og takk for deltakelse

Ønsker velkommen til intervjuet og takker samtidig for deltakelsen i masterprosjektet.

Om prosjektet

Formålet med masterprosjektet «En konstruktiv allmennkringkaster?» er å undersøke NRKs pågående arbeid med konstruktiv journalistikk. Sentralt for masterprosjektet er hvordan NRK har definert satsningen på konstruktiv journalistikk, hvordan redaktører og journalister i NRK realiserer dette i det journalistiske arbeidet, og til slutt hvordan satsningen påvirker det journalistiske produktet som angår publikum.

Utdeling av informasjonsskriv og samtykkeskjema

Informasjonsskriv deles ut på nytt og samtykkeskjema signeres av intervjuer og informant.

Bakgrunnsopplysninger om informanten

- Navn
- Alder
- Kjønn
- Stilling
- Ansiennitet
- Distriktskontor

Tema 1 – Konstruktiv journalistikk og vanlig journalistikk

Intervjuspørsmål:

- Hva representerer konstruktiv journalistikk for deg?
- Hva legger du i begrepet konstruktiv journalistikk?

Mulig oppfølgingsspørsmål:

- Hvordan skiller konstruktiv journalistikk seg fra annen journalistikk for deg?
- Er det viktig eller ikke å skille mellom konstruktiv journalistikk og annen journalistikk?

Tema 2 – NRKs operasjonalisering

Intervjuspørsmål:

- Hva menes med konstruktiv journalistikk i NRK?
- Hvordan jobbes det med konstruktiv journalistikk i NRK?
- Er dette noe dere har jobbet med lenge, eller noe som har kommet nå i 2023?
- Har det oppstått noen utfordringer i møte med konstruktiv journalistikk-begrepet?

Tema 3 – Det journalistiske arbeidet

Intervjuspørsmål:

- Har arbeidet med konstruktiv journalistikk endret måten redaksjonen deres jobber på?
- Har arbeidet med konstruktiv journalistikk endret måten du jobber på?
- Er det noen endringer som har vært vanskelige å omstille seg til?
- Er det noen endringer som har vært enkle å omstille seg til?

Tema 4 – Det journalistiske produktet

Intervjuspørsmål:

- Hvordan har konstruktiv journalistikk påvirket innholdet dere leverer til publikum?
- Hvordan har publikum reagert på mer konstruktive journalistikk i innholdet dere leverer?

Mulige oppfølgingsspørsmål:

- Er det noen reaksjoner på innholdet dere leverer som overrasket dere?
- Er det noen reaksjoner på innholdet dere leverer som dere forventet å få, men som ikke kom?

Avslutning av intervju

Takker deltaker for intervjuet, og spør om deltakeren har noen spørsmål til meg eller prosjektet jeg kan svare på.